

Besluit 04/10 B

Voorgestelde behandeling:

PS-vergadering : 5 februari 2010

Onderwerp

Notulen vergadering Provinciale Staten d.d. 2 oktober 2009

's-Hertogenbosch

Datum

7 januari 2010

DIS-nummer

1631482

Griffie

Bijlage(n)

-

Provinciale Staten van Noord-Brabant,

- gelezen het voorstel van de griffier d.d. 7 januari 2010;
- gelet op artikel 2.27, vijfde lid, van het Reglement van orde Provinciale Staten 2007;

besluiten:

de notulen van het verhandelde door Provinciale Staten in hun vergadering d.d. 2 oktober 2009 vast te stellen.

's-Hertogenbosch, 5 februari 2010

Provinciale Staten van Noord-Brabant,

de voorzitter,

de griffier,

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk

mw. drs. E.M.W.J. Wöltgens

**Notulen van de vergadering van Provinciale Staten van
Noord-Brabant op vrijdag 2 oktober 2009**

VASTGESTELD

Inhoudsopgave	blz.	nummer
Lijst van de leden van Provinciale Staten	5	
Agenda	7	
Presentielijst	9	
Opening van de vergadering	9	
Spreker:		
Voorzitter	9	
In memoriam Jacques Ermen	9	
Spreker:		
Voorzitter	9,10	
Vaststellen agenda	10	
Sprekers:		
Voorzitter	10	
Heijmans	10	
Onderzoek geloofsbrieven, toelating en beëdiging nieuw lid van Provinciale Staten	10	
Sprekers:		
Voorzitter	10,11	
Griffier	11	
Mw. Lestrade-Brouwer	11	
Van Vugt	11	
Notulen van de vergadering van Provinciale Staten d.d. 15 mei 2009	11	52/09
Notulen van de vergadering van Provinciale Staten d.d. 4/5 juni 2009	11	53/09
Ingekomen Stukken	11	51/09
Voorstellen	11	
Sprekers:		
Voorzitter	11,12,13	
Mw. Geeraedts	12	
Heijmans	12	
Thuis	12	
Verrijt	12	
Rüpp	12	
Benoeming plaatsvervangend voorzitter commissie RM	11	58/09

Opheffen van interprovinciaal waterschap Zeeuwse Eilanden, de instelling van het nieuwe waterschap Scheldestromen en het vaststellen van het reglement voor het waterschap Scheldestromen	12	47/09
--	-----------	--------------

Megastallen-Nee. Burgerinitiatief inzake de gevolgen van Schaalvergroting in de Bio-industrie in Noord-Brabant	13	58/09
---	-----------	--------------

Sprekers:

Voorzitter	16,17,18,19,20,21,22,23,24,26,27,28
Arkes	17,18,23,28
Mw. Geeraedts	14,15,16,17,21,27,28
Heijmans	23,27
Mw. Lestrade-Brouwer	19,23,24,28
Martens	15,18,19,20,27
Rüpp	24,25,26,27
Mw. Slegers	13,14,15,18,26,27
Thuis	13,16,19,21,22,27
Mw. Verstappen	16,17,19,20,21,22,24,25,27
Vreugdenhil	20
Zeegers	17
M1 (mw Verstappen e.a.; verworpen)	22,28
M2 (mw Verstappen e.a.; verworpen)	23,28

Investeringsprogramma Essent	28	18/09
-------------------------------------	-----------	--------------

Sprekers:

Voorzitter	30,31,32,33,35,36,39,41,42,46,47
Heijmans	32,43,46,47
Kielenstijn	29,30,31,33,35,36,47
Mw. Lestrade-Brouwer	28,29,32,41,42,47
Rüpp	42,43,44,45,46,47
Van Schoonhoven	31,36,42,46,47
Schouten	29
Thuis	28,29,30,31,32,44,46,47
Verrijt	30,31,35,36,45,47
Mw. Verstappen	39,41,45,47
Vreugdenhil	31,35,36,38,39,43,47

Resultaten monitoring en toekomst pilot 1 goedkoop OV 47 **33/09**

Sprekers:

Voorzitter	47,49,51,52,53
Mw. Gounou	49,52
Mw. Jacobs	51,52
Mw. Lestrade-Brouwer	51,53
Martens	50
Mw. Paulides-Ruitenbergh	48
Schouten	48
Mw. Tsoutsanis-van der Koogh	49,52
Mw. Verstappen	51
Vreugdenhil	50
Modeling amendement; aangenomen	53,53

Samenwerkingsovereenkomst Fokkerterrein 53 **45/09**
Woensdrecht

Sprekers:

Voorzitter	53,54,55,56,57,64,66,67,71
Heijmans	67,69
Mw. Lestrade-Brouwer	58,68,69
Martens	57,60,61,63,68
Mulders	53,63,66
Rüpp	59,60,61,62,63,64,65,66,69,70,71
Schouten	54,64,65,66
Mw. Tsoutsanis-van der Koogh	55,61,63,67,70
Mw. Verstappen	57,62,63,64,68,71
Wagemakers	56,62,68
Vreugdenhil	57,65,68
Van Zeeland	70,71

Onderzoek geloofsbriefen, toelating en beëdiging 71
tijdelijk lid van Provinciale Staten

Sprekers

Voorzitter	71,72
Griffier	72
Mw. Lestrade-Brouwer	71
Van de Ven	72

Sluiting van de vergadering 72

Sprekers

Voorzitter	72
------------	----

Besluit nr. 04/10 73 **04/10**

LIJST VAN DE LEDEN VAN PROVINCIALE STATEN

VAN NOORD-BRABANT

prof. dr. W.B.H.Ĵ. van de Donk, Commissaris van de Koningin

Aarts-van de Loo, mw.ing. J.P.H.	CDA	St.Oedenrode
Andreas-de Jong, mw. H.F.C.	SP	Bergen op Zoom
Arkes, J.G.	PvdA	Rosmalen
Arts, mw. W.M.A.	SP	Eindhoven
Boel, P.D.A.	PvdA	Eindhoven
Boxtel, mw. M.W.A. van	SP	Sint Oedenrode
Breda, mw. R.E.M. van	PvdA	Tilburg
Burgt, C.H.M. van der	VVD	Helmond
Coonen, drs. G.P.J.H.M.	CDA	's-Hertogenbosch
Doelen, W.M. van der	CDA	Maren-Kessel
Dörr, J.E.J.	CDA	Waalwijk
Erciyas, M.	SP	Oss
Geeraedts, mw. mr. M.B.Ph.	VVD	Rosmalen
Göring, R.A.H.M.	CDA	Lieshout
Gounou, mw. E.	PvdA	Oss
Harmsen van der Beek, M. ten	VVD	Roosendaal
Heijmans, N.G.L.	SP	's-Hertogenbosch
Hoogeveen, drs. J.H.	VVD	Eersel
Hosseini-Ghreani, mw. Z.	SP	Boxmeer
Kamphorst, mw. M.T.	SP	Eindhoven
Kerkhof-Mos, mw. C.C.	CDA	Roosendaal
Kielenstijn, drs. H.J.	VVD	Eindhoven
Lamers, mw. drs. A.J.H.W.	CDA	Prinsenbeek
Lavrijssen, mw. A.A.P.M.	CDA	Hapert
Lestrade-Brouwer, mw. M.C.	D66	Boxtel
Lopik, ing. A.T. van	VVD	Heesch
Martens, J.A.M.	GroenLinks	Biezenmortel
Moonen-Gerrits, mw. J.M.C.W.	CDA	Uden
Mulders, A.A.W.G.	CDA	Moergestel
Oord, ir. H.C.A.M. van den	CDA	Oirschot
Prins-Afman, mw. drs. M.W.	VVD	Sint Oedenrode
Punt, C. <i>(tijdelijk)</i>	Brabantse Partij	Klundert
Schoonhoven, E.F.H. van	GroenLinks	Ravenstein
Schouten, N.	SP	Oss
Slegers, mw. drs. V.T.C.	SP	Tilburg
Smolders, A.P.H.	CDA	Bergeijk

Staak, W.R. van der	SP	Boskant
Stalknecht, J.W.	PvdA	Bergen op Zoom
Thuis, drs. W.T.	CDA	Eindhoven
Tsoutsanis-van der Koogh, mw. mr. M.E.	VVD	Breda
Verhoeven, J.A.	VVD	Bergeijk
Verrijt, P.A.	PvdA	's-Hertogenbosch
Verschuuren, mw. mr. I.R.G.W.	CDA	Gemert
Verstappen, mw. dr. B.E.J.M.	PvdD	Hilvarenbeek
Voeten, drs. M.M.A.J.	VVD	Made
Vreugdenhil, ing. H.J.	CU-SGP	Nieuwendijk
Vught, A.C.J.M. van	CDA	Rijkevoort
Vugt, drs. R.J. van	CDA	Woudrichem
Wagemakers, R.J.J.M.	PvdA	Tilburg
Wijnands, mw. drs. A.M.	PvdA	Helmond
Wolters, H.	CDA	Uden
Zeegers, S.J.	SP	Uden
Zeeland, R.J.C. van	SP	's-Hertogenbosch
Zwijnenburg-van der Vliet, mw. J.	VVD	Woudrichem

Mw. drs. E.M.W.Ĵ. Wöltgens, griffier

VERGADERING VAN

PROVINCIALE STATEN VAN NOORD-BRABANT

OP VRIJDAG 2 OKTOBER 2009

Agenda

- I Opening van de vergadering/vaststellen agenda
- II Onderzoek geloofsbrieven, toelating en beëdiging nieuw lid van Provinciale Staten
- III Notulen van de vergaderingen van Provinciale Staten van 15 mei en 4/5 juni 2009
- IV Ingekomen stukken
- V Voorstellen

De nummers:

58/09 *Megastallen-Nee – Burgerinitiatief inzake de gevolgen van Schaalvergroting in de Bio-industrie in Noord-Brabant*

59/09 *Benoeming plaatsvervangend voorzitter Commissie RM*

Voorstel op het gebied van Bestuur en Middelen

Nummer:

18/09 *Investeringsprogramma Essent*

Voorstel op het gebied van Ruimte en Milieu

Nummer:

47/09 *Opheffen van interprovinciaal waterschap Zeeuwse Eilanden, de instelling van het nieuwe waterschap Scheldestromen en het vaststellen van het reglement voor het waterschap Scheldestromen*

Voorstellen op het gebied van Economie, Mobiliteit en Grote stedenbeleid

De nummers:

33/09 *Resultaten monitoring en toekomst pilot 1 goedkoop OV*

45/09 *Samenwerkingsovereenkomst Fokkerterrein Woensdrecht*

- VI Vragenuurtje

VII Onderzoek geloofsbrieven, toelating en beëdiging tijdelijk lid van Provinciale Staten

VIII Sluiting

VERGADERING VAN

PROVINCIALE STATEN VAN NOORD-BRABANT

OP VRIJDAG 2 OKTOBER 2009

Voorzitter: prof. dr. W.B.H.J. van de Donk

Griffier: mw. drs. E.M.W.J. Wöltgens

Volgens de presentielijst zijn 50 leden aanwezig, te weten:

Wolters, Dörr, mw. Kerkhof-Mos, Van der Staak, mw. Zwijnenburg-van der Vliet, ing. Van Lopik, drs. Voeten, Schouten, Van Zeeland, mw. Van Boxtel, Wagemakers, drs. Coonen, mw. drs. Prins-Afman, Verrijt, Arkes, ing. Vreugdenhil, Martens, drs. Thuis, Boel, mw. mr. Verschuuren, mw. Arts, Van Schoonhoven, mw. Wijnands, mw. drs. ing. Paulides-Ruitenbergh, mw. Lestrade-Brouwer, ir. Van den Oord, mw. Lavrijssen, Zeegers, mw. dr. Verstappen, Ten Harmsen van der Beek, mw. Moonen-Gerrits, Göring, Verhoeven, Heijmans, mw. Kamphorst, Van der Doelen, mw. Van Breda, mw. drs. Lamers, Van der Burgt, mw. mr. Geeraedts, drs. Kielenstijn, mw. ing. Aarts-van de Loo, mw. mr. Tsoutsanis-van der Koogh, Mulders, mw. Gounou, Smolders, mw. drs. Slegers, Van Vught en drs. Hoogeveen.

Afwezig zijn 5 leden: mw. Andreas-de Jong, Erciyas, mw. Hosseini-Ghreani, Punt en Stalknecht.

De voorzitter opent om 9.30 uur de vergadering en verzoekt allen te gaan staan.

De *voorzitter*: Ik heet u uiteraard allen van harte welkom maar in het bijzonder onze gasten op de publieke tribune. Dat zijn vandaag leden van de afdeling Geldrop van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie en enkele andere gasten die zich hebben aangemeld. Van harte welkom. Het is spannend, het is voor mij de eerste keer dat ik deze vergadering mag voorzitten. Dat is heel bijzonder en ik hoop dat u mij een beetje wilt helpen.

Ik wil nu aandacht vragen voor een bijzonder moment. Het lid van Provinciale Staten de heer Jacques Ermen is voor de zomer overleden. Ik wil graag enkele woorden uitspreken om hem te

gedenken. Ik ga daarvoor naar het kathedraal.

Beste mevrouw Ermen, Stefan, Caroline, Nicole en Corné. Het is inmiddels al weer bijna drie maanden geleden dat op 10 juli uw echtgenoot, jullie vader, schoonvader en ons Statenlid Jacques Ermen is overleden. Het was een domper op de laatste vergadering van mijn voorgangster, mevrouw Hanja Maij-Weggen, toen Wim Thuis aan het einde van die vergadering kwam met de mededeling dat Jacques vredig en voor eeuwig zijn ogen had gesloten. Uitgerekend één dag eerder was een delegatie uit Provinciale Staten onder leiding van de commissaris bij u en uw man in Sint Willebrord op bezoek geweest om hem de roemer voor vertrekkende Statenleden te overhandigen. Niemand in dit gezelschap had toen kunnen

bevroeden dat de dood hem zo snel zou weghalen. Ik heb mij laten vertellen dat Jacques een beminnelijke en aardige man was, een harde werker die met veel discipline en een enorme betrokkenheid met zijn omgeving is gegroeid tot wie hij was: een echte volksvertegenwoordiger in hart en nieren en zonder al te veel poespas. Dit beeld van hem is ook geschetst bij de uitvaartdienst waarbij veel Statenleden uit deze en de vorige periode aanwezig waren.

Jacques had met name oog voor jonge mensen op weg naar een eigen toekomst. Hoewel hij veel waarden hoog in het vaandel had, wist hij steeds met zijn tijd mee te gaan. Met name alles wat in West-Brabant speelde, hield hij nauwlettend bij. Het kostte hem dan ook niet al te veel moeite, want Jacques was echt iemand die om andere mensen gaf. Wat dat betreft was hij gezegend met een groot hart voor zowel zijn eigen gezin als voor de medemens.

Het is en blijft verdrietig dat Jacques niet meer in ons midden is vandaag. Wij zullen hem met respect blijven herinneren.

U, mevrouw Ermen, en ook Stefan, Caroline, Nicole en Corné wens ik namens ons allemaal – Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten en onze gemeenschap hier – buitengewoon veel sterkte toe. Van Wim Thuis, de voorzitter van de fractie van het CDA waarvan Jacques deel uitmaakte, weet ik dat het niet eenvoudig voor u is om na het vele zorgen voor hem de afgelopen maanden, nu de draad weer op te pakken. Namens ons allemaal wens ik u daarbij buitengewoon veel sterkte toe.

Naast dit in memoriam voor Jacques Ermen moet ik ook de droevige mededeling doen dat het voormalig Statenlid Kees Roelen (Statenlid van 3 juni 1970 tot 16 april 1991) een paar weken geleden na een kortstondige ziekte plots is overleden, nog geen halfjaar nadat hij weduwnaar werd. Ik vraag u om hem en Jacques Ermen met een minuut stilte te herdenken en verzoek u daarbij te gaan staan.

(De vergadering neemt een minuut stilte in acht).

De *voorzitter*: Ik vraag de fractievoorzitter van het CDA, Wim Thuis, en de griffier om samen met

mij de familie Ermen even uit de zaal te leiden.

Geachte leden van de Staten. Voordat ik de formele agenda van vandaag aan u voorleg, hecht ik eraan om nu wij onder ons zijn u allen heel hartelijk te bedanken voor de geweldige ontvangst gisteravond tijdens de bijzondere vergadering en voor alles wat daaraan met mooie vlaggen en trommels voorafging. Dat hebben mijn familie, mijn ouders en ik bijzonder gewaardeerd. Het voelde goed, bijna als thuiskomen, om hier zo ontvangen te worden. Nu wij bij elkaar zijn wil ik dat graag nog eens zeggen. Ik verheug mij echt op de samenwerking met uw Staten en met alle anderen die ik gisteren in mijn toespraak heb mogen begroeten. Ik kijk er echt naar uit om met u samen te werken en kennis te maken straks tijdens de koffiepauzes die ongetwijfeld in de agenda zijn voorzien. U zult mij wat moeten helpen door non-verbale signalen uit te zenden als ik niet zie dat het daar tijd voor is, maar dat gaat ongetwijfeld lukken. Ik verheug mij erop en zie uit naar een goede samenwerking om de ambities voor Brabant waarvoor ik gisteren in mijn toespraak heb geprobeerd wat krijtlijnen te schetsen, samen waar te maken. Nogmaals, dank u wel.

Ik stel voor om in formele zin even te kijken of wij de agenda die aan u is voorgelegd, kunnen vaststellen zoals voorzien.

De heer *Heijmans* (SP): Voorzitter! Ik weet niet wat bij u het gebruik gaat worden, maar wij liepen de agenda altijd punt voor punt langs. Bij een van de punten wil ik een voorstel doen.

De *voorzitter*: Zoals in de dagorde onder punt V is voorzien, ga ik straks vragen welke voorstellen kunnen worden behandeld zoals voorzien. Het gaat nu meer om de agenda als totaal. Als daarover geen opmerkingen zijn, kunnen wij die zo vaststellen.

Onderzoek geloofsbrieven, toelating en beëdiging nieuw lid van Provinciale Staten

De *voorzitter*: Nu is een bijzonder moment aan de orde. Een commissie uit uw Staten bestaande uit

de dames Lestrade, Prins en Wijnands heeft de geloofsbrieven onderzocht van de heer P. van Vugt. Ik geef graag het woord aan mevrouw Lestrade die namens de commissie verslag zal uitbrengen van dit onderzoek.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Voorzitter! De door u genoemde commissie heeft de geloofsbrieven van de heer Van Vugt onderzocht en in orde bevonden. De heer Van Vugt voldoet aan de voorwaarden van het lidmaatschap van Provinciale Staten en vervult volgens zijn eigen opgave geen met het lidmaatschap van Provinciale Staten onverenigbare openbare betrekkingen. De commissie geeft de Staten dan ook in overweging tot toelating van de heer Van Vugt te besluiten.

De *voorzitter*: Dank u wel. Dat lijkt mij een heldere conclusie die mij aanleiding geeft de heer Van Vugt te vragen naar voren te komen voor het afleggen van de eed.

In handen van de voorzitter legt de heer Van Vugt de eed af.

De *griffier*: Ik zweer dat ik om tot lid van Provinciale Staten benoemd te worden rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd.

Ik zweer dat ik om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk, enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen. Ik zweer dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als lid van het provinciaal bestuur naar eer en geweten zal vervullen.

De heer *Van Vugt* (CDA): Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De *voorzitter*: Ik feliciteer u van harte, mijnheer Van Vugt, en daarbij hoort een bos bloemen.

(Applaus)

Ik geef u uiteraard de gelegenheid om uw nieuwe

collega te feliciteren.

Nummer 52/09

Notulen van de vergadering van Provinciale Staten van 15 mei 2009

nummer 53/09

Notulen van de vergadering van Provinciale Staten van 4/5 juni 2009

De notulen worden ongewijzigd vastgesteld.

Nummer 51/09

Ingekomen stukken

Er wordt besloten conform de voorstellen van de griffier.

Voorstellen

De *voorzitter*: Ik stel voor dat wij de agenda met Statenvoorstellen doornemen en kijken welke agendapunten thans vastgesteld kunnen worden; de megastallen, de benoeming plaatsvervangend voorzitter commissie BM, het investeringsprogramma Essent, het opheffen van het interprovinciaal waterschap, de resultaten van de pilot goedkoop OV en de samenwerkingsovereenkomst Fokkerterrein Woensdrecht.

Mag ik uit het feit dat er geen spreektijd is aangevraagd voor voorstel 59/09: Benoeming plaatsvervangend voorzitter commissie RM en voorstel 47/09: Opheffen van interprovinciaal waterschap Zeeuwse Eilanden aannemen dat de Staten met beide voorstellen instemmen? Ik stel vast dat dit het geval is.

Nummer 58/09

Benoeming plaatsvervangend voorzitter commissie RM

Dit Statenvoorstel wordt zonder beraadslaging en zonder stemming aangenomen.

Nummer 47/09

Opheffen van interprovinciaal waterschap Zeeuwse Eilanden, de instelling van het nieuwe waterschap Scheldestromen en het vaststellen van het reglement voor het waterschap Scheldestromen

Dit Statenvoorstel wordt zonder beraadslaging en zonder stemming aangenomen.

De *voorzitter*: Wil iemand iets opmerken over de voorstellen die dan overblijven.

De heer *Heijmans* (SP): Voorzitter! Het gaat mij om voorstel 18/09: Investeringsprogramma Essent.

Ik sprak van de week met een ondernemer uit Eindhoven die het had over producten die hij maakt waarop niemand zat te wachten en het uitgeven van geld dat er niet was. Ik voel mij vandaag een beetje als die ondernemer die u geloof ik ook gesproken hebt als het gaat om het uitgeven van geld dat er niet is. Ik vind dat er nogal wat onzekerheden zijn met betrekking tot de resterende middelen van Essent, maar vooral dat er veel onzekerheid bestaat over de komende financiële situatie. Ik wijs in dit verband op kortingen op het Provinciefonds en dergelijke. Ik vraag mij daarom af of het zinvol is om dit agendapunt vandaag te bespreken. Het zou mij veel waard zijn om dat integraal te betrekken bij de begrotingsbehandeling wanneer er misschien duidelijkheid is over meer zaken. Naar mijn idee kan een denkrichting bij uitstek worden aangegeven bij een begrotingsbehandeling die bovendien al over enkele weken plaatsvindt.

Ik stel voor, dit punt van de agenda te halen.

De heer *Thuis* (CDA): Voorzitter! De CDA-fractie vindt dit geen goed voorstel en zal het ook niet steunen. Het gaat om een discussie die wij maanden geleden ook in de commissie gevoerd hebben. Het gaat om hoofdlijnen en niet om een concrete toedeling van middelen aan concrete activiteiten. Het gaat wel om een uitspraak die de Staten doen over hoe zij de van Essent ontvangen middelen in een termijn van tien tot vijftien jaar

denken te investeren. Die discussie kunnen wij ook op dit moment zeer wel voeren. Gisteren hebben wij nog een overzicht gekregen waaruit blijkt dat er andere getallen aan de orde zijn. Dat is echter niet zodanig dat wij de discussie niet kunnen voeren. Bovendien heb ik uit het voorstel van het college begrepen dat het gaat om investeringen en niet om consumptie en dergelijke. Ik ben dan ook van mening dat wij best een discussie op hoofdlijnen kunnen voeren en de uitgangspunten voor de inzet van die middelen vandaag kunnen vaststellen.

De heer *Verrijt* (PvdA): Voorzitter! De PvdA-fractie steunt de inbreng van het CDA. Wij zien het investeringsprogramma Essent als een aparte investering. Wij zullen de komende jaren nog heel vaak geconfronteerd worden met onzekerheden. Dat neemt niet de verplichting weg om juist nu over deze zaak te spreken.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Voorzitter! Ik kan mij wel iets voorstellen bij het voorstel van de SP. Je zou kunnen zeggen dat je eigenlijk eerst moet weten waarover je het hebt financieel gezien en dan zou je het bij de begroting moeten doen. Wij zouden vandaag wat meer beschouwend kunnen zijn en aangeven welke richting wij denken uit te gaan zonder concreet het geld te verdelen. Ik ben het met de heer Heijmans eens dat wij niet weten om hoeveel het gaat. Ondanks het feit dat wij daarover gisteren een notitie hebben gehad, blijft het een onduidelijke zaak. Dat bewerkstelligen GS ook zelf in die notitie. De VVD-fractie vindt dat het behandeld kan worden, maar alleen in een beschouwende sfeer. Dan klopt echter het voorstel van GS niet helemaal, want daarin staat dat wij ermee instemmen. Als wij beschouwen, stemmen wij niet in.

De heer *Heijmans* (SP): Mag ik dan voorstellen dat wij in plaats van te besluiten spreken van "kennisgenomen van"?

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Voorzitter! Ik denk dat zowel de analyse van mevrouw Geeraedts als van de heer Thuis en de heer Verrijt juist is. Het

college heeft er behoefte aan de richting aan te geven van het denken over een nieuwe investeringsagenda. De Staten hebben daar zelf om gevraagd driekwart jaar geleden. Er is in de nota een aantal lijnen uitgezet waarover wij met elkaar kunnen discussiëren. Er is inmiddels voldoende helderheid over de middelen en er zijn enkele onzekerheid voor de toekomst. Terecht is opgemerkt dat het gaat om investeringen over een termijn van tien tot twintig jaar. Het college heeft er inderdaad behoefte aan om van de Staten een uitspraak te hebben over wat het moet gaan uitwerken. Wij moeten het nog met elkaar hebben over de vraag hoe straks het besluit moet luiden en welke opdracht PS het college willen meegeven om de randvoorwaarden en uitgangspunten die PS zelf gaan formuleren, verder uit te werken. Dat is de insteek van het college. Ik denk dat wij daarover vandaag heel zinvol met elkaar kunnen discussiëren.

De *voorzitter*: Mag ik dan concluderen dat wij er wel over spreken vandaag en dat de dictie van besluit dat aan het voorstel gekoppeld is nog even expliciet onze aandacht vraagt om recht te doen aan het inspirerende karakter van de beschouwingen vandaag?

Wij gaan nu over tot de behandeling van voorstel nr. 58/09.

Nummer 58/09

Megastallen-Nee. Burgerinitiatief inzake de gevolgen van schaalvergroting in de bio-industrie in Noord-Brabant

De heer *Thuis* (CDA): Voorzitter! De CDA-fractie beschouwt dit voorstel als een procedureel stuk. Daar hebben we in het presidium ook uitvoerig over gesproken. De CDA-fractie stemt met dit voorstel in.

We hebben het over het eerste burgerinitiatief in onze provincie. Het gebruik van dit parlementaire instrument door een grote groep Brabanders juichen wij als fractie toe. De CDA-fractie zal zich de komende periode ook zorgvuldig voorbereiden op de nog te voeren inhoudelijke discussie in onze

Staten.

Mevrouw *Slegers* (SP): Voorzitter! Ik zal iets langer spreken dan de heer *Thuis*, maar ook ik zal het kort houden want het gaat voornamelijk om een procedurele zaak.

Het burgerinitiatief Megastallen-Nee is door zoveel mensen in Brabant gesteund dat de voorbereiding van het debat zo zorgvuldig mogelijk moet gebeuren. Het is ook in het presidium uitvoerig aan de orde gekomen. De voorbereiding laten doen door een werkgroep uit de commissie Ruimte en Milieu ondersteund door de ambtelijke organisatie is naar de mening van de SP een goed idee, maar omdat de voorstellen en de mogelijke gevolgen zo complex en veelomvattend zijn willen we ook graag van de expertise van externe deskundigen gebruik maken, bijvoorbeeld op het gebied van gezondheid, landbouweconomie, ruimtelijke ordening, milieuwetgeving, dierenwelzijn etc. Als dat meer voorbereidingstijd kost en als zorgvuldigheid betekent dat dit debat niet eerder kan plaatsvinden dan 20 maart *, dan zij dat zo. Anderszins denken we dat de volgende week samen te stellen werkgroep vooral zelf moet kunnen bepalen wanneer die voorbereiding is afgerond. Als dat eerder is dan 20 maart, dan is dat misschien zelfs beter, juist ook omdat er al zoveel ontwikkelingen in gang zijn gezet of in de pen zitten die als ongewenst worden omschreven in dit burgerinitiatief van meer dan 33.000 Brabanders. Het zou dan vreemd zijn als wij nog niet eens uitsluitsel kunnen geven over het debat en wat de Staten ervan vinden, als al die ontwikkelingen doorgaan. Wij zouden naast ons pleidooi voor het erbij betrekken van externe deskundigen bij de voorbereiding, ook ervoor willen pleiten dat alle ontwikkelingen waarover ik al sprak, zoals die op het gebied van milieu en dat van ruimtelijke ontwikkelingen in Brabant, even pas op de plaats maken.

De heer *Thuis* (CDA): U geeft de commissie in overweging eventueel een eerdere datum dan 20 maart mogelijk te maken. Mag ik uit uw gedachtestrang afleiden dat als de zorgvuldigheid

* Daar waar 20 maart genoemd wordt, wordt 19 maart bedoeld..

het vraagt, het ook later dan 20 maart mag worden? Dat hebben wij als CDA-fractie in het presidium als optie vanwege de zorgvuldigheid aangegeven.

Mevrouw *Slegers* (SP): Daar kunnen we ons in vinden als de werkgroep tot die conclusie komt. Dan wil ik er wel namens de SP voor pleiten dat wij gedurende die voorbereidingstijd de ontwikkelingen waarover ik al sprak, even in de ijskast zetten. Het klinkt heel cru maar het gaat om de kwaliteit van de ruimtelijke inrichting in Brabant, over de bestaanszekerheid van heel veel agrarische ondernemers, over de kwaliteit van de leefomgeving van veel Brabanders. Dat is het voorzorgsprincipe waar ook het burgerinitiatief over spreekt. We krijgen misschien straks wel spijt als wij de komende tijd in de voorbereiding van het debat ineens tien megastallen, bouwblokken van meer dan anderhalve hectare in het Brabantse landschap zien verschijnen terwijl straks uit bijvoorbeeld het gezondheidsonderzoek of uit het debat naar voren komt dat het ontwikkelingen zijn die wij niet wenselijk achten en die schadelijk zijn voor al die belangen die ik heb genoemd.

Het is goed als Provinciale Staten hierover nu uitspreken dat we vanwege dat voorzorgsprincipe even pas op de plaats maken met al die ontwikkelingen waarover het burgerinitiatief spreekt, totdat het debat is gevoerd. Zo'n uitspraak van Provinciale Staten past ook bij de boodschap die onze nieuwe voorzitter ons gisteren heeft meegegeven: We moeten snel overtuigende resultaten boeken in de noodzakelijke hervorming van de samenleving maar tegelijkertijd – nu komt het – vooruit denken over het Brabant van de toekomst. De commissaris sprak ook over het brede gesprek met Brabant dat wij realiseren. Daarbij wil hij gebruik maken van de grote wijsheid onder de burgers. Het is ons uit het hart gegrepen. Het is ook een heel mooie uitspraak die past bij dit burgerinitiatief, want wij hebben hierbij als Provinciale Staten de kans dat juist te doen. Wij pleiten dan ook met de heer Van de Donk ervoor samen met de Brabanders – ik citeer hem weer – de Brabantse droom opnieuw te monteren. Als dat betekent dat lopende ontwikkelingen pas op de

plaats moeten maken voor een diepgaand debat van Staten en bevolking over schaalvergroting in de intensieve veehouderij en de gevolgen voor de Brabantse buitengebieden, dan moet dat maar.

Tot slot, procedureel weer, wij kunnen instemmen met het voorstel om binnen vier maanden na dat debat een evaluatie over de toepassing van de verordening burgerinitiatief te maken.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Voorzitter! Het is wel een historisch moment. We hebben in maart 2005 de verordening vastgesteld en nu hebben we het eerste burgerinitiatief. Zo'n initiatief verdient een zorgvuldige behandeling. Er is al uitgebreid over gesproken en de VVD-fractie is er dan ook voor dat een werkgroep dit gedegen gaat voorbereiden. In het stuk van GS staat dat het debat voorlopig is gepland voor 20 maart 2010. Dat biedt ook mogelijkheden om de resultaten van dat debat mee te nemen in de besluitvorming inzake de structuurvisie en de verordening. Nu ben ik even de planning kwijt, maar misschien kan de gedeputeerde mij helpen. Ik meende dat de verordening eerste fase en de structuurvisie in januari al zouden worden vastgesteld. Dan begrijp ik niet goed hoe de besluitvorming in een debat dat wij daarna pas gaan voeren, daarop nog invloed kan hebben.

Ik heb hierbij nog een tweede punt. We hebben een e-mail gehad op 26 september van de initiatiefnemers van dit burgerinitiatief, waarin staat dat zij het niet juist vinden dat het initiatief wordt getoetst aan de verordening, omdat zich allemaal nieuwe feiten voordoen die rechtvaardigen dat alle punten die in het initiatief staan, worden behandeld.

Als nieuw feit wordt genoemd de gezondheidsproblematiek. Ik heb begrepen dat in Brabant in het kader van een aantal pilots onderzoek wordt gedaan naar de gezondheidsaspecten. Ik heb ook begrepen dat het ongeveer anderhalf jaar duurt. Die gezondheidsproblematiek is een heel wezenlijk punt in dat burgerinitiatief. Hoe weten wij nu in maart hoe het daarmee zit? Dan zijn de resultaten van dat onderzoek nog niet beschikbaar.

Een ander punt dat als nieuw feit wordt genoemd is dat er overall megastallen verschijnen. Dat is

naar mijn idee geen nieuw feit want dat komt voort uit de reconstructieplannen die wij hier hebben vastgesteld. Ik vind het dan wat merkwaardig om dat als nieuw feit aan te merken en wij zien dat ook niet zo.

Naar ons gevoel gaat het wel om de relatie tussen de gezondheidsproblematiek en de megastallen. Ik denk dat wij het in maart nog niet rond hebben en voordat ik nu uitspreek of wij maart acceptabel vinden of niet, wil ik dat wel eerst even van de gedeputeerde horen.

De SP stelt voor, alle ontwikkelingen maar even stop te zetten. Dat is wel heel erg gemakkelijk om dat maar even vanaf deze plaats te roepen. Wij hebben de Brabantse burgers ook voorgehouden dat zij mogen vertrouwen op de reconstructieplannen. Deze hebben wij in de Staten vastgesteld en dat betekent dat de Brabantse burger erop mag afgaan. Om van het ene op het andere moment die reconstructieplannen maar even stop te zetten, betekent dat wij afbreuk doen aan het opgewekte vertrouwen. Bovendien, als u dat wilt, dan doet u ook afbreuk aan het uitgangspunt dat afwaartse beweging stil wordt gezet en dat zou u ook niet willen.

Mevrouw *Slegers* (SP): U hebt een punt met het feit dat de reconstructie hier is vastgesteld, maar we zitten ook met een nieuwe werkelijkheid. U schetst zelf al de werkelijkheid van de gezondheidssituatie. Als er zoveel twijfel over bestaat dat een diepgaand onderzoek moet worden ingesteld dat anderhalf jaar gaat duren, dan is er mijns inziens sprake van een nieuwe werkelijkheid die aanleiding geeft tot herbezinning. Volgens mij is er op het gebied van de gezondheid en de sociaal-economische perspectieven in Brabant sprake van een crisis. Ik wil weer de nieuwe commissaris citeren die volgens de krant zei: Juist in deze crisistijd is behoefte aan gedurfde beelden op de kaart en punten aan de horizon. De heer Van de Donk zei ook, zoals ik al eerder aanhaalde, dat het onvermijdelijk is de Brabantse droom opnieuw te monteren. Vindt u dan niet dat er op dit moment genoeg aanleiding is om te zeggen dat wij die Brabantse droom opnieuw moeten monteren?

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Ik vind dat niet en wel omdat op dit moment niet vaststaat – en dat is een heel wezenlijk element – of die gezondheidsproblematiek inderdaad speelt. Ik voel mij daarin gesteund door de GGD Brabant. Ik ben namelijk op de dag Brabant Buitengewoon geweest en heb daar de workshop over de gezondheid meege maakt. Ik heb daar de man van de GGD horen zeggen dat het goed is een onderzoek te doen, omdat zij op dit moment niet durven te zeggen dat die gezondheidsrisico's er werkelijk zijn. Er is twijfel, dat ben ik met u eens, maar je kunt toch niet, als je ergens aan twijfelt, maar meteen alle ontwikkelingen stopzetten?

Mevrouw *Slegers* (SP): Dat zeggen we niet zo maar ineens. Volgens mij zijn er heel veel mensen, ook onderzoekers, en niet alleen de 33.000 Brabantse burgers die dat initiatief hebben ondertekend, die al heel lang proberen aan te tonen dat er gereede twijfel bestaat over de gezondheidseffecten. Dat er nu een soort van verzamelonderzoek plaatsvindt dat nog eens dieper graaft, wil niet zeggen dat er zomaar ineens aanleiding voor is. Ik zou u echt op het hart willen drukken, die 33.000 Brabantse burgers serieus te nemen.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Ik neem deze 33.000 Burgers serieus want ik ben begonnen met te zeggen dat wij het burgerinitiatief in hoge mate waarderen omdat het aangeeft dat de burgers betrokken zijn en dat wij vinden dat wij er zorgvuldig mee om moeten gaan. U kunt mij dus niet verwijten, dat wij het niet zorgvuldig oppakken.

De heer *Martens* (GroenLinks): Er gebeuren dingen die volgens u geen nieuw feit zijn. U noemde de reconstructieplannen. Laten we die eerst uitvoeren, willen we een betrouwbare overheid zijn, zo zei u volgens mij. In de reconstructie zijn nog een aantal andere doelstellingen afgesproken, bijvoorbeeld dat er voor elke gemeente een plan moet zijn dat aan maatschappelijke en volksgezondheidseisen voldoet en dat in verweingslokaties een afwaartse beweging moet plaatsvinden. Wij merken dat die doelen niet

bereikt worden. Dat zijn zaken die we als Staten bij het vaststellen van de reconstructieplannen wel hebben beloofd, maar wat vervolgens toch niet gebeurt. Dat zijn voor onze fractie nieuwe feiten waardoor de reconstructiedoeleinden wel degelijk opnieuw aan de orde moeten komen bij de behandeling van het burgerinitiatief.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): U kent toch de reconstructieplannen? We hebben met elkaar afgesproken dat ook in de verweingsgebieden bedrijven mogen uitbreiden. Dat is een afspraak die in deze Staten is gemaakt en dat is dus geen nieuw feit. Het feit dat die mensen ervoor kiezen uit te breiden en niet naar een LOG (Landbouw-ontwikkelingsgebied) te gaan, is geen nieuw feit. Het staat in de plannen. Dan moet u zeggen dat we al die plannen op de schop moeten nemen, maar moet u niet zeggen dat we de ontwikkelingen stop moeten zetten. Anders moet u zeggen dat we het uitbreiden van de verweingsgebieden niet meer willen. Men moet maar naar een LOG of we moeten een andere manier zoeken. Zolang wij de reconstructieplannen hebben, moeten wij en ook de burger ervan uitgaan, dat we er uitvoering aan geven.

De *voorzitter*: Het is misschien goed even in herinnering te brengen dat dit voorstel een procedurevoorstel is en geen inhoudelijk debat. Dan zullen die punten zeker terugkomen. Laten we dat even scherp in het vizier houden.

De heer *Thuis* (CDA): Voorzitter! Ik ondersteun uw punt van orde. Ik was hier al gaan staan omdat er over de inhoud werd gesproken en dat is niet de bedoeling.

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): De inhoud staat niet helemaal los van de procedure, want in dit voorstel staat dat het stuk in maart wordt besproken nadat er is gesproken over verordening en structuurvisie. Dus denk ik dat het wel belangrijk is, hier inhoudelijk wat over te zeggen. Dat geeft namelijk het belang aan. Daarbij wil ik wijzen op het voorzorgbeginsel – dat staat ook in het burgerinitiatief – namelijk dat de overheid grote

claims van de burgers kan verwachten als zij dit beginsel niet in acht neemt.

Over de nieuwe feiten, die er niet zouden zijn, wil ik het volgende zeggen. Toen de reconstructieplannen werden vastgesteld, stonden er nog geen bordjes in de ziekenhuizen dat mensen die bedrijfsmatig of anderszins in aanraking kwamen met varkens en later, als nieuw feit, ook de mensen die kalveren houden, geacht worden zich te melden in verband met mrsa. De veterinaire mrsa is een nieuw feit.

De *voorzitter*: Het is bij een interruptie doorgaans de bedoeling dat u op het betoog van de spreker, in dit geval mevrouw Geeraedts, ingaat. U bent nu een beschouwing aan het geven. Wilt u even de balans zoeken tussen uw bijdrage straks en uw interruptie nu.

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): Mevrouw Geeraedts vroeg zich af wat de nieuwe feiten zijn en hoe ernstig we die moeten nemen. Ik som nu een aantal zaken op, zoals de veterinaire mrsa die zich uitbreidt naar gewone burgers die niet in aanraking zijn geweest met kalveren of varkens. Het zijn allemaal nieuwe feiten. Deze week stond er in Medisch Contact een artikel van drie vooraanstaande microbiologen die erop wijzen dat de Q-koorts op dit moment niet goed wordt aangepakt, want niet bij de bron, en dat de gegevens van het RIVM (Rijksinstituut voor volksgezondheid en milieu) van de aantallen mensen met Q-koorts, dit omdat u zwaait met wat de GGD zegt, met de factor twee kunnen worden vermenigvuldigd.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Ik ben het er helemaal mee eens maar het is een procedurevoorstel en ik zeg alleen dat ik het mogelijk nieuwe feit – er moet nog bewezen worden dat het nieuw is – in relatie breng met de datum waarop het debat plaatsvindt. Dat is het enige wat ik doe en u maakt er een heel verhaal van, maar dat is straks voor het inhoudelijke debat.

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): Ik interrompeer juist omdat u spreekt over een mogelijk nieuw feit. Ik

wijs erop dat het nieuwe feiten zijn.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Daarover verschillen we dan van mening.

De *voorzitter*: Het punt van discussie lijkt mij nu voldoende duidelijk.

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): Nee, het moet naar voren gehaald worden. Anders valt het samen met een aantal beslissingen die worden genomen.

De *voorzitter*: Het is helder.

De heer *Zeegers* (SP): Ik wil graag reageren op twee concrete opmerkingen van mevrouw Geeraedts. De eerste was dat zij heel erg gemakkelijk omging met wat mijn fractiegenoot daarstraks zei. De tweede is dat zij zich goed had voorbereid, onder andere door naar een workshop te gaan van de GGD. Ik was er ook, mevrouw Slegers niet en daarom moet ik haar even helpen. U citeert selectief uit die workshop. Er werden daar ook andere dingen gezegd. Ik ga er niet op in, maar als u het heeft over procedureel zuiver werken en deze gang van zaken vergelijkt met bijvoorbeeld het op de markt brengen van nieuwe medicatie, doen wij het hier hartstikke fout. Een onderzoek behoort afgerond te zijn voordat je zo'n stap zet. In die zin is het dus helemaal niet gemakkelijk zo'n opmerking te maken. Dat bleek ook wel uit de heftige discussie aan het eind van die workshop want toen kwamen de tegenstellingen los.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Ik heb dat gezegd in relatie tot de burger die wel mag afgaan op zo'n reconstructieplan. U moet het in die context plaatsen en niet in een eigen context zetten.

De heer *Zeegers* (SP): De burger had toen die reconstructieplannen gemaakt werden, net als de bestuurders een totaal ander beeld van hoe de LOG's eruit zouden zien. Dat vind ik wel heel belangrijk. In dit geval gaat het erom dat je een zorgvuldige procedure bijna niet los kunt weken van de inhoudelijke. Vergeleken met hoe met nieuwe medicatie wordt omgegaan, hanteren we

de verkeerde procedure en is een pas op de plaats, hoewel niet gemakkelijk, misschien zelfs heel erg nodig.

De *voorzitter*: Mevrouw Geeraedts, wilt u uw bijdrage afronden?

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Ik ben klaar, voorzitter. Ik heb een paar vragen aan de gedeputeerde gesteld. Mijn punt is dat ik niet weet of wij met een debat in maart akkoord kunnen gaan omdat ik vind dat wij hier pas een zinnig debat kunnen voeren op het moment dat de gezondheidsresultaten bekend zijn. Dan kunnen we verder.

De heer *Arkes* (PvdA): Voorzitter! Evenals voorgaande sprekers hecht ook de PvdA aan een kwalitatief goede behandeling van het burgerinitiatief. Het is duidelijk dat veel burgers in Brabant zich zorgen maken. Die zorg moeten wij serieus nemen door het goed voor te bereiden en er tijd voor te nemen. Door ook externe deskundigen de kans te geven aan de voorbereiding deel te nemen, doen wij recht aan de zorg die uit dit initiatief spreekt. Het is ernstig genoeg om een goede discussie te hebben, want in dit soort van debatten zijn schijn en werkelijkheid, schijn en wensen zaken die nogal eens door elkaar lopen. Het is goed ze te scheiden en zorgvuldig te zijn bij het ontwikkelen van standpunten.

Wat de procedure betreft stemmen wij in met de analyse van de ontvankelijkheid van het burgerinitiatief. Dat betekent wat ons betreft ook dat wij niemand het recht ontzeggen ook over die andere punten hun mening kenbaar te maken, of ze in de discussie dan wel de besluitvorming te betrekken. Ik sluit zeker niet uit dat wij als PvdA dat zelf ook gaan doen.

In de pers is al aan de orde geweest dat de finale bespreking in Provinciale Staten na de gemeenteraadsverkiezingen van 2010 zal plaatsvinden. Dat is een keuze geweest die te maken heeft met die zorgvuldigheid. Ook daarvoor geldt dat als de hele voorbereiding zo snel gaat, met in het achterhoofd dat criterium van kwaliteit en zorgvuldigheid, de finale bespreking voor 20 maart kan plaatsvinden.

Dat is voor ons dan helemaal geen punt, zeker niet omdat wij sowieso verwachten dat in de voorbereiding al voldoende standpuntbepalingen aan de orde zullen zijn, zodat voor de kiezers duidelijk is, welke kant de partijen in dit debat opgaan.

Wij stemmen in met het concept-besluit, met de voorgestelde wijze van voorbereiding en met de inzet van externe deskundigen.

Mevrouw *Slegers* (SP): Voorzitter! Ik wil de heer Arkes nog vragen wat hij vindt van onze suggestie om gedurende de voorbereidingstijd van het debat even pas op de plaats te maken met ontwikkelingen die door mij en anderen hier zijn geschetst.

De heer *Arkes* (PvdA): Dat is een lastige kwestie en wel om twee redenen. Ten eerste sorteert het voor op het debat en de voorbereiding want feitelijk wordt dan al een onderdeel uit het burgerinitiatief beantwoord. Dat is ook procedureel lastig, want zo'n besluit moet je nemen nadat je met elkaar hebt gesproken. De tweede, inhoudelijke reden is dat als een bedrijf uit de kernrandzone verdwijnt naar een LOG en zich daar verder ontwikkelt – dat is mogelijk – dat een ontwikkeling is die wij van ganser harte steunen. Dat zou door het moratorium dat u voorstelt, onmogelijk zijn en dat is dus een ongewenst effect van uw moratorium. Gelijktijdig wil ik ook opmerken dat wij in onze beleving in de reconstructieplannen duidelijke uitspraken hebben gedaan over landbouwonwikkelingsgebieden, extensiveringsgebieden en de afwaartse beweging van intensieve veehouderij-bedrijven. Wij willen een behoorlijke discussie voeren over de vraag of de gang van zaken met de reconstructieplannen met name in de verwevingsgebieden en bij de ontwikkeling van duurzame locaties is zoals wij het toen hebben bedoeld. Wij hebben de indruk dat het aantal duurzame locaties explosief toeneemt terwijl het ons inziens absoluut niet de bedoeling was.

Mevrouw *Slegers* (SP): Met wat u zei over ongewenste ontwikkelingen kan ik deels instemmen, maar een boom kan maar één keer gekapt

worden. Om de metafoor breder te maken: een boer wiens bedrijf al generaties in de familie zit en er graag mee door wil gaan, maar door gebrek aan bestaanszekerheid moet stoppen, kan maar één keer stoppen en krijgt dat bedrijf nooit meer terug. Een bouwblok van zeg 2 of 2,5 ha komt in een LOG op een plek waar het misschien nog veel ongewenster is. De schade die dat aanbrengt aan heel veel provinciale belangen, wordt niet meer ongedaan gemaakt.

De *voorzitter*: Wilt u afronden?

De heer *Arkes* (PvdA): Ik vind het lastig maar om dezelfde reden namelijk omdat het voorsorteert op de discussie en impliceert dat de ontwikkeling naar een LOG in principe slecht zou zijn. Dat gaan wij nu juist met elkaar voorbereiden en daarover gaan wij met elkaar in debat.

De heer *Martens* (GroenLinks): Voorzitter! Betrokkenheid van burgers is een groot goed. Eens in de vier jaar zijn er verkiezingen en dan trekken wij er allemaal op uit om naar die burgers te gaan. Met een burgerinitiatief geven de burgers aan het met een bepaald standpunt niet eens te zijn en gaan zij zelf naar Provinciale Staten om hun mening te laten blijken. Wij willen onze waardering uitspreken aan alle betrokkenen voor hun moeite en energie om tot dit burgerinitiatief te komen en aan onze Staten aan te bieden.

Vervolgens ligt het op het bordje van Provinciale Staten; 33.000 mensen willen dat PS zich over 11 punten uitspreken. Wat ons betreft moeten al die 11 punten aan bod komen. Formeel passen zij inderdaad niet allemaal in de verordening die de Staten hebben opgesteld, maar het is duidelijk dat er redenen zijn om ze wel te behandelen. Ik wil er twee benoemen.

Standpunten kunnen veranderen; 33.000 mensen hebben hun handtekening gezet, dat is voor ons een goede reden om te bezien of eerder ingenomen standpunten nog steeds goed zijn, of dat er misschien iets veranderd moet worden.

Zeker zo belangrijk is de constatering dat de wereld buiten de Statenzaal wel door draait! Ik hoef maar te wijzen op de kwestie rond de Natura

2000-gebieden waaruit duidelijk blijkt dat ingenomen standpunten soms moeten worden verlaten omdat een en ander wettelijk niet mogelijk is. Wij zullen samen met de Partij voor de Dieren een motie indienen waarin wij vragen alle punten van het burgerinitiatief te behandelen in de commissie Ruimte en Milieu en daar te bezien welke punten in de Staten behandeld moeten worden.

De heer *Thuis* (CDA): Voorzitter! De heer Martens kondigt een motie aan om alle punten te gaan behandelen. Hij weet dat in het presidium aan de hand van de analyse van de Griffie uitvoerig gesproken is over de ontvankelijkheid. Als er afwijkingen in de regelgeving zijn, is hij en ook anderen er als de kippen bij om erop te wijzen dat dat niet kan. Hoor ik de heer Martens nu zeggen dat wij moeten afwijken van de regels die wij zelf hebben vastgesteld, terwijl wij afgesproken hebben over een aantal maanden daarnaar te zullen kijken? Ik herinner hem aan de opmerking van de heer Arkes dat het elke politieke partij vrijstaat om zijn punten in te brengen, maar ik vind het heel wat als de heer Martens nu voorstelt om de regels die de Staten zelf hebben vastgesteld, bij het eerste het beste burgerinitiatief te verlaten. Dat gaat ver.

De heer *Martens* (GroenLinks): Ik denk dat de heer Thuis en ik geen groot verschil van mening hebben. Ik heb al gezegd dat een aantal punten inderdaad niet aan de verordening voldoet. Dat erken ik. De commissie bepaalt uiteraard haar eigen agenda en mag spreken waarover zij wil. Ik vind dat de punten die formeel niet aan de verordening voldoen, wel punten van discussie moeten zijn in de behandeling in de commissie en daarna misschien in de Staten. Zo zien wij de lijn.

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): Voorzitter! Misschien mag ik de heer Thuis wijzen op de tekst van het burgerinitiatief c.q. de volkspetitie? De punten die misschien niet beantwoorden aan het burgerinitiatief, vallen wel onder de volkspetitie. Misschien hoeven wij officieel niets te doen met een volkspetitie, maar ik meen dat het wel belangrijk is om aandacht te schenken aan een

volkspetitie van deze omvang.

De heer *Martens* (GroenLinks): Ook wij zijn voorstander van een gedegen behandeling van dit burgerinitiatief in de Staten. Daarvoor is tijd nodig en die moeten wij nemen, maar 20 maart vinden wij wel heel ver weg. Wij stellen voor de werkgroep die in de commissie Ruimte en Milieu wordt ingesteld de opdracht te geven om te kijken of het mogelijk is dit burgerinitiatief in de Statenvergadering van 5 februari te bespreken.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Voorzitter! Ik wil graag weten of de heer Martens vindt dat kwaliteit boven snelheid gaat. Mocht blijken dat er meer tijd nodig is voor het onderzoek, is hij dan bereid om de behandeling zelfs verder op te schuiven?

De heer *Martens* (GroenLinks): Nee, ik vind niet dat het later dan 20 maart moet gebeuren. Het burgerinitiatief is al voor de zomer ingediend en het moet geen jaren blijven hangen, want dan kunnen er nieuwe ontwikkelingen zijn die weer tot een onderzoek nopen. De politiek staat er terecht of onterecht om bekend dat zaken nogal eens vooruitgeschoven worden. Ik ben het helemaal met iedereen eens die vindt dat er sprake moet zijn van een gedegen behandeling, maar als blijkt dat zelfs behandeling op 20 maart niet mogelijk is, moeten wij ons eens goed achter de oren krabben.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): De heer Martens stelt dus dat de kwaliteit van het onderzoek voor hem minder belangrijk is dan de snelheid?

De heer *Martens* (GroenLinks): Dat pakt mevrouw Lestrade verkeerd op. Kwaliteit en zorgvuldigheid vind ik van het grootste belang. Als dat echter betekent dat het nog een jaar gaat duren voordat de Staten zich uitspreken over een burgerinitiatief van 33.000 mensen, moeten wij bekijken of het onderzoek niet zodanig zorgvuldig kan worden uitgevoerd dat het toch op 20 maart behandeld kan worden.

De *voorzitter*: Mijnheer Martens, u hebt uw spreektijd eigenlijk ruimschoots verbruikt.

De heer *Martens* (GroenLinks): Er waren enkele interrupties, voorzitter.

De *voorzitter*: Daar voor was het al het geval en daarom vraag ik u nu echt af te ronden.

De heer *Martens* (GroenLinks): Ik zal afronden, voorzitter, maar wil nog even ingaan op het verzoek van de SP om een pas op de plaats te maken. Wij staan op het standpunt dat alle LOG's die niet in de versnellingsagenda worden meegenomen, in ieder geval geschrapt moeten worden. Verder vinden wij de onduidelijkheid over de gezondheidsrisico's zo groot dat ook LOG's die nu in ontwikkeling zijn, bevroren moeten worden. Wij steunen het voorstel van de SP om het voorzorgsbeginsel toe te passen en te stoppen met de ontwikkeling van de LOG's.

De *voorzitter*: Ik dank de heer Martens en geef het woord aan de heer Vreugdenhil van de ChristenUnie-SGP.

De heer *Vreugdenhil* (ChristenUnie-SGP): Mijnheer de voorzitter! Ik ben mijn stem bijna kwijt dus dat beperkt meteen mijn spreektijd.

Ik wil namens de ruim 21.000 mensen die op ChristenUnie-SGP hebben gestemd de complimenten overdragen aan de initiatiefnemers. Het is immers een heel belangrijk punt dat nu ook op de agenda van Provinciale Staten staat en waarover wij dienen te spreken in de Statenvergadering. Daarbij gaat zorgvuldigheid boven snelheid en daarom zijn wij blij met dit voorstel. Wij moeten ons een betrouwbare overheid tonen en niet nu rücksichtslos een moratorium instellen zonder daarover goed en zorgvuldig met elkaar gesproken te hebben.

Belangrijker is dat wij binnen Provinciale Staten buiten onze kaders durven te denken. Het voorstel biedt heel goede mogelijkheden om, zoals wij dat ook hebben gezien bij de nieuwe Wet op de ruimtelijke ordening, juist met inzet van de commissie de burgers op te zoeken en in de regio met hen te gaan spreken. Dat kost nu eenmaal tijd.

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): Het is heel mooi dat

de heer Vreugdenhil met de burgers in de regio wil gaan spreken. Het is ook heel fijn dat hij dat zorgvuldig wil doen. In onze ogen is echter al een aantal uitspraken gedaan. Wij moeten ook niet vergeten dat er al onderzoek is geweest door het RIVM en zelfs die regels worden niet opgevolgd. Hoe kijkt de heer Vreugdenhil eigenlijk aan tegen het voorzorgsbeginsel? Weet hij welke regels er nu al niet worden opgevolgd?

De heer *Vreugdenhil* (ChristenUnie-SGP): Voorzitter! Ik heb mij voorgenomen om nu niet inhoudelijk met elkaar te debatteren. Het is een procedurevoorstel. Ik laat mij daar niet toe verleiden door mevrouw Verstappen. Ik ga graag met haar in gesprek maar ik meen dat dit agendapunt zich daar niet toe leent.

Ik wil mijn inbreng besluiten met een oproep, want ik merk dat de koppen tegen elkaar gaan en de hakken in het zand worden gezet. Ik wil graag dat wij als Staten juist zoeken naar draagvlak en uitstralen naar de Brabantse samenleving dat wij als ware rentmeesters zoeken naar een oplossing die zorgvuldig en weloverwogen is en leidt tot een breed gedragen besluit. Daarbij is Brabant gebaat en daar gaan wij voor bij de bespreking van dit onderwerp.

De heer *Martens* (GroenLinks): Ik ben het helemaal eens met de laatste woorden van de heer Vreugdenhil: zorgvuldigheid en draagvlak zijn heel belangrijk. Vindt hij de problemen die dit burgerinitiatief behandelt dan niet zo belangrijk dat een zekere spoed noodzakelijk is? Wij kunnen in de Staten inderdaad heel lang discussiëren en bijeenkomsten organiseren, maar binnen een jaar na het burgerinitiatief moeten er toch knopen worden doorgesneden en moeten wij aangeven hoe wij over die voorstellen denken?

De heer *Vreugdenhil* (ChristenUnie-SGP): Die termijn van een jaar ben ik helemaal met de heer Martens eens. Wij hebben bij de nieuwe WRO (Wet op de Ruimtelijke Ordening) gemerkt dat het nodig is ons zorgvuldig voor te bereiden, zowel technisch als door middel van gesprekken met de burgers en dat daarvoor tijd nodig is. Ik geef liever

het duidelijke signaal af dat wij kiezen voor zorgvuldigheid en daarom moeten koersen op 20 maart of zoveel eerder als mogelijk, dan hier een oproep te doen waarvan ik van tevoren weet dat wij daaraan geen gehoor kunnen geven.

De *voorzitter*: Het woord is aan mevrouw Verstappen.

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): Mijnheer de voorzitter! Naarmate dit debat vordert, wordt mij nogmaals volkomen helder hoezeer de politiek in deze Staten een achterstand heeft op de kennis die op dit moment beschikbaar is en waarover de burgers wel beschikken.

De zorgvuldigheid waarmee een en ander moet gebeuren, heeft niet alleen te maken met tijd maar ook met aandacht, met studie en met het serieus nemen van de onderzoeksresultaten die op dit moment al beschikbaar zijn.

De heer *Thuis* (CDA): Mevrouw Verstappen zegt dat het haar nu duidelijk wordt dat er te weinig kennis bij ons is. Zij zegt nogal wat. Ik stel vast dat in ieder geval de CDA-fractie en ook andere fracties zich in meer of mindere mate nog niet eens tot de inhoud van het debat hebben gewend. Mevrouw Verstappen is zeer voorbarig en zou de inhoudelijke discussie moeten afwachten. Daarvoor is nu een procedurevoorstel aan de orde.

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): De heer Thuis heeft mij net niet goed gehoord. Ik heb gezegd dat het mij nog meer dan voorheen duidelijk wordt. Ik hoef maar naar de notitie te kijken die het CDA heeft doen rondgaan met prachtige plaatjes van scharreלקippen en dergelijke, maar waarin niet eens gesproken wordt over de zoönosen waarmee wij op dit moment kampen. Voor een dergelijke nota zou ik mij schamen. Daaruit blijkt een kennisachterstand.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Mijnheer de voorzitter! De VVD-fractie laat zich echt niet zo behandelen. Ik vind het uitermate storend dat mevrouw Verstappen hier pretendeert de wijsheid in pacht te hebben en dat wij – en ik spreek maar even voor

mijn eigen fractie – er geen zak vanaf weten. Daar komt haar opmerking toch op neer. Wij hebben ons destijds ook in alle plannen verdiept. Als er sprake is van gezondheidsproblematiek, zullen wij daaraan aandacht besteden. Wij hebben dat heel duidelijk aangegeven.

Het enige wat mevrouw Verstappen steeds zegt, is dat zij weet dat die gezondheidsproblematiek er is. Wij hebben nu juist afgesproken daar onderzoek naar te gaan doen. Dat is zorgvuldig en dan moet mevrouw Verstappen niet zeggen dat de Staten er niets van weten. Ik vind dat u die woorden moet terugnemen, mevrouw Verstappen.

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): Wij hebben een motie ingediend waarin stond dat er verder gezondheidsonderzoek moest komen. De VVD heeft tegen die motie gestemd. Een maand later kwam de VVD met ongeveer dezelfde motie. Mijn domme conclusie is dat daaruit blijkt dat de VVD blijkbaar een maand nodig had om nog enig onderzoek te doen om vervolgens tot de conclusie te komen dat verder gezondheidsonderzoek toch wel noodzakelijk was. Anders begrijp ik niet waarom een motie waarin de Partij voor de Dieren vraagt om een gezondheidsonderzoek weggestemd wordt en de VVD een maand later met eenzelfde motie komt. Het is maar een voorbeeld.

De *voorzitter*: Mag ik u vragen om een beetje balans tussen de moties en de emoties? Ik denk dat het goed is dat ik in herinnering breng dat hier een procedurevoorstel ligt om over dit onderwerp nog lang en diepgaand te spreken. Ook gezien het tijdsverloop vraag ik u daarom uw betoog af te ronden, zodat wij verder kunnen gaan met de behandeling van dit voorstel.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Mijnheer de voorzitter! Dat is prima maar dan moet mevrouw Verstappen zich daaraan houden en niet de Staten even wegzetten. Dat vind ik onacceptabel.

De *voorzitter*: Ik sprak u allen aan.

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): Voorzitter! Ik heb mijn observatie weergegeven.

Het is niet gemakkelijk om in deze tijd burgers uit hun stoel te krijgen voor een actie. Dat het de overheid in Nederland lukt om mensen massaal op de been te krijgen, daarvoor zou je bijna je pet afnemen, ware het niet dat de reden voor het burgerverzet zo zorgwekkend is. Ook in Brabant hebben tienduizenden mensen een duidelijk signaal afgegeven over het beleid van de overheid bij de intensieve veehouderij. In hun ogen faalt dat beleid op een groot aantal punten of behoeft bijstelling. Gelukkig wordt dit signaal door deze Staten begrepen. Zij willen zorgvuldig met dit burgerinitiatief omgaan. Het is nu geagendeerd voor maart. Wij hebben twee redenen om te vragen de behandeling iets naar voren te schuiven. De eerste reden is dat de agendering in maart de burgers blijkbaar in het verkeerd keelgat is geschoten. Zij brengen die in verband met de gemeenteraadsverkiezingen en zeggen dat het handig is om de behandeling over de gemeenteraadsverkiezingen heen te tillen. Veel burgers zijn daar boos over. Om die verdenking te omzeilen, stel ik voor de behandeling van het burgerinitiatief iets naar voren te schuiven, bijvoorbeeld naar de PS-vergadering van februari. De tweede reden is meer inhoudelijk van aard.

De heer *Thuis* (CDA): Ik vind het jammer dat ik zo vaak naar de interruptiemicrofoon moet komen voor een procedurevoorstel. Ik vind de opmerking van mevrouw Verstappen waarom voor 20 maart is gekozen, nogal aanmatigend en interpreterend. Wij hebben daarover in het presidium uitvoerig gesproken, maar u was er niet, mevrouw Verstappen. U kunt niet zo maar deze interpretatie geven. Als u deelgenomen had aan de discussie en aan de gedachtewisseling, wist u wat wij besproken hebben. Het is pertinent onjuist dat wij het zo maar over de gemeenteraadsverkiezingen heen getild hebben. Er ligt wel degelijk een gedegen afweging aan ten grondslag.

De *voorzitter*: Mevrouw Verstappen, ik vraag u ook om uw betoog af te ronden. Uw tijd is voorbij.

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): Ik had drie minuten gevraagd, voorzitter, en ik ben ook

geïnterrumped.

De *voorzitter*: Die drie minuten zijn echt ruim voorbij. Ik geef u nog één minuut om af te ronden.

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): Mag ik op deze interruptie ingaan en gaat dat dan niet van mijn tijd af, voorzitter?

De *voorzitter*: Zo zijn de spelregels.

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): De heer Thuis heeft mij niet goed verstaan. Ik heb niet gezegd dat hij een onzorgvuldige overweging gemaakt heeft, ik zei dat de burgers het blijkbaar zo hebben opgevat, gezien het in de krant gepubliceerde artikel. Omdat het de burgers in het verkeerde keelgat geschoten is, kunnen wij bekijken of wij het een maand naar voren kunnen halen.

Ik heb ook een inhoudelijke reden die belangrijker is. De behandeling van het burgerinitiatief valt dan niet samen met de besluitvorming over de Verordening Ruimte fase 1 en de inspraakprocedure van de Structuurvisie waarop het burgerinitiatief van invloed kan zijn. Het iets naar voren halen van de behandeling lijkt mij ook procedureel gewenst.

Tot slot, voorzitter, het burgerinitiatief wordt behandeld als een burgerinitiatief, maar is door de burgers op voorhand aangemerkt als een volkspetitie. Daaraan zitten geen verdere verplichtingen maar de punten die nu dreigen weg te vallen, hangen wel samen met de andere punten. Ik vind het wenselijk dat de Staten zich hierover kunnen uitspreken en dien daarom de volgende motie in.

De *voorzitter*: Door de leden mw. Verstappen, mw. Slegers en Martens wordt de volgende motie voorgesteld:

*"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering
bijeen op vrijdag 2 oktober 2009,
constaterende dat
- het burgerinitiatief "Megastallen-Nee" in maart 2010
wordt behandeld door PS;
overwegende dat*

- *de materie uit het burgerinitiatief urgent is en besluitvorming hierover niet op de lange baan geschoven dient te worden;*
- *de behandeling van het burgerinitiatief samenvalt met de besluitvorming over de Verordening Ruimte fase 1 en de inspraakprocedure van de Structuurvisie;*
- *het burgerinitiatief raakvlakken heeft met / van invloed kan zijn op zowel de Verordening Ruimte als de Structuurvisie en besluitvorming over het burgerinitiatief voorafgaand aan beide stukken dient te zijn afgerond;*

verzoeken het college van Gedeputeerde Staten

de in te stellen werkgroep de opdracht mee te geven te onderzoeken of behandeling van het burgerinitiatief in de PS vergadering van 5 februari 2010 tot de mogelijkheden behoort, en gaan over tot de orde van de dag."

De *voorzitter*: Deze motie maakt onderwerp van beraadslaging uit. Zij krijgt nr. M1.

Door de leden mw. Verstappen, mw. Slegers en Martens wordt de volgende motie voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op vrijdag 2 oktober 2009; constaterende dat:

- *de voorstellen 1, 6, 9, 10 en 11 uit het burgerinitiatief "Megastallen-Nee" niet geldig zijn verklaard volgens de Provinciale Verordening Burgerinitiatief en niet in PS behandeld zullen worden;*
 - *het burgerinitiatief tevens als volkspetitie aangeboden is;*
- overwegende dat:*
- *de voorstellen die niet in behandeling worden genomen onlosmakelijk verbonden zijn met de voorstellen die wél behandeld zullen worden;*
 - *met het indienen van de volkspetitie een dringend verzoek neergelegd is door de ondertekenaars om alle punten te agenderen voor behandeling in PS;*

verzoeken het college van Gedeputeerde Staten

alle voorstellen uit het burgerinitiatief te agenderen voor bespreking in de commissie Ruimte en Milieu, en gaan over tot de orde van de dag."

De *voorzitter*: Deze motie maakt onderwerp van beraadslaging uit. Zij krijgt nr. M2.

Het woord is aan mevrouw Lestrade van D66.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Voorzitter! Ik wil

even terugkomen op uw installatie. Er zijn de laatste tijd veel interviews met u verschenen in diverse tijdschriften en sommige daarvan hebben mij dubbel blij gemaakt. Als heidense immigrant en overtuigd humanist uit het Randstedelijke westen ben ik heel blij dat u geen minister van Onderwijs wordt de komende zes jaar en dubbel blij dat u onze commissaris bent de komende jaren. Dat wilde ik even kwijt!

Bij het burgerinitiatief volg ik de redenering van de woordvoerder van de Partij van de Arbeid. U vraagt zich waarschijnlijk af waarom wij dan die motie mede hebben ingediend. Het gaat ons om de kwaliteit van het onderzoek. Als blijkt dat die kwaliteit gehandhaafd kan blijven als de besluitvorming naar voren gehaald wordt, zijn wij daar vóór. Wij verwachten dat overigens niet, maar dat is een andere zaak. Bij het onderzoek dat de werkgroep gaat inzetten, zullen ook externe experts betrokken worden. Wij verwachten dat daarvoor meer tijd nodig is.

De heer *Heijmans* (SP): Voorzitter! De toekomstige werkgroep komt nog deze maand met een voorstel. Dan hoeven wij daarover hier toch geen uitspraak te doen?

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Wij hebben in het presidium inderdaad ingestemd met de datum van maart vanwege de kwaliteit van het onderzoek. Even is het punt aan de orde geweest dat daardoor de behandeling over de verkiezingen heen getild werd. Dat was toen voor ons geen argument en nu ook niet. Ik ga niet mee met de redenering dat de behandeling naar voren gehaald moet worden omdat er onrust onder de burgers zou zijn vanwege de verkiezingen. Dat is voor mij absoluut geen argument. De burgers weten heel goed hoe partijen in deze zaak staan. Met de motie willen wij duidelijk maken dat wij het prima vinden als de behandeling eerder plaatsvindt, mits de kwaliteit behouden blijft.

De heer *Arkes* (PvdA): Voorzitter! Ik ben heel blij met het betoog van mevrouw Lestrade, maar er zit ook een onduidelijkheid in. Ik heb de motie alleen gehoord en nog niet gelezen. Als de motie wordt

aangenomen, is het risico groot dat snelheid leidend wordt boven kwaliteit. Dat zou ik zeer slecht vinden en ik hoop dat mevrouw Lestrade het daarmee eens is, want dan kan ik een van de ondertekenaars op die manier duiden.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Voorzitter! U hebt gehoord wat ik per interruptie tegen de heer Martens heb gezegd. Onze insteek is absoluut dat kwaliteit boven alles gaat. Dat vinden wij veel belangrijker. Als zou het april worden of nog later, het gaat ons om de kwaliteit van de besluitvorming.

De *voorzitter*: Waarvan akte. Wilt u uw betoog afronden?

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Ik ben klaar, voorzitter.

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): Als het in maart behandeld wordt, zijn wij voor het opschuiven van de bespreking van de verordening en de Structuurvisie. Die zaken hangen namelijk samen. Daarom is het belangrijk dat eerst het burgerinitiatief besproken wordt. Is mevrouw Lestrade het daarmee eens? Dat is een procedurele volgorde waarin D66 zich vaak goed kan vinden.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Voorzitter! Ik laat dat over aan de werkgroep. Die kan de problematiek en de volgorde van behandeling precies in beeld brengen.

De *voorzitter*: Het woord aan gedeputeerde Rüpp.

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Voorzitter! In het debat komen drie punten terug die beantwoord moeten worden:

1. De snelheid van handelen, gekoppeld aan de vaststelling van de Structuurvisie en de verordening;
 2. Het moratorium dat gevraagd wordt;
 3. Het wel of niet honoreren van alle initiatieven.
- Ik begin met het laatste punt. In de vastgestelde verordening is exact omschreven wat wij doen met burgerinitiatieven. Er is zorgvuldig naar gekeken

en aan de hand daarvan is de selectie gemaakt van de onderdelen die wel en niet voor bespreking in aanmerking komen. Uit de interpretatie blijkt dat daarmee zeer ruimhartig is omgegaan. Het feit dat 33.000 of 10.000 of 100.000 mensen dat initiatief ondersteunen en het al dan niet als een volkspetitie willen zien, kan geen aanleiding zijn om de procesgang, aan de kant te schuiven die wij zorgvuldig met elkaar hebben afgesproken. Ik pleit ervoor om die punten te behandelen die de Staten zelf hebben voorgesteld en de overige punten buiten beschouwing te laten. Het is aan u om die punten in de commissiediscussie in te brengen, daarover gaan wij niet. Zorgvuldigheid is in dit proces heel belangrijk. De Staten hebben gekozen voor behandeling in maart en het college sluit zich daarbij aan. Het is niet ons voorstel geweest, de Staten hebben dat zelf aangegeven.

Mevrouw Geeraedts vroeg heel nadrukkelijk of er nog een relatie ligt met de Structuurvisie en de verordening. Ja en nee. Vaststelling van de Structuurvisie is voorzien in zomer 2010. Mocht een aantal zaken moeten worden aangepast, dan kan dat nog in dat proces worden meegenomen. Dat is dus geen punt. Zoals u weet, hebben wij de verordening opgeknipt in twee fasen: een eerste fase verordening en een tweede fase verordening. De eerste fase verordening ligt tot 5 oktober als ontwerp ter inzage. De verwachting is dat die in februari in de Staten wordt vastgesteld. Over dit onderdeel staat niets in de verordening. Dat was niet de bedoeling en dat krijgen wij er ook niet meer in. De tweede fase is voorzien voor het najaar 2010. In dat licht kan de behandeling van het initiatiefvoorstel in maart mogelijk leiden tot voorschriften die moeten worden meegenomen in die tweede fase verordening, bijvoorbeeld omvang van bouwblokken in verwevingsgebieden of soortgelijke zaken.

Het moratorium is een belangrijk punt van discussie, zeker in verband met de zorgen van de samenleving over de verplaatsing van bedrijven en de concentratie van bedrijven in de landbouw-ontwikkelingsgebieden. Ook het college heeft daar zeer nadrukkelijk naar gekeken en daarover met diverse organisaties gesproken om te zien wat op dit moment wijsheid is. Mevrouw Geeraedts

merkte terecht op dat tot op de dag van vandaag de gezondheidsorganisaties stellen dat er geen reden is om te stoppen met het lopende proces. Ik wijs even op een bericht in de Volkskrant van vandaag over een specifiek geval in Horst.

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): Is de gedeputeerde bekend met het feit dat het RIVM deze uitspraak doet onder een aantal voorwaarden en kent de gedeputeerde die voorwaarden?

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Ja.

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): Waarom worden die voorwaarden niet in acht genomen en hoe verhoudt zich dat tot het voorzorgsbeginsel?

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Mevrouw Verstappen, wij hebben daarover met elkaar al verschillende keren gediscussieerd. Daarbij ging het o.a. over het 1 km-principe. U weet inmiddels ook dat daar sprake is van verschillende varianten en van verschillen in uitleg. Wij hebben nadrukkelijk bij het RIVM, de Gezondheidsraad, de ministeries van LNV en WVS en de GGD gevraagd wat op dit moment wijsheid is. Sterker nog, de afwaartse beweging, het saneren van oude bedrijven en het verplaatsen van bedrijven die nieuwe investeringen doen voor betere stalsystemen met betere beschermingsmaatregelen tegen uitstoot, is verre te verkiezen boven nu 1,5 à 2 jaar niets doen en uitbreidingsmogelijkheden die er ook zijn in de bestaande gebieden – extensivering, verweving en toekomstige landbouwgebieden – toe te passen zonder deze duurzaamheidsmaatregelen. Dat is ook de afweging die de GGD maakt op grond waarvan zij zegt dat het beter is door te gaan met dit proces dan nu twee jaar te stoppen en niet te weten wat er is, omdat er geen enkele aanleiding is om te stoppen. Daarom vind ik dat wij de vastgestelde reconstructieplannen voortvarend ter hand moeten nemen totdat er een moment komt waarop uit onderzoeken blijkt dat een beleidswijziging nodig is. De indicaties daarvoor zijn nog niet aanwezig.

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): U noemt nu één aspect uit het RIVM-rapport. Daarin wordt

geadviseerd, een afstand van 1 à 2 km in acht te nemen. Ze noemen daarentegen nog veel meer zorgpunten en actiepunten, die ik u nu niet hoor noemen. Ik noem er maar eentje, namelijk de zorg die zij hebben voor ongeschoold en ongemotiveerd personeel, dat zoals uit onderzoek blijkt vooral in die grote stallen aanwezig is.

De heer *Rüpp* (GS;CDA): We kunnen een principiële discussie gaan voeren over nut en noodzaak of onwenselijkheid van de bio-industrie en alle aspecten die eraan zitten, prima, maar dat is vandaag niet aan de orde.

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): Daar heb ik het niet over. Ik ging in op uw opmerking dat het RIVM nog geen reden ziet, met de ontwikkeling te stoppen. Daarom wees ik u op het rapport van RIVM waarin staat dat met de ontwikkelingen kan worden doorgegaan mits u een aantal zaken in acht neemt. Zij noemen een stuk of zes punten en u haalt er één uit. Ik zal die andere vijf nu niet noemen, maar lees het nog een keer. Mijn vraag is, waarom de punten die het RIVM noemt en die belangrijk zijn om op te volgen, niet in acht worden genomen. Die gelden niet alleen voor de LOG's – dat staat trouwens ook voor het burgerinitiatief – maar het geldt eens te meer ook voor de verwevingsgebieden.

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Het RIVM heeft aangegeven op een aantal punten zorg te hebben en daarvoor aandacht te vragen. Tegelijkertijd is in het overleg dat wij daarover voeren, ook met de ministeries, aangegeven dat het geen reden is te stoppen maar dat het wel moet worden onderzocht en meegenomen. Dat doen we ook. We hebben zelf, onder andere op initiatief van de Staten, nadrukkelijk gepleit voor onderzoek. Er vinden thans een aantal pilots plaats. Er wordt gemeten bij Rips en Elzendorp wat de uitstoot is en wat er aan fijnstof e.d. uit komt. Het onderzoek is voorbereid. Dat zal vanwege de naderende winter waarschijnlijk in februari echt van start gaan, zo heb ik van de heer Jansen van de GGD gehoord. Er zijn minimaal twee meetperiodes nodig. Dat betekent dat er pas over anderhalf jaar helderheid

is over het hoe en waarom. Tegelijkertijd, want wij hebben die zorg ook en wij praten er ook over met die organisaties, geven diezelfde organisaties aan dat er geen reden is te stoppen met het proces, want, zo wordt het ingeschat, de effecten van stoppen kunnen wel eens negatiever zijn dan doorgaan. Daar blijf ik bij.

De *voorzitter*: De interruptiemogelijkheid is voldoende gebruikt. Maximaal twee keer. Het waren er al vier. Ik was mild.

Mevrouw *Slegers* (SP): Ik wil het beeld nuanceren dat hier onbewust maar misschien ook wel bewust, wordt neergezet door de heer Rüpp en voor hem door de VVD. Volgens mij wil noch de SP noch een andere partij hier zeggen dat het hele proces van de reconstructie moet worden gestopt. Niemand heeft dat hier gesuggereerd. Het is inderdaad ook absoluut niet wenselijk want er zitten in de reconstructie ook heel veel goede en noodzakelijke ontwikkelingen. Daar zijn we het volstrekt over eens. Er zitten echter ook elementen in die reconstructie waar wel over getwist wordt, waar wel twijfel over is en bezorgdheid over bestaat bij ons en bij burgers. Alleen op die onderdelen moeten we even een adempauze nemen. Dat is beslist iets anders dan stopzetten van het hele proces.

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Over welke punten heeft u het dan? Volgens mij praten we over hetzelfde. Volgens mij wilt u de ontwikkeling in landbouwonwikkelingsgebieden, uitbreidingsmogelijkheden en verweingsgebieden op slot zetten.

Mevrouw *Slegers* (SP): We moeten dat veel genuanceerder bekijken. Ik noem de grote bouwblokken die in het hele reconstructieproces mogelijk zijn. Verder de invulling van de LOG's zoals die nu gaat met die grote bouwblokken en de grote aantallen dieren en de duurzaamheidsmaatregelen, waarvan door sommigen hier wordt betwijfeld of ze wel afdoende duurzaam zijn. Dat zijn ontwikkelingen die wij even stil willen leggen zonder meteen uit te spreken dat we ze definitief

willen stopzetten. Dat zou voorbarig zijn. Dat zou voorsorteren zijn waarover de heer Arkes het had. Dat willen we niet. We willen pas op de plaats.

De heer *Rüpp* (GS;CDA): We zijn het op een paar punten met elkaar eens en op een paar punten niet. Ik heb wel degelijk op die relatie met betrekking tot de ontwikkeling van de landbouw in bepaalde gebieden gelet. Ter nuancering van wat ik hier in theorie zeg en wat in de plannen zit is het goed even naar de praktijk te gaan. Ik ben afgelopen maandagavond in Landerd geweest, waar die discussie ook gaande is over de graspeel. Ik noem ook Boekel en Oirschot. Wat u inbrengt is een van de punten die daar aan de orde zijn. We zijn ook met elkaar aan het zoeken, hoe we terwijl die afwaartse beweging doorgaat en bedrijven verplaatst kunnen worden, maar misschien niet meteen naar de meest optimale grootte gaan die in de plannen mogelijk is, in fasen daartoe kunnen komen, afhankelijk van het onderzoek. Daartoe moet worden bekeken wanneer een investering nog rendabel is, of die stap kan worden gedaan en of afhankelijk van de uitkomsten van het onderzoek die doorgroei mogelijk is. We zijn in overleg met de gemeenten bezig met, zoals de heer Vreugdenhil vroeg, eens anders te denken en de nuanceren om enerzijds het proces niet te laten stikken anderzijds wel degelijk rekening te houden met de uitkomsten. In dat opzicht zitten we dicht bij elkaar dan wellicht uit het debat blijkt. Alleen, op dit moment roepen dat we allerlei zaken moeten stoppen en beperken, heeft een verlamdend effect op de dynamiek van de reconstructie. Ik ben het met u eens dat we heel genuanceerd moeten kijken naar de ontwikkeling in deze tussenliggende periode van en voorbereiden van dit debat in de Staten en de mogelijke uitkomst ervan en het onderzoek en voorzichtig moeten zijn met onomkeerbare bewegingen.

Er liggen nog twee moties, die feitelijk zijn gericht aan de Staten. De eerste gaat over het tijdstip van behandeling. Het college kan zich vinden in die afspraak die in het presidium is gemaakt om het in maart te doen. Het is verder aan de Staten om daar een oordeel over geven. Ik heb al gereageerd

op de tweede motie die gaat over het in behandeling nemen in de commissie Ruimte en Milieu van de voorstellen die niet gehonoreerd zijn. Ik acht dat om principiële redenen niet juist omdat wij er juist een verordening voor hebben vastgesteld, hoe dat moet worden gewogen. Als mensen dat in hun bijdrage in bespreking brengen dan is dat hun goed recht. De motie lijkt mij daarom overbodig.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Hebt u enig idee wanneer dat onderzoek naar de gezondheidseffecten gereed is?

De heer *Rijpp* (GS;CDA): De GGD wil twee meetperiodes hebben omdat bijvoorbeeld ook weersomstandigheden een rol spelen. Zij gaan er daarom vanuit dat in het voorjaar van 2011 de eerste resultaten van onderzoek naar buiten kunnen komen en daaruit al of niet conclusies kunnen worden getrokken.

De *voorzitter*: Ik kijk even rond om te zien of we er verstandig aan doen de toegespitste tweede termijn nog voor de koffie te doen en de besluitvorming op dit punt af te ronden dan wel dat u er behoefte aan heeft, eerst koffie te gaan drinken.

De heer *Heijmans* (SP): Voorzitter! De vraag is, of er behoefte is aan een tweede termijn.

De *voorzitter*: Ik zie alleen mevrouw Verstappen die in tweede termijn het woord wil. Ik zou haar daartoe gelegenheid willen geven en daarna willen overgaan tot besluitvorming.

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): Een boom kan maar een keer geveld worden, hoorde ik zojuist door de SP zeggen. Als een mens een keer geveld wordt, is het gewoon gedaan met die mens. Ik vind dat wij als Staten het voorzorgsbeginsel heel wat serieuzer kunnen nemen dan op dit moment gebeurt.

De *voorzitter*: Dank u wel.

Ik zie dat de fracties van CDA en SP voor dit voorstel zijn.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Moeten we niet eerst over de moties stemmen?

De *voorzitter*: Nee, eerst dient het voorstel te worden behandeld. Het zijn moties, geen amendementen.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Voorzitter! De VVD is niet tegen dit voorstel maar wij vragen ons wel af, gezien bijvoorbeeld het onderzoek naar de gezondheidsaspecten, wat wij in maart precies bespreken.

De *voorzitter*: Het is nu in handen van de commissie.

Ik constateer dat de fractie van de PvdA voor dit voorstel is.

De heer *Martens* (GroenLinks): Wij zijn voor dit voorstel, met het recht om alle onderwerpen en voorstellen die zijn aangedragen, aan de orde te kunnen brengen in de commissies en de Staten.

De *voorzitter*: Verder is voor dit voorstel de fractie van de ChristenUnie-SGP.

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): Ik sluit mij aan bij de stemverklaring van GroenLinks.

De *voorzitter*: Tot slot is ook de fractie van D66 voor dit voorstel. De heer Punt van de Brabantse Partij is afwezig.

Ik constateer dat het voorstel is aangenomen.

Dan is aan de orde de stemming over de twee moties. Ik merk in verband met motie M1 op dat de dictie zodanig is dat niet steeds de goede partij wordt aangesproken. De griffie is graag bereid om bij de voorbereiding van een motie even steun te geven in technische zin.

De heer *Thuis* (CDA): De CDA-fractie is tegen motie M1. We hebben een uitvoerige discussie met de gedeputeerde gehad en dat is voldoende duidelijk voor onze fractie.

Mevrouw *Slegers* (SP): Ook de SP is tegen. Wij willen de werkgroep het liefst zoveel mogelijk

ruimte geven om het zelf te bepalen. Als het eerder is, dan is dat prima.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Ook wij zijn tegen, met dezelfde stemverklaring.

De heer *Arkes* (PvdA): Tegen, met de stemverklaring dat wij niet de indruk willen wekken dat snelheid boven kwaliteit gaat.

De *voorzitter*: Ik stel vast dat de fractie van GroenLinks voor is, die van de ChristenUnie-SGP tegen en die van de PvdD en D66 voor.

De motie is verworpen.

In stemming komt de motie op stuk nr. M2.

De fractie van het CDA is tegen, die van de SP voor en die van de VVD tegen.

De heer *Arkes* (PvdA): Ik ontkom er niet aan een stemverklaring te geven. Het is een zeer merkwaardige motie omdat als deze wordt verworpen, het kan impliceren dat de partijen die deze motie hebben ondertekend zich eraan moeten conformeren en dus het onderwerp niet bespreken. Volgens mij is de motie principieel onjuist. Als wij zaken willen bespreken doen we dat.

De *voorzitter*: Dat lijkt mij alleen al in technische zin juist. Ik stel vast dat de fractie van GroenLinks voor is, die van de ChristenUnie-SGP tegen en die van de PvdD voor.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Tegen, met de stemverklaring van de PvdA.

De *voorzitter*: De Brabantse Partij is afwezig.
De motie is verworpen.

De vergadering wordt van 11.20 uur tot 11.35 uur geschorst.

Nummer 18/09

Investeringsprogramma Essent

De heer *Thuis* (CDA): Voorzitter! Wij hadden geen

beter moment dan vandaag kunnen uitkiezen om over dit onderwerp te praten, want gisteren zijn de centjes bij de provincie binnengekomen en kunnen we echt aan de slag.

Enkele maanden geleden heeft de CDA-fractie in de commissie Bestuur en Middelen al uitgesproken, de hoofdlijnen van het investeringsprogramma van Essent te onderschrijven. Dit investeringsprogramma ziet het CDA ook als het zetten van een focus op bestaand beleid, waarbij beleidslijnen dikker worden uitgevoerd in het tijdsperspectief van tien tot vijftien jaar. Gezien de omvang van het programma bestaat het risico voor de uitvoering dat overzicht en samenhang verloren gaan. Het CDA vraagt aan het college, te komen met één integraal voorstel voor het hele investeringsprogramma, zodat ook een goede afweging van de activiteiten door Provinciale Staten mogelijk is. Het is één pakket dat in één keer wordt besproken. Is het college het eens met de opvatting het investeringspakket als één pakket in Provinciale Staten te bespreken?

De inzet van Gedeputeerde Staten om via samenwerking met maatschappelijk relevante partijen het programma te realiseren wordt ondersteund. Het moeten wel partijen zijn die bewezen hebben, continuïteit en kwaliteit te kunnen bieden, ook als de provincie haar financiële bijdrage op enig moment beëindigt. De insteek voor revolving fund wordt ondersteund. Het CDA is overigens geen voorstander van hoog risicodragende projecten met publieke middelen.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): U bent geen voorstander van investeren in hoog risicodragende projecten maar u zult het toch wel eens zijn met investeren in jonge ondernemers en de wijze waarop wij in Brainport te werk gaan. Daar zit soms aan die ondernemingen een vrij hoog risico. Ik ga ervan uit dat u dat nog steeds ondersteunt.

De heer *Thuis* (CDA): Ik heb een algemeen statement afgegeven, hoe wij als publieke overheid met de middelen moeten omgaan. Wij sluiten niet uit dat er een gradatiegraad is in risicodragendheid. Ik heb in ieder geval namens de CDA-fractie willen aangeven dat als het echt om

hoog risicodragendheid gaat en dan heb ik het over echt substantiële bedragen, wij dat dan niet moeten willen. Het kan zijn dat die jonge ondernemer in een andere schaalbreedte zit, maar dit is een basisstatement en vervolgens moet je kijken wat zich in de praktijk aandient.

Het college zet in op versterking van welvaart en welzijn van de Brabanders. Maar het gaat voor de CDA-fractie niet alleen om hoog opgeleiden mensen, maar evenzo om de mensen die een arbeidsprestatie kunnen leveren in werkomgevingen die minder kennisintensief en meer praktisch zijn. De formulering in de notitie “er kan ook vernieuwing plaatsvinden in de zachte, sociaal-culturele kant van de kennisector, zoals in handel, diensten, cultuur en design” moet duidelijk en herkenbaar zijn in de uitwerking van de investeringsagenda. Het belang van het midden- en kleinbedrijf wordt op enkele plaatsen wel genoemd maar de indruk is dat het teveel in een ondergeschoven rol zit. Mijn vraag aan het college is, wat zijn visie is op de regionale en provinciale doorwerking van de inzet van middelen naar andere werksettings, zoals midden- en kleinbedrijf en minder getechnologiseerde bedrijven.

Er worden vier investeringslijnen onderscheiden. De scheidslijn tussen kennis en innovatie enerzijds en duurzame energie anderzijds is niet zo hard. Beide lijnen kunnen op onderdelen met elkaar verbonden worden.

Bij kennis en innovatie mist de CDA-fractie de focus op agrofood. In het essay wordt sterk voortgeborduurd op de elektrotechniekontwikkeling. Brabant kent echter vanuit de agrarische traditie ook een ontwikkeling naar een complete agrofoodketen, van productie tot verwerking, logistiek en distributie. Deze keten kent grote internationale bedrijven, maar ook een gevarieerd midden- en kleinbedrijf. Kennis en innovatie zijn wezenlijk om op het gebied van agrofood de leidende positie op de noordwestelijke Europese markt te verkrijgen en te versterken in de komende tien tot twintig jaar. Daarbij dient de focus te liggen op de creatie van toegevoegde waarde en minder op schaalvergroting als economische drager.

De tweede opmerking die het CDA wil maken,

betreft de reikwijdte van de investeringen in innovatie. Gelden die hiervoor door de provincie worden ingezet, dienen in Brabant ook tot ontwikkeling en vermarkting van producten te leiden. Innovatiestimulering van internationale concerns waarmee de ontwikkeling en productie bij hun bedrijven elders in de wereld gerealiseerd worden, is niet aanvaardbaar. De CDA-fractie vraagt het college, bij de uitwerking van de investeringslijnen ook expliciet aandacht te hebben voor waardenketen zorg, onderwijs en high tech.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Ik heb u niet goed verstaan waar u het had over het ontwikkelen van producten elders in de wereld met onze investeringen. Kunt u dat nog even herhalen?

De heer *Thuis* (CDA): Het komt erop neer dat ik meen dat het niet is uit te leggen als grote internationale concerns R&D-middelen krijgen, waarvan de effecten niet aan Brabant ten goede komen. Bijvoorbeeld als wij ontwikkelcentra en fabrieken in Azië met dat geld stimuleren. Er moet een relatie zijn tussen de investeringen hier en de doorwerking in onze provincie zelf.

De heer *Schouten* (SP): Kan dat ook tot gevolg hebben dat u de eis stelt ten aanzien van eventuele overnames door zo'n groot concern van het kleine bedrijf dat juist is gestimuleerd, waardoor de investering toch weglekt?

De heer *Thuis* (CDA): Ik ben nog niet toe aan de reikwijdte van uw opmerking. Het gaat in deze discussie om de hoofdlijnen. Het gaat de CDA-fractie erom ervoor te zorgen dat die middelen die wij als publieke overheid investeren, ook hun uitwerking hebben in Brabant zelf. Ik heb er nog geen opvatting over of dat nu via constructie A, B of C gebeurt.

De heer *Schouten* (SP): Ik begrijp dat u het heel algemeen formuleert, maar het kan zich heel concreet voordoen dat een bedrijf overgenomen wordt. Misschien wilt u zich nu niet vastleggen, maar het is toch een zaak die aandacht verdient.

De heer *Kielenstijn* (VVD): Ik heb een vraag vandezelfde strekking. Het is een fantastisch en nobel streven, waar wij op zich helemaal niet tegen zijn, maar iets roepen is één kant. U zult er toch wel over gedacht hebben, hoe u dat wilt realiseren? Hoe wilt u voorkomen dat de marktwerking, die wij niet kunnen beïnvloeden, er misschien toch toe zal leiden dat investeringen wegvloeien? Gaat u dan randvoorwaarden opleggen op het moment dat wij subsidies verstrekken? Hoe ziet u dat voor u? Het gaat wel om een periode van 20 jaar.

De *voorzitter*: Mijnheer Thuis, misschien mag ik u in overweging geven dat wij hebben afgesproken beschouwend te spreken en de technische uitwerking van ideeën, al wordt daar misschien wel naar gevraagd, tot een minimum te beperken en gelet op de tijd niet alle voorstellen die mogelijk uit uw woorden zouden kunnen voortvloeien, hier al technisch te bespreken.

De heer *Thuis* (CDA): Voorzitter! Ik vind dat wijze woorden waarbij ik mij kan aansluiten. Ik zal mij beperken tot de hoofdlijnen. In de verdere discussie die het college heeft toegezegd, kunnen al deze aspecten aan de orde komen.

De derde investeringslijn is de bereikbaarheid. Concreet is een aantal projecten genoemd. Daar heb ik maar één vraag bij aan het college: Is hier nu sprake van voorfinanciering, cofinanciering over overname van taken van het rijk?

Het volgende punt betreft de duurzame energie. Bij de uitwerking van het bestuursakkoord heeft de CDA-fractie in oktober 2007 het belang benadrukt van duurzame energieprojecten, projecten die economische kansen bieden en bijdragen aan de reductie van de CO₂-uitstoot en het verminderen van de afhankelijkheid bij de energievoorziening van de politiek kwetsbare relatie van de EU met andere landen. De motivering voor deze beleidslijn is niet alleen gelegen in economische motieven. Zuinig gebruik van wat ons in beheer is gegeven, goed rentmeesterschap, is een opdracht voor ons allen. Het is een opdracht waar alle burgers in Brabant hun bijdrage aan moeten leveren. Door middel

van dit onderdeel van het programma kan hieraan een stevige impuls gegeven worden. Bij de begrotingsbespreking in oktober 2008 heeft de CDA-fractie het belang van de robuuste positie van energie op de provinciale beleidsagenda benadrukt en het belang van de investeringslijn duurzame energie wil het CDA nogmaals aangeven.

De heer *Verrijt* (PvdA): Het is heel goed om te horen dat het CDA een robuuste investering in energie belangrijk vindt maar wij spreken vandaag over de hoofdlijnen. Het is dan ook van belang wat dat betekent, want met onze inbreng van vandaag moeten we verder. Betekent het dat daarin ook keuzes worden gemaakt? U had het al over agrofood enz. Moet daar misschien wat meer en elders weer wat minder worden geïnvesteerd? Moet op dit punt van de energie dat u zo belangrijk vindt, misschien wat meer geïnvesteerd worden?

De heer *Thuis* (CDA): Bedoelt u ten opzichte van de andere investeringslijnen of binnen het programma investeringslijnen duurzame energie?

De heer *Verrijt* (PvdA): In het kader van dit voorliggende investeringsplan – daarin worden ook percentages aangegeven – zullen toch in zekere mate keuzes moeten worden gemaakt als het een belangrijker wordt gevonden dan andere zaken. Alles belangrijk kan ook niet. Daarom zijn keuzes van belang.

De heer *Thuis* (CDA): Ik vind dat in het voorstel wel heel duidelijk vier keuzes zitten die door het CDA ondersteund worden: kenniseconomie, innovatie, duurzame energie, infrastructuur bereikbaarheid en infrastructuur sport.

De heer *Kielenstijn* (PvdA): Mijn interruptie is ook een beetje gericht aan de heer Verrijt. Is het niet verstandig om eerst een visie te ontwikkelen voordat wij gaan spreken over omvang van investeringen in met name energie? Zover ik weet, is er nog steeds geen masterplan energie. Het is wel handig om eerst te weten waarin je wilt

investeren voordat je gaat spreken over omvang.

De *voorzitter*: Ik begrijp dat dit meer aan de heer Verrijt gericht is dan aan de heer Thuis.

De heer *Verrijt* (PvdA): Dat vind ik een kip-eidiscussie. Wij geven hier op hoofdlijnen de richting aan. Van daaruit kan een en ander worden uitgewerkt. Die weg zou ik willen bewandelen.

De heer *Vreugdenhil* (ChristenUnie-SGP): De vraag van de heer Verrijt is heel relevant. Dit plan is geschreven op een directe investering van €1 mld. Er staat dat een half miljard direct geïnvesteerd kan worden en een half miljard in de toekomst. Welk deel van het voorliggende plan willen GS realiseren met het eerste halve miljard en welk deel met het deel waarbij nog een aantal risico's zijn? Ik verzoek de heer Thuis aan te geven waar zijn prioriteiten liggen.

De heer *Thuis* (CDA): Ik moet de heer Vreugdenhil teleurstellen. Wij doen dat niet in ronde bedragen. Aan het slot van mijn betoog zal ik daarover enkele opmerkingen maken. Een aantal zaken moet duidelijker worden. Gisteren hebben wij een overzicht gekregen van de middelen die de provincie ontvangen heeft, maar de samenhang van het investeringsprogramma Essent met het masterplan energie is ons niet duidelijk. Ik sluit mij in dezen aan bij de heer Verrijt. Wij vragen het college om duidelijkheid. Wij gaan ervan uit dat het een robuuste investering wordt. Ik doe geen uitspraken over de vraag of het op dit moment een miljoen meer of minder is. Wij vinden namelijk dat het toekennen van percentages voor de toedeling van de financiële middelen nog niet aan de orde is en wel om de volgende redenen. Geld volgt beleid en de uitwerking van de investeringslijnen is te vaag, misschien met uitzondering van bereikbaarheid, om daar nu reeds middelen aan toe te kennen. Dat betekent dat wij de door het college voorgestelde percentageverdeling niet onderschrijven. Dat wil niet zeggen dat het zo niet kan worden, maar wij willen eerst meer duidelijkheid. Wij willen ook

kijken naar de financiële effecten van de herijking van de provinciale middelen en naar de samenhang met bestaande budgetten en middelen, bijvoorbeeld de €330 mln. Essent-dividend.

De heer *Van Schoonhoven* (GroenLinks): Voorzitter! De heer Thuis wil zich nu nog niet op percentages vastleggen en zegt dat het geld het beleid moet volgen. Ik vind dat een risico, want bepaalde beleidsaspecten zijn eerder klaar dan andere en zo gaat er bijvoorbeeld veel sneller geld naar infrastructuurprojecten zoals de N69 en dergelijke, terwijl de investeringen voor duurzaamheid minder zullen zijn omdat daar nog geen concrete voorstellen liggen, terwijl dat ook een grote verantwoordelijkheid van de Staten is.

De heer *Thuis* (CDA): Voorzitter. Ik geef de heer Van Schoonhoven nog een ander argument in overweging, namelijk de samenhang van kennis en innovatie met duurzame energie op inhoud en mogelijkheden van Enexis. Daarover zouden wij wat nader geïnformeerd willen worden, want ook dat draagt bij aan het totale beeld van duurzame energie voor onze provincie. Dat kan een ander verhoudingsbeeld opleveren.

De heer *Kielenstijn* (VVD): Er staat in het stuk dat de pijler kennis het zwaartepunt vormt en dat de andere pijlers toeleverend zijn. Onderschrijft de heer Thuis dat?

De heer *Thuis* (CDA): Duurzame energie en kennis en innovatie lopen voor een deel in elkaar over. De ogenschijnlijk zo harde scheiding in het stuk is voor ons geen voldongen feit. Wij kunnen ons goed voorstellen dat kennis en innovatie op het gebied van duurzame ontwikkelingen ook inspanningen vragen. In die zin is het een goed hulpmiddel. Wij moeten realistisch zijn. Wij onderschrijven de vier hoofdlijnen maar willen op al die hoofdlijnen investeren aan de hand van plannen. Behalve op infrastructuur zit het hoofddaccent op kennis en innovatie enerzijds en op duurzame energie anderzijds, maar er zijn ook dwarsverbanden. Ik vind dat wij een verkeerde discussie voeren als wij nu spreken over de vraag of

het 60%-40% moet zijn of 70%- 30%.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Dit is opnieuw een verheldering. De heer Thuis kan het volgens mij beter in zijn eigen woorden zeggen. Hoor ik hem nu zeggen dat de investeringen in Enexis door hem gezien worden als investeringen in duurzame energie?

De heer *Thuis* (CDA): Wij zijn aandeelhouder van Enexis. Daarin hebben wij vermogen geïnvesteerd. De minister heeft dat allemaal vastgesteld. Wij zouden willen weten welke bijdrage Enexis hier kan leveren vanuit zijn verantwoordelijkheid. Dat bepaalt mede wat er in Brabant kan gebeuren.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Het is mij toch nog niet helemaal duidelijk. Zojuist legde de heer Thuis een duidelijke verbinding tussen duurzame energie en het geld van Enexis. Als de heer Thuis zegt dat die investeringen los daarvan staan, vind ik dat uiteraard prima, maar als hij daarover anders denkt, hoor ik dat graag.

De heer *Thuis* (CDA): Enexis is een maatschappelijke partner met een eigen verantwoordelijkheid ook in Brabant. Wij zijn aandeelhouder. Enexis heeft ook een opdracht om in het kader van de toekomstige energievoorzieningen een aantal ontwikkelingen te stimuleren. Zij hebben daar in ieder geval heel veel geld voor. Wij willen graag weten welke bijdrage Enexis geeft om goede ontwikkelingen te stimuleren. Het lijkt mij heel verstandig dat de mogelijkheden in beeld worden gebracht, dat daarover afspraken worden gemaakt en dat geen dingen dubbel gedaan worden.

De *voorzitter*: Mijnheer Thuis, mag ik het zo begrijpen dat u zegt dat de groep die de voorstellen gaat uitwerken, nadrukkelijk kijkt naar wat anderen op vergelijkbare terreinen in onze provincie doen om een evenwichtige inzet mogelijk te maken? Als dat het punt is dat moest worden opgehelderd, verzoek ik u uw betoog af te ronden.

De heer *Thuis* (CDA): Dat doe ik, voorzitter, want u pakt het goed op.

De Essent-gelden zijn in 100 jaar opgebouwd. Wij moeten investeren en niet verjubelen. Besteding van middelen dient voor de huidige én voor toekomstige generaties een verbetering van welvaart op te leveren. Deze resultaatspanning geldt niet alleen voor het huidige provinciaal bestuur maar evenzo voor de bestuursverantwoordelijken van de komende 10 tot 15 jaar.

Het gaat om een zeer groot investeringsprogramma. De CDA-fractie vraagt het college om Provinciale Staten zeer nauw te betrekken bij de uitwerking van dit traject.

De *voorzitter*: Het woord is aan de heer Heijmans van de Socialistische Partij.

De heer *Heijmans* (SP): Voorzitter! Als ik de heer Thuis beluister, krijg ik af en toe het gevoel alsof ik bij de algemene beschouwingen zit. Zoals ik vanmorgen met mijn ordevoorstel heb proberen duidelijk te maken, had ik vandaag liever niet over dit onderwerp gesproken maar het op een beschouwende manier meegenomen bij de algemene beschouwingen.

Zoals wij hebben afgesproken, zal ik in grote lijnen en met percentages kort aangeven welke keuzes de SP zou maken en proberen enige duidelijkheid te scheppen.

Vanmorgen refereerde ik aan die Eindhovense ondernemer die u en ik gesproken hebben. Ik was deze week ook bij een Eindhovens gezin, bestaande uit vader, moeder en twee kinderen, dat had geconstateerd dat het saldo op hun spaarbankboekje de afgelopen periode vrij snel spiraalsgewijs naar beneden was gegaan. En nu stond er ook nog aan te komen dat de kostwinner over twee maanden zonder werk zou zijn. Wat besloot dit gezin? Wij kopen nog gauw een auto, wij gaan nog een keer goed uit eten en dan zien wij wel.

Dat lijkt mij niet verstandig. Het is ook geen echt voorbeeld, ik kan u geruststellen. Toch krijg ik het gevoel dat wij een beetje op die manier bezig zijn als wij wel constateren dat er straks ombuigingen komen en het met de provincie financieel een stuk slechter zal gaan, maar de Essent-gelden daar niet voor willen inzetten. Ik moet er niet aan denken

dat wij over enige tijd zien dat het dramatisch slecht gaat met de jeugdzorg, dat daarvoor ontzettend hard geld nodig is, maar ons Essent-geld daarvoor niet willen gebruiken. Dan moeten er euro's naar toe en of dat nu Essent-euro's zijn of welke euro's dan ook, er moet geld naar toe. Ik pleit er derhalve voor om een beetje voorzichtig te zijn.

Het stuk is al maanden geleden gepresenteerd. Wij hebben erover gediscussieerd. Er was al sprake van een economische crisis, maar nu is toch wel duidelijk dat de Brabantse economie zeker nog flinke klappen krijgt. Ik hoor niet bij de mensen die zeggen: geweldige crisis, dat zijn nieuwe kansen. Nee, voorzitter, crisis betekent voor heel veel mensen ellende. Ik deel wel de opvatting dat er ook een voordeel zit aan deze crisis, namelijk dat wij ons moeten bezinnen op de toekomst en ons moeten afvragen waar wij met de samenleving naar toe willen. Ik constateer dat wij in Brabant de mens vooral hebben gezien als de homo economicus, de euro is de norm, leefbaarheid en solidariteit worden een beetje als ouderwetse begrippen gezien.

Het spijt mij, maar ik zie de voorstellen voor de besteding van de middelen uit de verkoop van Essent nog steeds een beetje in die lijn. Ik kom uit op een verdeling van 60% economie, 30% ecologie en 10% sociaal. Ik weet dat ik het een beetje grof zeg, want soms zijn er dwarsverbanden en lopen zaken door elkaar. Met de 60% voor kennisinnovatie en infrastructuur zit het college nog steeds op die weg, terwijl ik overal mensen hoor zeggen dat er echt iets gedaan moet worden aan duurzaamheid. Gisteren is Wouter van Dieren hier geciteerd. Wij moeten stoppen met duurzaamheid tot een mooi modewoord te maken dat te pas en te onpas gebruikt wordt. Het wordt tijd dat wij er echt werk van gaan maken!

Het maakt nogal wat uit wat het uiteindelijk wordt. Is 10% van de Essent-middelen €100 mln. of kan het ook €50 mln. zijn? In die zin is het erg moeilijk om er nu over te spreken. Als je in plaats van €100 mln. maar €50 mln. kunt investeren, kun je niet stellen dat het dan half zo rendabel is, nee, dan kan het wel eens weggegooid geld zijn. Het is niet zo simpel.

Wij zouden de percentages anders verdelen en kiezen voor 30% kennis en innovatie en een stuk minder voor infrastructuur. Wij zouden kiezen voor 50% duurzaamheid en gaan daarbij uit van 30% voor het masterplan energie en zouden ook een financiële inspanning willen voor energiebesparing. Daarmee wordt rechtgedaan aan een aantal andere zaken. De Essent-middelen zijn voor een groot deel opgebracht door de Brabantse burgers. Als die op een verstandige manier worden teruggesluisd door te investeren in energiebesparende maatregelen met name aan woningen, worden veel doelen gediend.

Wij kunnen in Brabant over heel veel zaken positief zijn. De commissaris sprak daar gisteren ook over. Brabant is echter niet anders dan de rest van Nederland en kent ook problemen op het gebied van zorg en leefbaarheid. De SP-fractie wil graag dat niet 10% maar 20% naar het sociale terrein gaat. Het is hier altijd een punt van discussie of de provincie zich structureel moet bezighouden met het sociale terrein. Ook wij vinden niet dat de provincie structureel zaken op het sociale terrein moet subsidiëren of steunen, maar de provincie kan wel een belangrijke aanjager zijn bij projecten in de kleinschalige zorg en voor de leefbaarheid van het platteland. Ik vind dat zij daarop steviger zou moeten inzetten.

Voorzitter. Recapitulerend; de SP kiest niet voor 60%-30%-10% maar voor 30%-50%-20%; duidelijker kunnen wij niet zijn.

De *voorzitter*: Waarvan akte. Het woord is aan de heer Kielenstijn van de VVD.

De heer *Kielenstijn* (VVD): Mijnheer de voorzitter! De heer Thuis sprak aan het begin van zijn betoog over de euro's die inmiddels op de bank staan. Ik vermoed dat dit CDA/PvdA-kabinet inmiddels ook een factuur heeft klaarliggen; alleen de postzegel moet nog op de envelop. In die context is de bijdrage van de VVD. Ik zal mij beperken tot hoofdlijnen en niet ingaan op percentages.

Wij vinden het wel belangrijk te melden dat de economische structuur van Brabant enorm is veranderd in een relatief korte periode. Er is geen provincie in Nederland waar de traditionele

industrie zo snel heeft plaatsgemaakt voor een kennisgeoriënteerde economie; nog steeds productie maar wel met een heel ander karakter. Ooit produceerde Philips gloeilampen en is nu een van belangrijkste spelers op het terrein van nanotechnologie. Daarbij gaat het om zeer kleine producten die zelfs met de kleinste Chinese handjes niet gekopieerd kunnen worden. Wij zien het aan het type bedrijven, aan de verdeling van de werkgelegenheid en aan de sectoren. Neemt u van mij aan: het karakter van onze industrie blijft veranderen, mede onder druk van de internationale concurrentie. De kennis per kiloproduct zal blijven toenemen. Dat is goed want dat is de kerncompetentie van Brabant. Het is naar ons idee ook de enige manier om onze kennispositie te behouden in die internationale context. Kennis is de basis geweest voor deze transitie en is tevens het fundament voor de versterking van onze toekomstige economische structuur. Wij vinden het belangrijk dat het college dit onderschrijft in zijn essay. Kennis is inderdaad de motor van de toekomst. Het is terecht dat GS opmerken dat de andere pijlers daaraan ondersteunend zijn.

Deels verantwoordelijk voor deze structuurverandering zijn onze kennisinstellingen, onderzoeksinstituten en niet te vergeten de bedrijven zelf. Zij zijn verantwoordelijk voor een enorm innovatiepotentieel. Onder invloed van de economische crisis richten bedrijven zich in toenemende mate noodgedwongen op de korte termijn omdat de orderportefeuilles steeds dunner worden. Daarnaast worden zakelijke risico's gemeden. Dat heeft een negatieve impact op de innovatiekracht en creativiteit van het bedrijfsleven en dus ook van Brabant. Deze wijziging in de opstelling van bedrijven roept de vraag op of een beleidswijziging of zelfs een koerswijziging noodzakelijk is. Wij zijn van mening dat voor de middellange en lange termijn blijvend moet worden ingezet op onderscheidende sectoren en trefzekere stabilisatoren. Op de korte termijn is maximale inzet nodig op additionele stimulansen, waarmee wij geplande investeringen, voorgenomen innovatietrajecten en initiatieven van jonge ondernemers een duw in de rug kunnen geven. Wij menen dat dit noodzakelijk is om ons

arbeidsmarktpotentieel op orde en actief te houden. Juist een innovatieve provincie als Brabant kampt met sectorspecifieke problemen die een vertragend effect hebben op de economische herstelkracht van de provincie. Het is van belang om de veerkracht en het concurrerend vermogen van het Brabantse bedrijfsleven op peil te houden. Dit legitimeert een forse inzet vanuit de investeringsagenda op kennis en innovatie; dé manier om zo'n conjunctuurgevoelige industrie maximaal te verankeren en het vertrek naar lagelonenlanden te minimaliseren. De High Tech Campus is daarvan het ultieme voorbeeld; een ruimtelijke vertaling, een episch centrum van kennis en innovatie; een uniek concept van samenwerken en ondernemen voor de meest veeleisende internationaal georiënteerde kennis-intensieve bedrijven.

Brabant moet nog meer een toplocatie worden dan nu het geval is. Dit vraagt ook om een topklimaat op het gebied van sport en cultuur. Het gaat om het brede palet dat nodig is om prettig te kunnen wonen, sporten en recreëren. Net als bereikbaarheid zijn dat voorwaarden om goed te kunnen presteren in economische zin. De VVD is van mening dat de voorliggende investeringsagenda evenwichtig is opgebouwd en gebaseerd is op een visie die ons aanspreekt. GS hebben duidelijk oog voor de realiteit van de veranderende economische context van de afgelopen maanden. Ik zou bijna willen spreken van jaren, want het voorstel ligt er al eventjes.

Met de uitvoering van deze investeringsagenda zetten wij koers op het verbeteren van onze concurrentiepositie op Europese schaal. Wij zetten in op maximaal benutten van het aanwezige talent en stimuleren de meest kansrijke sectoren met marktgedreven samenwerkingsvormen. Deze agenda straalt durf uit en zal een flinke impuls geven aan onze economie en werkgelegenheid. Een nieuw tijdperk van wonen en werken, passend bij de kenniswerkers van deze tijd. Wij hebben nu de gelegenheid om de economie een handje te helpen. Deze investeringsagenda is een weldoordachte investeringsimpuls die kan rekenen op de steun van de VVD.

De heer *Vreugdenhil* (ChristenUnie-SGP): Voorzitter! Ik heb een vraag aan de heer Kielenstijn. Wij hebben samen een motie ingediend naar aanleiding van de commissie-Kist die adviseerde om eerst te bepalen waaraan wij het geld gaan uitgeven alvorens het energiebedrijf te verkopen. Ik hoor de heer Kielenstijn hier enthousiast spreken. Heeft hij het idee dat het voorliggende programma opweegt tegen de verkoop van ons energiebedrijf?

De heer *Kielenstijn* (VVD): Zelfs als de verkoop niet had plaatsgevonden, zouden wij onderschrijven wat ik zojuist heb uitgedragen. Het gaat er niet zoeer om dat wij mogelijk extra euro's te besteden hebben, maar om de noodzakelijkheid om te investeren op het zwaartepunt dat ik zojuist verwoord heb. Omdat wij nu mogelijk die gelegenheid hebben, moeten wij die pakken, maar het is daar niet alleen van afhankelijk. Voor ons is het een principe, een gedachte en een koers.

De *voorzitter*: Het woord is aan de heer Verrijt van de Partij van de Arbeid.

De heer *Verrijt* (PvdA): Voorzitter! Zoals u wellicht weet, heeft de afgelopen week de IPO-conferentie plaatsgevonden. Alle provincies verzamelen zich dan en dit jaar waren zij te gast in Utrecht. Er waren overigens beduidend minder Statenleden aanwezig dan voorgaande jaren. Ik vond dat heel jammer, niet alleen omdat de Brabantse afterparty weer heel gezellig was, maar ook omdat het altijd heel aardig is om met en onder elkaar te spreken over de provincie, de toekomst van de provincie en van het middenbestuur. Zoals de heer Rüpp gisteren al zei, steunde de minister-president voluit de provincies en hun rol. Dat was een positieve opsteker. Hij zei wel dat het in de toekomst anders moet; meer divers, meer focus en meer urgentie. Provincies moeten nadrukkelijk kunnen laten zien waar zij het verschil maken. Dat was de hoofdlijn van zijn inbreng. Ik moest toen aan het thans voorliggende plan denken, want wij vinden namelijk dat dit juist die focus mist. Wij hebben een essay voorgelegd gekregen waarin prachtige termen staan als high touch en brainport en

Brabants bont, maar ik vroeg mij af of deze discussie 15 jaar geleden ook al niet aan de orde is geweest. Toen spraken wij over een agrarische samenleving, een industriële samenleving en een kennisinnovatie samenleving. Die kennisinnovatie samenleving hebben wij in feite al bereikt en natuurlijk moeten wij daarin investeren, maar is dat nu de scherpe analyse die wij moeten maken?

De voorzitter zei gisteren: "never waste a good crisis". Wij moeten de huidige crisis gebruiken om veel scherpere analyses te maken dan in dit essay en in het investeringsplan het geval is. Het moet beter, er moet veel scherper gereageerd worden op de gebeurtenissen van de afgelopen jaren. Niet alleen in het essay maar ook in het investeringsprogramma dat daarna komt, worden die keuzes niet echt gemaakt. Een aantal terreinen wordt naar voren gehaald en daarop wordt ingezet. Ik vind dat te divers en te breed. Het zal u niet vreemd zijn dat de fractie van de PvdA kiest voor meer focus op energietransitie. Zij heeft daarvoor drie doorslaggevende redenen. Allereerst is energietransitie hét thema voor de komende jaren. Het is eigenlijk een bloedstollende paradox. Wij streven naar een snel en zo goed mogelijk economisch herstel zodat iedereen in de wereld daarbij kan aanhaken, maar als dat herstel zich doorzet, worden wij geconfronteerd met geweldige energietekorten. Daarom moeten wij daarin zo goed en snel mogelijk investeren.

Op de tweede plaats is investeren in energietransitie belangrijk omdat dit ook investeren in kennis en innovatie betekent. Dat is niet alleen onze stelling maar ook Telos en andere instituten in Noord-Brabant wijzen daar nadrukkelijk op.

De heer *Kielenstijn* (VVD): Ik snap het warme pleidooi van de heer Verrijt voor investeren in energie.

De heer *Verrijt* (PvdA): Ik was nog niet eens klaar, mijnheer Kielenstijn.

De heer *Kielenstijn* (VVD): Kan de heer Verrijt aangeven hoe Brabant zich op dit terrein kan onderscheiden van bijvoorbeeld India waar ongeveer iedere dag een nieuwe solarfabriek

geopend wordt?

De heer *Verrijt* (PvdA): Ik ben geen techneut, maar u geeft precies de argumenten waarom wij veel meer en veel gericht op dit onderwerp in moeten zetten. Dan kunnen we de kennis die in Brabant in huis is bij ons, bij bedrijven en instituten aan dit thema verbinden, waardoor je je in de wereld kunt onderscheiden van anderen. Dus niet verspreiden en bij allerlei onderwerpen middelen inzetten maar concreet inzetten op één onderwerp.

De heer *Kielenstijn* (VVD): U hebt dus de overtuiging dat we India gaan inhalen.

De heer *Verrijt* (PvdA): Allerlei regio's investeren overall in, zeker ook de nieuwe economische centra, maar om mee te kunnen met die regio's in de wereldeconomie zullen we juist daarin moeten investeren.

De *voorzitter*: Twee keer interromperen is afgesproken. Ik verzoek de heer *Verrijt*, zijn betoog af te ronden.

De heer *Verrijt* (PvdA): Ik heb nog één argument, voorzitter, waarom het geweldig belangrijk is. Het is ook al genoemd door anderen. Deze middelen komen voort uit de centen en de dubbeltjes die in de afgelopen honderd jaar met energie zijn gespaard. Dat is voor mij een erg belangrijke reden om ook in de energie te investeren. Zoals honderd jaar geleden is geïnvesteerd in energie, zouden we moeten nastreven dat we over honderd jaar het verschil merken door de besluiten die we vandaag nemen. Ik heb maar één vraag aan het college, namelijk: onderschrijft het deze analyse. Daarmee zouden we aan de slag moeten gaan en dat zouden we moeten uitwerken. Op basis daarvan zouden we verder kunnen praten en die percentageverdeling kunnen maken.

De heer *Vreugdenhil* (ChristenUnie-SGP): Ik heb de heer *Thuis* maar in zeer beperkte mate de energietransitie horen noemen. De heer *Kielenstijn* is volgens mij helemaal van energietransitie afgestapt. Voor u was het

allerbelangrijkste punt om het energiebedrijf te verkopen om dat binnen te halen. Voelt u zich nu niet gepiepeld door uw coalitiepartners?

De heer *Verrijt* (PvdA): Ik voel mij zelden gepiepeld. Ik hoop wel dat het u duidelijk is dat de PvdA-fractie een duidelijke visie op dit terrein heeft en deze zal blijven inbrengen om onze doelen en idealen te halen.

De heer *Vreugdenhil* (ChristenUnie-SGP): Dan constateer ik wel dat uw visie, die ik deel, een minderheidsvisie in dit huis is.

De heer *Verrijt* (PvdA): Het debat en de uitwerking enz. zijn nog niet ten einde.

De heer *Kielenstijn* (VVD): U gaf aan dat het geld uit het energiebedrijf komt en dat het mooi zou zijn het in de energiesector te behouden. Die dividendopbrengsten uit dat bedrijf hebben we naar mijn beleving helemaal niet vooral in energie geïnvesteerd.

De heer *Verrijt* (PvdA): Ik zeg ook niet dat het uiteindelijke bedrag, € 2 à 3 miljard, wat het ook wordt, moet worden geïnvesteerd in energie. We hebben heel nadrukkelijk en dat onderstreept de PvdA-fractie ook, een heel belangrijk deel weggezet om de gedeelde dividendopbrengsten te compenseren. Het gaat mij nu om dat ene miljard dat extra kan worden geïnvesteerd. Dat zou een mooie verdeling zijn. Die anderhalf miljard wordt al ingezet voor Brabant, voor kennisinnovatie en op het sociale terrein. Dit gaat over dat extra miljard en het zou een prachtig signaal naar buiten zijn voor de Brabantse burgers als het op deze manier wordt ingezet. Dat kan de discussie en de inbreng van bedrijven en burgers geweldig stimuleren.

De heer *Van Schoonhoven* (GroenLinks): Voorzitter! Reeds op 17 april jl. hebben we in de commissie bestuur en middelen het investeringsprogramma met elkaar besproken. Het is het intrappen van een open deur als ik zeg dat er in het afgelopen half jaar al veel op dit vlak is gebeurd. Nu

schrijven GS in hun stuk dat er een eenmalige unieke kans is om met de opbrengsten uit de verkoop van Essent-aandelen een investeringsprogramma op te zetten dat het hoofd kan bieden aan de huidige economische recessie en aan de wereldwijde voedsel-, klimaat- en energiecrisis. Ik citeer: In die zin is sprake van een unieke eenmalige kans op een bijzonder momentum in de geschiedenis van Brabant om een duurzaam toekomstperspectief te bieden dat ten goede komt aan welvaart en welzijn van alle Brabanders. We zouden bijna als GroenLinks gaan denken dat met deze woorden de groene revolutie is aangebroken. Als we echter de bestedingsvoorstellen van GS lezen, lijkt het voor het grootste gedeelte alleen maar meer van hetzelfde. Als ik de inbreng in eerste termijn van het CDA en de VVD beluister, is dat ook zo. Alles vinden ze belangrijk en iedereen berijdt zijn eigen stokpaardje daarin. Ik deel de analyse op dit gebied die de heer Verrijt namens zijn PvdA-fractie gaf.

Nu ligt er een notitie voor ter behandeling in de komende vergadering van de commissie Bestuur en Middelen waarin melding wordt gemaakt van de actuele stand van zaken. Het ordedebatje aan het begin van deze vergadering heeft ook duidelijk gemaakt, voor ons in ieder geval, hoe wij als Provinciale Staten met dit Statenvoorstel om dienen te gaan: We nemen er kennis van en we zullen niet instemmen. Ik weet niet of daar een amendement voor nodig is maar dat zullen we in tweede termijn wel afstemmen.

Het is goed om nu richtinggevende uitspraken te doen en ons niet vast te leggen op het totale investeringsprogramma en bij de algemene beschouwingen op 23 oktober en de begrotingsbehandeling op 20 november besluiten te nemen. Een onderdeel van de begrotingsstukken is namelijk de najaarsbrief. GS dienen dan Provinciale Staten inzicht te geven in de laatste budgettaire vooruitzichten en de financiële ramingen met betrekking tot het wegvallende Essent-dividend en het nieuwe dividendniveau.

GroenLinks heeft reeds op 17 april in de commissie Bestuur en Middelen duidelijk aangegeven dat wij een duidelijke relatie willen leggen met de opbrengst van de verkoop van

Essent-aandelen en de investeringsdoelen die wij voor ogen hebben. Ik wil dan ook vandaag de Staten de overweging meegeven dat de provincie Noord-Brabant sinds 1914 op grote schaal gemeenschapsgeld heeft geïnvesteerd in Essent en haar voorgangers, dat Essent in haar essentie een energiebedrijf is en dat bij dit investeringsprogramma duurzaamheid het uitgangspunt zou moeten zijn, dat we met elkaar, rijk, provincie en gemeenten, het publieke domein en het bedrijfsleven een grote slag dienen te slaan in de energietransitie en dat daarom de opbrengst uit de verkoop van aandelen Essent grotendeels aan duurzame energie gerelateerd dient te zijn. We moeten met elkaar – en dan doel ik op onze gemeenschappelijke verantwoordelijkheid in deze Provinciale Staten – een win-win-situatie creëren voor de economische activiteiten binnen de provincie Noord-Brabant, de burger en het milieu. Dan nu de denkrichting die we als GroenLinks aan u willen meegeven. Dat doen we ook vanuit onze volle overtuiging. We dienen onze prioritering binnen het voorliggende investeringsprogramma voor 60% te leggen bij het peilen van kennis en innovatie, waarbij minimaal de helft wordt geïnvesteerd in ontwikkeling en toepassing van duurzame energiebronnen en technologisch energieonderzoek. Daarmee heb ik ook de definitie van energietransitie gegeven. 30% moet worden besteed aan energiebesparing en toepassingsmaatregelen voor energietransitie in de Brabantse samenleving. Voor duurzame energie willen wij graag ook goed voor ogen houden dat het gaat om zonne-energie. Wij hebben daarvoor verder uitgewerkte plannen en wij hebben dit in een initiatiefvoorstel al eens in de commissie EMG aangekondigd. Het voert nu te ver om details aan te geven maar dat is de denkrichting. Wij zullen de burgers gelegenheid moeten geven om te kunnen investeren in zonne-energie. Dan heb ik het niet over kennis en innovatie, mijnheer Kielenstijn, maar over uitrollen van de kennis die wij hebben zodat we daadwerkelijk milieuwinst kunnen krijgen.

Als ik dan zie dat in dit stuk die € 750 miljoen voor infrastructuur nog steeds staat onder het kopje bereikbaarheid, dan zouden wij dat graag

laten vervallen, zeker ook met een knipoog naar het feit dat we Borsele thans nog steeds niet kunnen verkopen. Daarvoor leveren we nu € 950 miljoen in. Los daarvan, het heeft voor ons geen prioriteit in relatie met het investeringsprogramma Essent.

De voorzitter: Wilt u afronden?

De heer *Van Schoonhoven* (GroenLinks): Dat doe ik nu. Ik ben heel gedwee in uw handen.

De heer *Vreugdenhil* (ChristenUnie-SGP): Voorzitter! Zoals ik al aangaf zou ik de lijn willen doortrekken die wij vorig jaar juni hier als fractie hebben getrokken, namelijk dat wij de verkoop van het energiebedrijf in relatie willen brengen met de opbrengst en de besteding van de middelen. Het was toen ook een van de grote aanbevelingen van de commissie-Kist: Wanneer je je aandelenpakket gaat verkopen, geef dan ook naar de burger aan, hoe vervreemding van het bedrijf opweegt tegen de besteding van de middelen. Vandaag staan we voor die vraag. Ik laat graag de hele beschouwing over aan de algemene beschouwingen in de komende Statenvergadering. Ik wil mij nu graag op dat punt focussen, want dat is volgens mij aan de orde. Wij hebben altijd vanuit de inhoud gediscussieerd. We hebben nu een energiebedrijf verkocht dat drie heel belangrijke doelstellingen had, enerzijds leveringszekerheid voor de burger, anderzijds verantwoordelijk werkgeverschap en dat is wel gewaarborgd. Een heel belangrijk ander aspect is echter dat van duurzame energievoorziening en daarmee kunnen sturen richting transitie naar duurzame energie. Daarmee hadden wij goud in handen. We hadden een bedrijf dat we konden sturen vanuit ons aandeelhouderschap en ook goud in handen vanwege het dividend waarmee we zelf konden investeren en de samenwerking met het energiebedrijf verder vorm konden geven. Dat hebben we uit handen gegeven. Als ik nu dit stuk lees, kijk ik voornamelijk naar mogelijkheden die wij hebben om te sturen. Dan kijk ik ook naar de afspraken die wij met minister Kramer hebben gemaakt om in 2020 20 % duurzame energie te

hebben. Dat hebben we uit handen gegeven en wat komt er nu terug. Niet voor niets dan ook de vraag richting de heer Verrijt, hoe hij zich nu voelt na zich zo hard te hebben ingestoken in het debat en heel belangrijke voorwaarden te hebben genoemd, terwijl ik nu de meerderheid in de Staten een heel andere koers hoor inslaan. Ik denk dat wij hiermee een heel belangrijke doelstelling van de Staten verkwanselen.

Wat krijgen we ervoor terug? We hebben gisteren een notitie gehad over wat we als Staten daadwerkelijk kunnen investeren. De grote bedragen die altijd werden genoemd, zijn teruggebracht tot een half miljard € direct te investeren, een half miljard waar nog veel risico's omheen zitten, zodat het niet verstandig is dat al te beleggen en daar moet dan ook nog de € 300 miljoen vanaf die met de minister is afgesproken in verband met een terughoudend dividendbeleid van Enexis. Dat betekent honderd miljoen € minder voor de provincie Brabant, want dat gaan we in de toekomst mislopen. Dan is er nog een structuurversterking van € 300 miljoen van Enexis. Dan blijft er nog maar een heel beperkt budget over om nu te investeren. Dat dividend hadden we ook door kunnen laten lopen als we het bedrijf niet verkocht hadden.

Onze vraag is dan: Tel uit je Essent-winst. Die is voor ons zodanig klein dat wij dit investeringsprogramma, als je 60% relateert aan dat half miljard €, niet aan de burger kunnen verkopen als een argumentatie op basis van het investeringsprogramma voor verkoop van het bedrijf.

Daarom voelt het ook niet goed als ik nu twee richtingen ga aangeven, maar ik doe het toch om in de discussie aan te geven, waaraan wij het willen besteden. Ik onderschrijf volledig de visie van de PvdA-fractie dat we volop moeten inzetten op de energietransitie, het liefst zodanig dat het direct bij de Brabantse burger terecht komt. Wij hebben er in de campagneperiode leuke debatten over gevoerd met de heren Rüpp en Hoes en daaruit zijn leuke voorstellen gekomen – die zullen voor de toekomst worden uitgewerkt – maar ik denk dat we daarop volop met het overgebleven geld moeten inzetten.

Het tweede punt dat wij heel belangrijk vinden, is de transitie naar duurzame mobiliteit. Het is in Brabant een belangrijk vraagstuk dat wij moeten oppakken. Er ligt hier een prachtige kans voor de provincie. Er liggen voorstellen om de spoorlijn langs de A27 tussen Breda en Utrecht en Breda Dordrecht vorm te geven. Minister Eurlings heeft gisteren net een brief gestuurd waarin hij zegt dat dit een miljard aan voorinvestering kost en dat hij dat niet heeft, maar het levert aan de andere kant wel weer voor € 700 miljoen aan synergievoordelen op als die lijn wordt aangelegd. Als wij willen investeren in duurzame mobiliteit zou dat een prachtig project zijn waarmee wij onze verantwoordelijkheid nemen voor niet alleen wegen maar ook OV-infrastructuur. Het zou voor een heel groot deel van Brabant de economische infrastructuur enorm versterken en het zou voor heel veel mensen in Brabant veel werkgelegenheid naar Brabant brengen binnen een uur reisafstand.

De *voorzitter*: Wilt u gelet op de tijd uw betoog afronden.

De heer *Vreugdenhil* (ChristenUnie-SGP): Voorzitter! Ik rond af. In de commissie EMG hebben we het vaak besproken en we zullen het in het MIT-overleg (MIT = Meerjarenprogramma Infrastructuur en Transport) meenemen. Dat is een van de heel belangrijke doelstellingen die ik graag aan het college wil meegeven om nader uit te werken en vorm te geven en met ons als Staten concreet te maken.

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): Voorzitter! De inhoud van dit investeringsprogramma sluit niet aan bij onze zienswijze. We vinden het overigens ook te weinig concreet en de gelden worden nogal versnipperd. Wij vinden dat de beschikbare middelen voor de volle honderd procent moeten worden ingezet op wat werkelijk duurzaam is. Dat kan op alle vier de genoemde terreinen. Meer wegen, waardoor nog meer auto's nog meer fossiele brandstof erdoor jagen, of een dure hogesnelheidslijn waarvan we uit ervaring weten dat slechts een handjevol mensen er gebruik van zal maken, vallen wat ons betreft niet onder

noemer duurzaam. Bij het onderdeel bereikbaarheid, paragraaf 2.4, lees ik dat de auto niet centraal staat. Dan volgen echter een enorm aantal concrete en geldverslindende investeringen die voornamelijk betrekking hebben op de uitbreiding van het wegennet. Als je die € 750 miljoen middelt met die duizend, krijg je een ander schema. Dan betekent het dat naar de bereikbaarheid 43% uitgaat en dat er geen 60% maar 34% naar kennis en innovatie gaat en geen 30 maar slechts 17% concreet naar duurzame industrie en 5% naar de leefomgeving. Onze vraag aan GS is dan ook, welk duurzaam voordeel zij zien in deze investeringen in het wegennet en of dit het percentage van 43 rechtvaardigt. De vraag die daarbij aansluit is, of zij ons kunnen uitleggen, hoe Brabant profiteert van investeringen in een goederentreinverbinding tussen Rotterdam en Antwerpen. Het CPB (Centraal Planbureau) heeft in 2003 immers al aangegeven dat daar de komende decennia geen capaciteitsknelpunten te verwachten zijn.

Tegenover deze concrete uitwerkingen worden zachte plannen gezet als natuur- en landschapsontwikkeling, hoogwaardig openbaar vervoer, een enkel station en een fietsnetwerk, plannen zonder concrete uitwerking, tijdstermijn of budget.

Uit de financiële uitwerking blijkt overigens wel waar het zwaartepunt ligt. Dat heb ik net al gezegd: die 43%. Wij vinden dat er juist ingezet moet worden op beperking van het aantal autokilometers en duurzaam vervoer, zoals die elektrische auto. Bij het beperken van het aantal autokilometers horen ook initiatieven als thuiswerken en het opzetten van gedecentraliseerde kantoorlocaties en kenniscentra. Deze locaties moeten energiezuinig zijn, voorzien van wind- en zonne-energie en aansluitingen hebben voor elektrische auto's. Verder kunnen de locaties onderling verbonden worden door een glasvezelinfrastructuur, zodat gecommuniceerd kan worden zonder lange afstanden met auto of trein af te leggen. Dat lijkt ons een veel betere investering. Hoe denkt u over het inrichten van decentrale duurzame kantoorlocaties als idee en hoe denkt u over het investeren in een

glasvezelnetwerk in plaats van al dat geld weer aan de autowegen te geven?

De idee van de gedecentraliseerde campussen spreekt ons erg aan. Deze campussen zouden evenredig over de provincie verdeeld moeten worden, te beginnen met de steden Breda, Tilburg, Den Bosch, Eindhoven en Helmond, maar in de toekomst ook in andere steden. Deze campussen willen we dicht bij de steden en niet dichtbij of in de natuurgebieden, zoals nu bij Woensdrecht het geval is.

Binnen de idee van decentralisatie en beperken van vervoerskilometers vinden we het opzetten van één landmark als centraal punt van technologie dan ook niet aanzetten tot duurzaamheid. Iedere campus zal op zichzelf al een landmark ofwel een verzamelplaats van kennis moeten zijn. Hoe denken GS daarover?

Wanneer we toch kiezen voor vervoer is de elektrische auto onzes inziens het beste alternatief. Om het gebruik ervan verder te stimuleren zien we graag dat de provincie zelf overgaat op elektrisch rijden en dat er bij het provinciehuis speciale parkeerplaatsen komen op de beste plekken, met aansluitpunten voor elektrische auto's. Verder kan de provincie samen met de gemeente afspraken maken over meer van dergelijke parkeerlocaties en het voorzien in gratis parkeervergunningen voor elektrische auto's. Dit is ook weer een voorbeeld waar we het geld liever naartoe zien gaan.

Met betrekking tot duurzame energie vinden wij de beschreven inzet van biomassa voor vergisting of verbranding te vaag. Eerder werden immers mestvergisters al duurzaam genoemd, terwijl het een zeer onduurzame bioindustrie is. De Partij voor de Dieren is tegen energiewinning uit mest en vindt dat consumenten niet afhankelijk mogen worden gemaakt van deze vorm van zeer onduurzame energie. Wij zijn van mening dat deze vorm van energievoorziening voor eens en altijd uit het voorstel moet worden verwijderd. Wanneer toch sprake is van mest als energiebron, willen wij dat duidelijk terug kunnen zien en niet verhuld achter verzameltermen als biomassa of organische grondstof. Onze vraag is dan ook, of wij voortaan mogen verwachten dat dit in notities duidelijk wordt aangegeven. Wij zouden graag

deze niet-duurzame energievoorziening uitsluiten van verdere subsidies.

Voor onze duurzame energievoorziening moeten we hoog inzetten op windenergie. De provincie zou zich moeten inzetten voor het aanwijzen van voor windmolens geschikte gebieden, zoals industrieterreinen, snelwegen en waterwegen, en het gemakkelijker kunnen verkrijgen van vergunningen. Ook kan de provincie lokale productie van kleine en middelgrote windmolens promoten door bijvoorbeeld een nieuwe campus hiervoor op te richten in bijvoorbeeld Breda, Tilburg of Bergen op Zoom, in samenwerking met hbo, mbo en bedrijven. Wij hebben er geen zicht op, hoe windmolens worden ingepast in de huidige plannen en hoeveel procent van de duurzame energie in Brabant wordt opgewekt met windenergie.

Energiebesparing kan een grote bijdrage leveren aan een duurzaam Brabant, maar wij zetten grote vraagtekens bij de investering als hier genoemd in warmtekrachtkoppeling en restwarmtegebruik. De SER-rapportage (SER = Sociaal Economische Raad Brabant) uit mei 2008 is daar uiterst kritisch over.

De belangrijkste conclusie is onzes inziens dat de opbrengsten van CO₂-reductie te gering zijn ten opzichte van de investeringskosten die nodig zijn voor deze CO₂-reductie; zie genoemd SER-rapport. Daarbij zullen de meeste warmtekrachtkoppelingssystemen toch gewoon aardgas gaan gebruiken. Bent u met deze rapportage van de SER bekend en kunt u uitleggen waarom u toch kiest voor warmtekrachtkoppeling?

Een structuurfonds of garantiestelling voor energie-innovaties lijkt ons wel een goede investering maar dan wel een die bijdraagt aan de aankoop en de subsidie van photovoltaagesystemen, zonne-energie, bijvoorbeeld door als provincie zelf PV-stsystemen aan te schaffen en een vorm van feedin-tarief te introduceren. Stimuleer het mkb om zonnepanelen te fabriceren door als provincie afname te stimuleren en te garanderen. Ook zou er een campus kunnen worden opgericht voor verdere verfijning. Kan het provinciehuis worden voorzien van PV-systemen en welke mogelijkheden heeft de provincie om het feedin-

systeem te introduceren?

Wanneer er sprake is van biomassa vinden wij het op grote schaal planten van bomen en houtwinning en duurzame producten een beter standpunt. Daarbij kan de provincie bosontwikkelingsgebieden aanwijzen. Wij hebben daar al eens eerder op gewezen. Waar de Brabantse akkers nu volstaan met veevoedermaïs, kunnen ook bosgebieden met daartussen weidegebied en biologische akkers liggen. Ook wilgenplantages zijn goed voor toename van biodiversiteit. Daar wordt Brabant groener en schoner van. Het levert een betere leefomgeving voor kinderen en het maakt een plek waar werknemers en werkgevers zich graag vestigen. Het heeft een aanzuigende werking op nieuwe Brabanders en is aantrekkelijk voor toptalent, toerisme en economie.

Bij kennis en innovatie missen wij de stimulans voor de ontwikkeling van duurzame producten, bijvoorbeeld uit hout maar ook duurzame vezels en bioplastic. Het zijn producten die gerecyceld kunnen worden of biologisch afbreekbaar zijn. Dit soort van innovatieve producten zou gemaakt kunnen worden met biogrondstoffen uit ons eigen Brabant. De Design Academy in Eindhoven kan duurzame producten ontwerpen uit hout en vezels. Voorzitter. Het wordt tijd de mouwen op te stropen en te beginnen en niet almaar kennis te vergaren maar productie te stimuleren, ook al zijn zonnepanelen of windmolens nog niet honderd procent doorontwikkeld.

De *voorzitter*: Mag ik u vragen af te ronden?

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): Ik rond af. Wij willen gewoon concrete duurzame voorbeelden zien, terwijl het hele stuk helaas niet veel verder komt dan infrastructuur voor auto en trein als het gaat om concrete zaken.

Wij hebben al heel veel ideeën aangedragen in wat ik nu naar voren bracht en u kunt vast nog wel meer bedenken. Wij komen zelf in ieder geval nog met een energienotitie.

Een laatste idee wil ik u niet onthouden: Zet meer in op transitie naar een plantaardig dieet. Als iedereen vaker het vlees laat staan, sparen we veel

energie uit. Als we twee dagen het vlees laten staan, scheelt dat 6,25 megaton. Daar zouden we ook geld naartoe kunnen sluisen.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Voorzitter! Al luisterende naar wat anderen zeiden, hoorde ik van de VVD een halleluja-verhaal over de visie, van het CDA dat protectionisme wordt ingevoerd in het Brabantse en van de PvdA iets over energie terwijl er niet eens een masterplan is opgevoerd, maar alleen een klein praatpapier, terwijl we nog niet eens een startnotitie hebben. Ik heb het opgevat als een essay waarmee wij een visie krijgen hoe het er met Brabant voorstaat en waar we naartoe gaan. Ik was net als de heer Verrijt bij het IPO en we zagen daar de visies van andere provincies. Het leek wel een op een hetzelfde. Er was bijzonder weinig verschil tussen wat de ene provincie wil en de andere. Wij dachten als Brabant met dat essay enige bijzonderheid uit te stralen, maar dat viel mij een beetje tegen. Wat ik met name mis is een visie. U houdt vast aan de definities zoals ze ooit zijn vastgesteld. Ik meen dat definities opgerekt moeten worden. Het begrip sociale innovatie bijvoorbeeld wordt altijd gekoppeld aan de werksituatie, maar ik denk dat we dat kunnen oprekken en ook van sociale innovatie kunnen spreken in leefverbanden, in gemeenschappen. Onder de term bereikbaarheid – ook de PvdD had het er even over – hoeft je niet alleen de fysieke bereikbaarheid te verstaan maar ook de virtuele bereikbaarheid. Daar kunnen we ook van alles in betekenen. De termen hebben een andere lading gekregen. Het was prettig geweest als die andere lading was meegenomen in uw essay hierover.

Hoe zien wij dan de positie van de provincie hierin. Ik houd een beetje algemene beschouwingen; ik zie de heer Heijmans al kijken en denken: zij doet het ook al. Wij zien de positie van de provincie hierin als randvoorwaarden stellend bij alle ontwikkelingen die gaan komen. Onze houding ten aanzien van de economie is een andere dan die van de SP maar het is altijd bedoeld ten gunste van de maatschappij. Het gaat niet om winst als zodanig. Het gaat erom dat wij met wat wij bereiken de mensen in Brabant verder

kunnen helpen. Aan die ontwikkelingen willen wij meehelpen om het voor die mensen gemakkelijker te maken. De randvoorwaarden die u stelt, vind ik wat exact gesteld. Met een aantal zaken kan ik wel vooruit, bijvoorbeeld het ondernemerschap. Dat ligt ook ons na aan het hart. Wat echter de verdeling 60, 30, 10 betreft meen ik dat er sprake is van een verweving en dat je je absoluut niet aan die percentages kunt vasthouden. Als u sociale innovatie pleegt, zou u bij kennisinnovatie gaan zitten. Als u projecten stimuleert dan is dat innovatie maar niet in de vorm van technisch ondernemerschap, wel in de vorm van sociaal ondernemerschap. Waar plaats je dat dan? Al die activiteiten staan daarom iets te exact geformuleerd.

De PvdA had het met name over de energie. Ook daarvan vinden wij dat je de nieuwe ontwikkelingen moet stimuleren en vooral niet zelf moet beginnen met maatschappijen en zo. Dat hebben we gehad. Onze positie als provincie moet zijn, randvoorwaarden scheppen, organisaties en mensen faciliteren. De verdeling zoals die hierin staat, vinden wij wat krampachtig.

Van de € 750 miljoen waarover in het kader van de bereikbaarheid is gesproken, staat mij bij dat het niet direct van de investeringen van Essent is. Ik wil graag uw toelichting daarop horen.

De heer *Van Schoonhoven* (GroenLinks): Voorzitter! Ik heb mevrouw Lestrade even laten uitspreken. Zij ging keurig netjes alle voorgaande sprekers af behalve die van GroenLinks. Ik voel mij een beetje tekort gedaan.

Wij hebben gezegd dat de relatie tussen de Essent-gelden en het investeringsprogramma op het gebied van energie en energietransitie duidelijk gelegd moet worden. Is mevrouw Lestrade het daarmee eens?

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Het is een belangrijk item en natuurlijk moet daar een belangrijk deel van de gelden naar toe, maar ik vind dat het moet worden meegenomen in het geheel. Ik zie dat in het kader van innovatie want elke ontwikkeling die plaatsvindt, is gerelateerd aan energie en dus moet dat worden

meegenomen. Wij moeten echter niet opnieuw een eigen energiemaatschappij gaan oprichten. Absoluut niet. U herinnert zich dat wij een keer kleine waterkrachtcentrales hebben voorgesteld. Wij zijn absoluut voor investeringen in energie maar willen daaraan geen percentage koppelen. Het moet worden meegenomen in het geheel.

De *voorzitter*: Wij hebben vanochtend afgesproken om bij dit agendapunt enkele richtinggevende opmerkingen te maken in de richting van het college voor de verdere uitwerking van de voorstellen die hier liggen. Ik stel voor dat gedeputeerde Rüpp ook in die zin antwoordt om te kijken welke boodschappen hij meeneemt in die uitwerkingslag.

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Voorzitter! Mevrouw Lestrade heeft al een voorzet gegeven. Ik zie dat zij aan het warmlopen is voor het gedeputeerdeschap in 2011. Zij neemt keurig alle zaken mee. Ik zal daarop aansluiten.

Het is goed ons te realiseren onder welke omstandigheden het essay destijds tot stand is gekomen. Het was een uitdrukkelijk verzoek van de Staten en met name van de VVD-fractie om voorafgaand aan de discussie over de verkoop van Essent een beeld te hebben van wat wij met de Essent-gelden wilden gaan doen. In april heeft een eerste commissiebehandeling plaatsgevonden nadat die een paar keer was uitgesteld. Het was een zeer plezierige commissiebehandeling waarin buitengewoon veel lof werd uitgesproken over het essay. Hier en daar werd een kanttekening geplaatst, met name de heer Heijmans was er wat kritischer over. Bij de VVD is de lof nog steeds blijven hangen, dank daarvoor, bij de andere partijen ligt het wat genuanceerder. De wereld is natuurlijk ook veranderd op dat punt. Links en rechts zijn opmerkingen gemaakt. Men wil meer investeren in het onderwijs. Ik denk dan aan het HBO (Hoger beroepsonderwijs) en kan mij dat goed voorstellen want de wereld is veranderd op dat punt. Het gaat echter om de grote lijn. Ik proef bij de Staten dat de uitgezette lijnen voor een groot deel worden onderschreven zij het met bepaalde nuances.

Wat was de achterliggende idee toen wij dat essay schreven? Als wij onze welvaart willen vasthouden om het welzijn te kunnen bevorderen, op welke elementen moeten dan in een nieuwe samenleving en in een nieuwe economie accenten gelegd worden? Met het oog op wat er in de wereld aan de gang is als het gaat over het uitputten van onze natuurlijke hulpbronnen op het gebied van energie, is het evident dat energietransitie daarvan een buitengewoon belangrijk onderdeel is. Er moet nagedacht worden over de manier waarop wij dat gaan doen. Uit alle onderzoeken en analyses van samenlevingen die het goed doen, blijkt dat onderwijs en kennis zeer belangrijk zijn met daaraan gekoppeld een vernieuwingsproces. Innovatie is daarbij is vele malen breder dan alleen wetenschappelijk onderzoek. Er zitten allerlei processen aan gekoppeld. Het is heel goed om aan te sluiten bij de woorden die onze voorzitter gisteravond sprak. Hij heeft een beetje een agenda neergezet voor de provincie met het oog op wat er de komende jaren staat te gebeuren. Welke bijdrage moet een provincie leveren in het kader van regionalisering en het zoeken van verbanden tussen het lokale en globale. Het gaat daarbij met name over dit soort punten. Het is bijna onontkoombaar om wat in het essay is uitgewerkt te koppelen aan wat wij de komende jaren willen doen en te betrekken bij de algemene beschouwingen, want daar moet het uiteindelijk gebeuren.

Een aantal leden hebben uitdrukkelijk gesproken over de financiën. Ik ben het niet eens met de heer Vreugdenhil die het wat bagatelliseert als hij zegt dat de Essent-winst tot nul is gereduceerd. Ik wijs op de dividenduitkeringen. Nog niet zo lang geleden rekenden wij met een dividenduitkering van twee miljoen gulden per jaar. Dat is in een zeer korte tijd opgelopen naar 120 miljoen euro. Met het vastzetten van die €1,5 mld. is die €120 mln. gegarandeerd. Als wij Essent hadden behouden, had niemand kunnen garanderen dat dit de komende lange jaren zo zou blijven. Resultaten uit het verleden zijn geen garantie voor de toekomst, maar dit is wel gegarandeerd, tenzij wij het geld gaan uitgeven. Als wij het geld vasthouden en het tegen een bepaald rendement

wegzetten, weten wij dat wij dat jaarlijks hebben.

De heer *Heijmans* (SP): Als de gedeputeerde zegt dat €1,5 mld. ons een dividend van €120 mln. per jaar garandeert, spreekt hij over ongeveer 10%. Ik weet niet hoe hij dat geld wil vastzetten of beleggen, maar volgens mij behoorlijk risicovol.

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Daarin heeft de heer Heijmans gelijk. Wij praten over 5% à 5,5%. Daarnaast hebben wij nog een dividenduitkering uit Enexis-milieu. Het is in ieder geval gegarandeerd.

Sprekend over het bedrag dat gisteren is overgemaakt – € 1,9 mld. want € 52 mln. moet fiscaal worden verrekend – en wat er daarna misschien nog komt, merk ik op dat wij ervoor kunnen kiezen om een belangrijk deel van dat geld vast te zetten om dat in onze jaarlijkse begroting te laten meelopen. Wij moeten nog een kerntakendiscussie voeren. Wij kunnen ook besluiten dat het geen vaste dividenduitkering hoeft te zijn van € 60 mln. per jaar. Waarom brengen wij dat niet terug naar € 20 mln. en gaan wij een deel duurzaam investeren? Die overwegingen zijn nu niet aan de orde, maar die vind ik wel wezenlijk bij de verdere uitwerking van de investeringsagenda.

De heer *Vreugdenhil* (ChristenUnie-SGP): De gedeputeerde spreekt over een gegarandeerde opbrengst van €120 mln. per jaar. In de notitie wordt echter gesteld dat tegenvallers eventueel ten laste van de reservering van dividendcompensatie worden gebracht. Bovendien zijn over het dividend van Enexis afspraken gemaakt om daarvan in ieder geval de eerste twee jaar 70% in Enexis te laten zitten en daarna 50%. Dat gaat hiervan af.

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Die zijn verwerkt.

De heer *Vreugdenhil* (ChristenUnie-SGP): Betekent dit dat de totale opbrengst na die vijf jaar toeneemt?

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Die zijn meegenomen in

de totale berekeningen, ook de afspraken met de minister over het vasthouden van de dividenden die bij Enexis zitten. Zij vallen straks weer vrij als dat gegarandeerd blijft.

Als wij spreken over de uitvoering van de langetermijnagenda en op een aantal gebieden investeringen willen doen, hecht het college zeer aan een uitspraak van deze Staten dat het langetermijninvesteringen zijn en niet bedoeld zijn om nu bezuinigingen op te vangen c.q. kortetermijngaten te vullen. Wij hebben nu vanuit een zorgvuldig financieel beleid de zaken vastgelegd. Wij willen ook dat de uitgangspunten bekeken worden in relatie tot de kerntaken-discussie en wat de provincie wil zijn en doen. Dat betekent dat er indien gewenst links en rechts ruimte gecreëerd kan worden, als het maar niet is om het gat van vandaag of het verwachte gat van morgen op te vangen. Het is juist bedoeld om Brabant welvaartvast en welzijnsvast te houden. Dat was het achterliggende idee. Wij willen vandaag graag horen dat wij een en ander kunnen uitwerken langs de door de Staten geschetste lijnen. De heer Thuis vraagt of er één pakket kan worden uitgewerkt waar alles inzit. Ik aarzel om dat toe te zeggen. Dat vergt namelijk heel veel. Het gaat om een investeringsprogramma van ongeveer €500 mln. tot €1 mld. voor 15 tot 20 jaar en dan is het heel erg lastig om over een halfjaar met een totaalpakket te komen, wetende dat er de komende jaren de nodige ontwikkelingen zullen plaatsvinden en wij moeten nadenken over vernieuwingen en dergelijke zaken. Wij hebben in ons voorstel de gebieden aangegeven waarop wij de nadruk willen leggen. Daarin zitten investeren in kennis en ontwikkeling zodat er sprake kan zijn van innovatie. Er is een aantal investeringen in infrastructuur die vanuit de kapitaallasten worden gedekt, omdat het belangrijk is dat bereikbaarheid buitengewoon belangrijk is voor een welvarende samenleving. Dat hoeft natuurlijk niet altijd asfalt te zijn. Er wordt ook ingezet op elektrische auto's en op nieuwe vormen van energie in mobiliteit. Een aantal zaken moeten op de kortere termijn worden meegenomen om de totale infrastructuur van Brabant af te ronden. Ik geloof niet dat wij van mening verschillen over de spoorlijn van

Breda naar Utrecht. Ook wij zijn daarvan een voorstander omdat dit effecten heeft op het wegverkeer.

Ik zou buitengewoon terughoudend en voorzichtig zijn met de opmerking van de heer Thuis dat aan investeringen in kennisinstituten en in research en development van het bedrijfsleven voorwaarden verbonden moeten dat een en ander alleen in Nederland mag plaatsvinden en dat de effecten van een en ander alleen aan Nederland ten goede moeten komen. Toen wij naast elkaar achter de tafel zaten, merkte de voorzitter tegen mij op dat wij niet alleen gekenmerkt worden door een netwerksamenleving maar ook door een wegleksamenleving. Die effecten die zijn er en die kunnen wij niet voorkomen. Dat soort uitwisselingen vindt plaats. Terecht werd in een van de interrupties gewezen op de mogelijkheid dat een bedrijf overgenomen wordt door een buitenlands bedrijf. Moeten wij dan de subsidie terugvorderen? Het gaat erom of de bijdrage die gegeven wordt, innovatieve bedrijven in staat stelt om zich verder te ontwikkelen en werkgelegenheid te creëren, in principe voor Brabant. Als het die bedrijven in Brabant en elders goed gaat, profiteert Brabant daar ook van. Een dergelijke verenging staan wij niet voor. Een van de grote krachten van onze samenleving is nu juist dat het een open samenleving is.

De heer *Thuis* (CDA): Voorzitter! De gedeputeerde verwijst heel expliciet naar mijn opmerking over het weglekken. Vervolgens geeft hij een interpretatie aan de betekenis van de investeringen voor werkgelegenheid. Misschien ben ik niet duidelijk geweest. De essentie van mijn opmerking was dat de investeringen effect moeten sorteren in Brabant. Ik realiseer mij heel goed dat dit in alle finesses mogelijk is. Als het college het voor Brabant uitwerkt zoals de gedeputeerde ons aangeeft en de rest van de wereld is er ook gelukkig mee, hebben wij daarmee geen probleem.

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Prima.

De opmerking van de heer Verrijt dat de middelen die vrijkomen uit de verkoop van Essent vooral en misschien wel uitsluitend moeten worden

teruggebracht in de energiesector, omdat het gaat het kwartjes en dubbeltjes die door de Brabanders zijn opgebracht voor energiewinning, wens ik te nuanceren. De provincie Noord-Brabant heeft in 1914 de PNEM opgericht omdat het Rijk die taken toen liet liggen. Tot een jaar of twintig geleden was dat inderdaad een vrij regionale aangelegenheid. Er werd energie aangeboden, daarvoor werd betaald, daarmee werd winst gemaakt die weer teruggebracht werd naar het bedrijf c.q. naar de aandeelhouders/de overheid. U weet dat de afgelopen jaren de winsten van Essent zijn geëxplodeerd. Dat is niet gebeurd over de rug van de klanten. Die winsten zijn voor een heel groot deel behaald op de handelsvloeren van Genève door middel van handel in energie. Dat is van een andere aard dan de dubbeltjes en de kwartjes die door de Brabanders bij elkaar zijn gespaard.

De heer *Verrijt* (PvdA): Voorzitter! Voor een deel ben ik het met de heer *Rüpp* eens.

De heer *Rüpp* (GS;CDA): De heer *Verrijt* stelt nadrukkelijk dat het geld terug moet naar de energiesector omdat de Brabanders het hebben opgebracht.

De heer *Verrijt* (PvdA): Feit blijft dat de gelden voortkomen uit de investeringen die in het verleden gepleegd zijn in een energiebedrijf. Vervolgens is dat verder gegroeid en heeft dat zich succesvol ontwikkeld. Ik kan wel meegaan met de redenering van de gedeputeerde.

Ik heb ook gezegd dat het belangrijk is focus aan te brengen, te kiezen en daardoor het verschil te maken. Dat hangt ook samen met dit punt. Hoe ziet de gedeputeerde dat?

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Voorzitter! Ook mevrouw *Verstappen* heeft gevraagd om het concreter te maken en een aantal suggesties gedaan. Ik ga daarop vandaag niet in, maar ik denk dat die opdracht Statenbreed is gegeven. Ik ervaar het zo dat het onze opdracht is om langs de in het essay uitgezette lijnen – die inderdaad een hoge mate van abstractie bevatten – kennis en

innovatie, duurzaamheid gekoppeld aan de sociaal-culturele component van sport- en cultuurinfrastructuur, en bereikbaarheid meer focus aan te brengen en aan te geven hoe de verschillende elementen waarin wij willen investeren bijdragen aan het welvaarts- en welzijnsniveau van Brabant. Volgens mij is dat het doel.

De heer *Verrijt* (PvdA): Voorzitter! De gedeputeerde zegt dus dat het college bereid is om de analyse opnieuw en scherper te maken op basis van ontwikkelingen zoals die zich het laatste jaar voordoen en op een visie over de toekomst van Brabant. Als dat het geval is, ben ik daar heel tevreden mee.

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Dat zeg ik ook in relatie tot de opmerkingen over het masterplan energie. Daarover is nog een hele discussie gaande. Iemand vroeg ook naar de samenhang.

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): Zijn GS ook bereid duidelijk aan te geven wat zij precies verstaan onder duurzaamheid en daarbij de SER of het CPB te betrekken die daarover ook uitspraken doen?

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Ja, in feite doen wij dat al. Ik ben het met mevrouw *Verstappen* eens dat het containerbegrip duurzaamheid wel aan inflatie onderhevig is. Wij moeten scherper definiëren en focussen op wat wij met elkaar bedoelen en dat begrip herijken in hetgeen wij gaan uitwerken. Dat moet het uitgangspunt zijn.

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): Ik geef een concreet voorbeeld. Warmtekraftkoppeling wordt niet duurzaam genoemd.

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Dat vind ik een hele lastige, mevrouw *Verstappen*. Wij moeten met elkaar definiëren wat wij in Brabant onder duurzaamheid verstaan. U weet dat ik als het over duurzaamheid gaat geen warm voorstander ben van windenergie. Alom wordt nu gezegd dat windenergie een overgangsfase is en dat er andere

vormen moeten komen. Mij is de afgelopen 20 jaar ook wel duidelijk geworden, dat wat wij vandaag als een duurzame bron zien, over tien jaar misschien niet meer zo gezien wordt. Dat is voortschrijdend inzicht, wetenschappelijk onderzoek, etc. Wij moeten wel samen bepalen wat onder het begrip duurzaamheid valt. Die herijking zeg ik u toe.

De *voorzitter*: Het signaal lijkt mij helder. De punten zijn duidelijk gemaakt.

De heer *Van Schoonhoven* (GroenLinks): Voorzitter! Eind jaren negentig hebben wij in deze Staten een definitie voor duurzame ontwikkeling vastgesteld, namelijk de Brundtland-definitie. Dat is een heel goede definitie die mede de basis was voor het Manifest Brabant 2050. Het zou dus eenduidig moeten zijn wat wij in deze Staten onder duurzame ontwikkeling verstaan. Als het gaat over vragen als wat is duurzame energie in relatie tot zonenergie, windenergie en dergelijke, moet er natuurlijk een herijking plaatsvinden.

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Ik dank de heer Van Schoonhoven voor zijn opmerking en suggestie. Wij zullen die zeker meenemen bij de uitwerking van het voorliggende pakket.

De *voorzitter*: Kan de heer Rüpp aangeven hoe lang hij nog nodig denkt te hebben?

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Ik wilde gaan afsluiten, voorzitter.

Ik interpreteer de bijdragen zo dat de Staten ons opdracht geven om met inachtneming van de hier geuite wensen en bedenkingen het opgenomen investeringsprogramma als koers te hanteren bij de verdere uitwerking. Hiermee kom ik ook tegemoet aan de fractie van de SP die stelt dat instemmen op dit moment eigenlijk niet aan de orde is. Er is nog veel open in het debat. Wij zullen de lijnen oppakken en uitwerken, uitgaande van definities zoals door de heer Van Schoonhoven aangegeven als het gaat over duurzaamheid. Centraal punt bij de uitwerking is hoe wij vanuit de duurzaamheidsgedachte langs de lijnen van kennis en

innovatie, energie en sociale infrastructuur op de terreinen sport en cultuur een bijdrage leveren aan het vasthouden van de welvaart en het welzijn van Brabant vasthouden. Bereikbaarheid is daarvan een onderdeel. Dat zal niet worden uitgewerkt in een totaalpakket dat voor de komende 20 jaar vastligt, maar wel geconcretiseerd worden op een paar investeringen die wij op korte termijn met elkaar zullen bespreken, gekoppeld aan de agenda die de commissaris gisteren heeft ontvouwd. Wij moeten die bij de algemene beschouwingen onder de loep nemen en bekijken hoe dit investeringsprogramma daarbij past.

De *voorzitter*: Is er in deze beschouwende ronde nog behoefte om te reageren op de woorden van de gedeputeerde?

Wij houden een korte tweede termijn.

De heer *Thuis* (CDA): Voorzitter! Misschien kan de gedeputeerde ook antwoord geven op de vragen die gesteld zijn?

De heer *Heijmans* (SP): Voorzitter! Wij hadden afgesproken een beschouwende bespreking te houden over dit agendapunt. Vragen passen daarbij niet zo goed. Ik vraag u, te schorsen voor de lunch want daar ben ik echt aan toe. Ik wil ook graag een juiste formulering van wat wij nu precies besluiten.

De *voorzitter*: Wij hebben de dictie al enigszins veranderd. Het zou worden: "Met inachtneming van de door Provinciale Staten geuite wensen en bedenkingen, kennis te nemen van het in het voorstel van Gedeputeerde Staten opgenomen investeringsprogramma Essent en deze als koers te hanteren voor verdere uitwerking." Het woord instemmen is komen te vervallen.

Kunt u instemmen met de dictie van het besluit en met de opdracht aan GS om een notitie voor te bereiden die het kader kan zijn om verdere concrete besluiten te nemen, met alles wat er gezegd is over accenten, analyses, mogelijke alternatieve opvattingen over percentages en de concrete vragen die over de afzonderlijke dossiers gesteld zijn?

De heer *Van Schoonhoven* (GroenLinks): Voorzitter! Ik heb nog een vraag. Zo'n toezegging is prima en past ook aardig in onze inbreng in eerste termijn. Ik heb aangegeven dat een en ander bij de algemene beschouwingen en straks bij de besluitvorming in november zou moeten worden meegenomen. Een dergelijke notitie komt dan wel onder tijdsdruk.

De heer *Verrijt* (PvdA): Voorzitter! Ik kan instemmen met het besluit zoals dat nu is gewijzigd, maar wel met inachtneming van hetgeen in het debatje aan de orde is geweest, namelijk dat er een scherpere analyse moet komen.

De *voorzitter*: Dat punt heb ik in mijn voorstel meegenomen.

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Voorzitter! Wij doen ons best om de notitie klaar te hebben voor de algemene beschouwingen in november, maar ik acht het bijna niet haalbaar als een aantal zaken scherper geanalyseerd moeten worden. Het essay is in april in de commissie behandeld. Daarna is er niet veel meer aan gewerkt. Het is blijven liggen omdat wij wilden afwachten hoe het ging. Wij moeten die verdiepingsslag wel maken. Ik vrees dat ik niet kan toezeggen dat wij dat in november diepgaand hebben geanalyseerd. Er zijn nog vragen gesteld en opmerkingen gemaakt. Die kunnen wij wel voor de algemene beschouwingen meenemen als wensen en bedenkingen. Feitelijk zouden wij dat in het voorjaar 2010 kunnen concretiseren. U moet wel weten welke lijnen nu zijn uitgewerkt en wat er ligt.

De heer *Thuis* (CDA): Voorzitter! Impliceert het nieuwe besluit ook dat paragraaf 4: proces en organisatie, waar mijn fractie achterstaat, verder wordt uitgewerkt?

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Feitelijk heb ik dat net gezegd.

De heer *Thuis* (CDA): Dan hoeft de gedeputeerde het niet te herhalen. Ik heb gelezen wat daar staat.

Dan is het goed.

De *voorzitter*: Ik kan mij voorstellen dat de opmerkingen die tijdens de algemene beschouwingen over deze dossiers worden gemaakt, kunnen worden meegenomen in de notitie die hier in december wordt besproken. Veel later moet het niet worden. Ik heb begrepen dat bespreking in november wel heel erg veel gevraagd is. Ook hier geldt misschien de afweging tussen kwaliteit en snelheid die bij het vorige agendapunt zo prominent speelde. Ik stel voor, het geamendeerde besluit zoals ik dat zojuist heb voorgelezen in stemming te brengen.

In stemming komt het geamendeerde Statenvoorstel

De heer *Thuis* (CDA): Voor.

De heer *Heijmans* (SP): Voor.

De heer *Kielenstijn* (VVD): Voor.

De heer *Verrijt* (PvdA): Voor.

De heer *Van Schoonhoven* (GroenLinks): Voor.

De heer *Vreugdenhil* (ChristenUnie-SGP): Voor.

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): Voor.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Voor.

De *voorzitter*: Ik constateer dat het voorstel unaniem is aangenomen.

Ik wens u smakelijk eten.

De vergadering wordt van 13.20 uur tot 14.00 uur geschorst.

Nummer 33/09

Resultaten monitoring en toekomst pilot 1 goedkoop OV

De *voorzitter*: Als eerste is het woord aan mevrouw Paulides, die in gezegende omstandigheden

verkeert, waarover straks nog meer zal worden gezegd.

Mevrouw *Paulides-Ruitenbergh* (CDA): Voorzitter! Wij kunnen ons vinden in wat de gedeputeerde voorstelt, namelijk om de pilot te verlengen totdat de resultaten bekend zijn van de andere pilot. Dat heeft een voordeel namelijk dat we straks één integraal moment hebben om de zaken af te wegen. Belangrijk is dat we dan ook voldoende informatie hebben om op het juiste moment, met inzicht ook in de kosten, een beslissing te kunnen nemen over deze pilot. Wat het juiste moment betreft wil ik nog het signaal terughalen dat mevrouw Hendriks van het Reizigersoverleg Brabant hier heeft afgegeven rond de planning. Zij gaf aan, en naar mijn gevoel terecht, dat het belangrijk is te kijken of er voldoende tijd is tussen het moment dat wij de beslissing nemen en het moment waarop wij het echt kunnen invoeren. Ik heb de planning ook gezien en die houdt in dat in november wordt begonnen met de evaluatie en dat volgend jaar maart/april de beslissing wordt genomen. Er zitten nog behoorlijk wat maanden tussen en wij hopen eigenlijk dat u voldoende tijd heeft om de zaken voor te bereiden zodat als wij dat besluit nemen het ook, wanneer het gaat om andere tarieven of het stoppen van de pilot, dit ook kan. Ik hoor straks graag van de gedeputeerde, hoe zij dat ziet want wij zitten niet te wachten op een verlenging van het geheel doordat de planning vooraf niet klopt.

Mijn tweede punt betreft de juiste informatie. U heeft ons informatie gegeven over criteria en dat gaat u straks ook geven voor de GOV2 (Goedkoop Openbaar Vervoer 2). Het is wel lastig om het op een goede manier te wegen. Dat bleek wel tijdens de behandeling in de commissie. Uiteindelijk hebben we met z'n allen besloten dat het een politieke weging is, hoe wij de criteria wegen. Het CDA vindt in ieder geval dat op een belangrijk criterium, namelijk het gebruik, de pilot goed scoort. We zien ook dat op andere punten, zoals het verhaal rond de modal shift, verschuiving van auto naar OV, deze pilot niet bijzonder scoort. Misschien dat op dat gebied bij een grotere groep reizigers, waarvan GOV2 uitgaat, wel resultaten

kunnen worden geboekt.

Mijn derde punt betreft de kosten. We moeten bezien, welke bedragen waarvoor nodig zijn. Als we het structureel invoeren, gaat het in ieder geval om grote bedragen. U geeft ook aan dat u gaat werken aan een strategisch tarievenbeleid. We hopen en vragen u dat u aangeeft tegen welk tarief en welke kosten we wat kwijt zijn, zodat we kunnen spelen met de kosten die we op de lange termijn jaarlijks gaan inboeken.

Tot slot wil ik u bedanken voor mijn suggestie die u heeft overgenomen om het beslispunt aan te passen. Nu hebben we er nog drie over. Het eerst is verlenging van de pilot en dat is wat ons betreft oké. Het tweede is dat u het strategisch tarievenbeleid gaat ontwikkelen. Wij hopen dat u daarmee aan de slag gaat, maar wel in combinatie met de OV-chipknip. Als CDA willen wij toch nog eens benadrukken dat proberen 1 juli te halen wat ons betreft niet voldoende is. Ik hoop echt dat u het haalt, want als Brabant lopen we wat achter en het is goed dat de reizigers helderheid krijgen en dat het in heel Nederland hetzelfde wordt. Ik weet dat er problemen zijn en ik weet dat u niet de eerst verantwoordelijke bent maar mijn vraag is wel het signaal door te geven.

Inzake beslispunt drie gaat u kijken of de mogelijkheid bestaat. U noemt specifiek het GOV1-tarief om te kijken hoe het zit met het tarievenbeleid. Wij vragen u of u niet specifiek naar het GOV1-tarief wil kijken maar wil zien of het mogelijk is, een plat tarief in het algemeen in te voeren, want er is eerder gesuggereerd dat het een lastig punt zou zijn samen met die OV-chipknip. Wat ons betreft dus graag een wat ruimere interpretatie van beslispunt drie.

De heer *Schouten* (SP): Voorzitter! Ik vervang de heer Erciyas, omdat hij verhinderd is. Wij stemmen in met het voorstel. Wel hadden wij liever gehad dat nu al was besloten tot een structurele voortzetting. Wat niet is kan nog komen. Het is in ieder geval een voortzetting tot 1 juli 2010. Op drie van de vijf punten is positief gescoord en het zijn juist die drie punten die ook wij belangrijk vinden. Op twee punten is niet extra gescoord, namelijk emissiereductie en congestie

bestrijding, maar dat zijn punten waarbij ook andere zaken een rol spelen. Dat is dus lastig te beoordelen.

Mevrouw *Tsoutsanis-van der Koogh* (VVD): Voorzitter! Wij zijn positief over de uitkomsten van de GOV1. Het is weliswaar een monitor geweest van negen maanden en met de technologie die eraan ten grondslag ligt, hebben wij al vanaf de aanvang wat moeite, maar wij zijn blij dat wij nu een voorstel van GS hebben om het te verlengen tot de afloop van GOV2 om daarmee heel integraal te komen tot een strategisch tarievenbeleid. Dat is een zeer verstandig idee, want daardoor kunnen we alles in samenhang met elkaar bezien. De WMO (Wet maatschappelijke ondersteuning) en de regiotaxi kunnen we er ook nog bij betrekken. Aan een strategisch tarievenbeleid dat in de toekomst structureel is, horen zorgvuldige wegingen en besluitvorming ten grondslag te liggen. Wij vinden het ook heel wijs van GS dat zij zeggen dit in samenhang te willen doen met de OV-chipkaart. Het gaat om het gemak voor de reizigers. De invoering van de OV-chipkaart is daarbij van belang.

Wij hebben wel een zorg. De datum van 1 juli lijkt een soort van scherp mes dat naar beneden zal vallen. De vraag is of wij er dan klaar voor zijn deze integrale afweging en dat ingewikkelde strategische tarievenbeleid voor de toekomst vast te kunnen stellen. Wij vragen u een tijdpad te geven waarin ook ruimte is voor overleg, bijvoorbeeld ook met de SRE (Samenwerkingsverband regio Eindhoven). Duidelijk is namelijk wel uit de stukken dat met een strategisch tarievenbeleid wij nog niet praten over de SRE. Ook dat kost tijd. Wij vragen daarom of u echt uw kritische succesfactoren in een stevig tijdpad wil neerzetten. Mevrouw Paulides zei het zo-even al, het lijkt erop als je de monitoring ziet, dat een tijdpad daarin niet voldoet.

Tot slot, wij zien in het dictum dat uitsluitend wordt gesproken over het onderzoeken van de mogelijkheden het GOV1-tarief in de chipkaarten op te nemen, maar wij zouden graag geamendeerd zien – als u het toezegt, hoeven wij dat niet te doen – dat in plaats van dat GOV1-tarief komt te staan:

gedifferentieerde tarieven.

Mevrouw *Gounou* (PvdA): Voorzitter! Allereerst wil ik u van harte feliciteren met uw benoeming. Aangezien de rij gisteren erg lang was, dacht ik: ik spreek hem morgen toch. Daarom nu erg veel succes gewenst in de komende periode. Het leuke is dat u meteen het leukste onderwerp van de Staten mag ervaren, namelijk het openbaar vervoer.

De *voorzitter*: Dank u wel. Laten we zorgen voor een openbaar vervoer waarvoor je niet meer in de rij hoeft te staan.

Mevrouw *Gounou* (PvdA): Op dat punt zou misschien met de GOV-pilots vooruitgang kunnen worden geboekt.

We spreken vandaag over de OV-pilots GOV, goedkoop openbaar vervoer, die 18 maanden lopen, terwijl de meetresultaten over negen maanden nu bekend zijn. Die negen maanden heeft het openbaar vervoer in de doelgroepen 12- en 65+ een ontzettend grote toename van het aantal reizigers gekend. Gezien de resultaten die de gedeputeerde ons heeft gestuurd, kunnen we spreken van maar liefst 38 % meer reizigers.

Mevrouw *Tsoutsanis-van der Koogh* (VVD): Ik heb al eens gezegd dat die 38 % juist het probleem is bij die weging en die monitoring. Bij die 38 % staat een voetnootje: Je mag niet lezen dat het van 28 % naar 38 % is gegaan, want die 38 % heeft een speciale puntenweging en puntenscore gekregen, waardoor het niet per definitie vergelijkbaar kan zijn. Toch gaat het een eigen leven leiden en dat is nu net het bezwaar van de VVD tegen de methodologie.

Mevrouw *Gounou* (PvdA): Ik kan mij ook herinneren dat in de voetnoot wordt gesproken over 5 % plus of 5 % min. Dan kun je dus spreken van een extra reizigersgroei tussen de 33 en 43 %. Al met al ziet mijn fractie dat het aantal reizigers in deze doelgroep is toegenomen, een doelgroep die overigens 10 % van de populatie uitmaakt.

Een ander groeiaspect van deze pilot is dat deze

reizigers voornamelijk in de daluren reizen. De afgelopen jaren gingen tijdens de daluren heel weinig mensen met het openbaar vervoer. Het geeft dus een extra impuls aan het imago van het openbaar vervoer. Dat imago heeft de afgelopen jaren ook flink te lijden gehad onder de stakingen. Verder willen wij aangeven dat wij het jammer vinden dat de permanente campagne niet gedurende het hele traject van de OV-pilots heeft plaatsgevonden. Er was een lancering van de pilots maar de campagne daarna is wat afgebroken. Desondanks zien we wel dat er in de eerste pilot een positieve toename was. We vrezen dat het een negatieve invloed zal hebben op de tweede pilot. Mevrouw Paulides sprak al over de chipknip. Dat punt baart ons echt zorgen want niet duidelijk is wanneer de invoering zal zijn. U geeft aan dat bij de integrale afweging we dat aspect moeten meenemen. Wij vragen aan u of u ons goed op de hoogte houdt, want het is essentieel dit punt mee te nemen en dan vooral de vraag van mevrouw Paulides of de OV-chipknip een plat tarief kan faciliteren.

De heer *Martens* (GroenLinks): Voorzitter! GroenLinks heeft altijd grote waarde gehecht aan een goed openbaar vervoer, zowel kwalitatief als kwantitatief. Het heeft ook een prominente plaats in ons verkiezingsprogramma. Wij waren dan ook zeer verheugd dat Statenbreed is besloten tot deze twee pilots. Wat ons betreft is het slechts een eerste stap op weg naar een structurele aanpassing van het tarievenbeleid. Wij zijn ook verheugd dat uit de eerste resultaten blijkt dat het aantal gebruikers, met name 65-plussers, toeneemt en dat de lage prijs die we hebben ingevoerd, door de reizigers wordt gewaardeerd. Het mag duidelijk zijn dat wij als GroenLinks graag instemmen met voortzetting van de pilot tot de komende zomer. Wat ons betreft is het pas een eerste stap op weg naar een structurele omzetting naar het lage tarief. Wij willen wel uitbreiding van hetzelfde tarief voor heel Brabant, inclusief het SRE-gebied, zodat de reiziger niet merkt of hij van Eindhoven naar Den Bosch of alleen in Eindhoven reist. Wat de WMO hierbij betreft, zat er in de Memorie van Antwoord een bijlage. Ik kon niet

helemaal duiden wat precies de betekenis ervan was, maar wij als GroenLinks willen er wel op insteken dat als het reguliere OV geschikt is voor bijna iedereen, goede haltes, goede bussen, er straks slechts een beperkt aantal geïndiceerden zal zijn en dat die mensen straks voor hetzelfde lage tarief dat we voor het reguliere OV gaan invoeren, aan dat WMO-vervoer moet kunnen deelnemen.

De heer *Vreugdenhil* (ChristenUnie-SGP): Voorzitter! Wat zou het fantastisch zijn als er net zulke lange rijen voor de bussen stonden als bij uw receptie. Dat is toch het beeld dat wij een beetje voor ogen hadden. We zouden met een pilot beginnen en dan stromen de reizigers massaal richting bushaltes om gebruik te maken van het 30-cent-tarief.

We bespreken nu de evaluatie van de pilot. De vraag die we ons nu een beetje moeten stellen is, of de pilot nu geslaagd is of niet. Ik wil voorop stellen dat de ChristenUnie-SGP-fractie zich altijd hard heeft gemaakt voor een prijsbeleid voor ook ouderen en jongeren. In die zin moet je je verantwoordelijkheid nemen en je afvragen of het geslaagd is of niet, dan wel dat we gewoon moeten zeggen dat we het moeten doen omdat we het belangrijk vinden.

Met de cijfers kun je op heel veel verschillende manieren omgaan. Ik wil het percentage van 38 toch wel in een perspectief plaatsen. Er wordt vaak gezegd dat het gaat om 38 % extra reizigers. Dat is evenwel niet zo. Het zijn 38 % extra reizen. Dat is een verschil en dat heb ik hier vaker kenbaar gemaakt. We moeten kijken naar de bereikbaarheid van het openbaar vervoer voor mensen met beperkingen die ervan gebruik kunnen maken, ook in gebieden waar het OV nauwelijks bereikbaar is. Daar heb ik toen een vraag over gesteld maar daarop kon geen antwoord worden gegeven, zo las ik in de Memorie van Antwoord. Er was verschil tussen stad en platteland. Dat is een punt waar wij ons hard voor moeten maken. Ik kom daar dadelijk op terug.

Is de pilot geslaagd? Als ik een vergelijking maak met de pilot in Tilburg, dan zie ik daar veel betere resultaten dan in deze pilot over heel Brabant. De bekendheid van de pilot in Tilburg is ook 97 %,

terwijl we hier in een groeiperiode op 81 % zijn uitgekomen. Dat vind ik zorgelijk. We hebben heel veel geld en energie in de pilot gestoken, maar de bekendheid ervan is wat mij betreft nog steeds onder de maat. Op het gebied van marketing moet daarom door de provincie een forse extra slag worden geleverd, ook als we deze pilot gaan verlengen. Ik wil daar een reactie van de gedeputeerde op, want ik meen dat we daar een grote slag in kunnen maken.

Dan de evaluatie. 1 Juli is een prima datum om te kijken, hoe we met de OV verder gaan. Het is daarom goed deze pilot tot die tijd te verlengen. Ik wil het wel in een breed perspectief plaatsen. Ik zei al dat de bereikbaarheid moet worden meegenomen. Prijsstelling is een belangrijk punt maar bereikbaarheid is een ander belangrijk punt, dat gezamenlijk moet worden aangepakt. Er moet een balans tussen zijn. We zullen ook breder moeten kijken, voor welke kwetsbare groepen in de samenleving we als provincie ons hard willen maken. Ik heb al vaker gezegd dat wat ons betreft daaronder dan ook de MBO-scholieren moeten vallen. Dat besluit moeten we niet per 1 juli nemen als we het dan in willen laten gaan, maar al eerder omdat veel MBO-scholieren voor de keuze van hun school afhankelijk zijn van de prijs van de buskaart. Ik zou er graag al in een eerder stadium duidelijkheid vanuit de provincie over willen geven. Ik hoor graag van u of u de evaluatie naar voren kan halen, zodat we een debat daarover kunnen voeren.

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): Voorzitter! Het zou een goede zaak zijn als het structureel in heel Brabant kan worden doorgevoerd. Ook wij hebben in de commissie aangedrongen op het geven van veel bekendheid in de media aan de proef. Niemand aan wie ik het heb gevraagd wist mij namelijk te zeggen, hoe duur het openbaar vervoer is. In die zin ondersteunen wij het pleidooi van de ChristenUnie. Wij stemmen dus met het voorstel in maar wij moeten blijven inzetten op meer innovatie, dus niet alleen goedkoper openbaar vervoer maar innovatief blijven denken hoe tussen de grote steden een snelle verbinding kan bestaan zonder naar het centrum te hoeven. Ik

denk bijvoorbeeld aan de snelbus tussen Breda en Utrecht die echt een succes lijkt te zijn. Het moet ook mogelijk zijn als ik vanuit Hilvarenbeek naar Den Bosch wil. Ik heb er ideeën over. Als mensen erover gaan brainstormen komen er ook ideeën. Die innovatie mis ik nog steeds. Maar goed, daar ging dit voorstel niet over.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Voorzitter! Het viel mij op dat in de Memorie van Antwoord nog eens extra is gestipuleerd – en dat vond ik prettig – dat de hoofddoelstelling van de pilot de modal shift is. Ik breng dan toch maar in herinnering dat we die niet hebben gehaald. Hoe we dat verder kunnen interpreteren en wat iedereen van zijn eigen doelstelling gerealiseerd wil zien en wil afwegen, de hoofddoelstelling is in ieder geval niet gehaald. Dat het imago van de bus wordt verbeterd doordat er overdag door de doelgroepen meer gebruik van wordt gemaakt, heeft niet alleen met het aantal te maken maar ook met de doelgroep. Het imago is breder dan alleen de hoeveelheid. Er is niets zo moeilijk als imagobepaling, dus als je een flitsend imago wilt hebben, moet je ook kijken of er andere doelgroepen bij betrokken kunnen worden dan 65-plussers.

Wij zijn het niet eens met punt 3 van het besluit en wij sluiten ons aan bij de VVD dat daar een gedifferentieerd tarief moet staan. Ook als het voorstel wordt aangenomen, houden wij ons de vrijheid voor nog tegen de hoogte van het tarief te protesteren of in te stemmen, al naar gelang de situatie.

De *voorzitter*: Het is nu een bijzonder moment want voor het eerst voert collega Jacobs van GS het woord in deze Staten.

Mevrouw *Jacobs* (GS;PvdA): Dank u wel, voorzitter, voor deze mooie inleiding. Ik ervaar uw inbreng en die van de Statenleden als heel prettig, want u onderschrijft de resultaten van de pilots, de evaluatie, en u geeft ook aan dat u het eens bent met het belangrijkste besluit dat we vandaag nemen, namelijk de GOV2 te laten doorlopen tot juli 2010. Ik ben mij er zeer van bewust dat het

gaat over een onderwerp dat u allen heel erg na aan het hart ligt. Het is ook een onderwerp waarover je met elkaar heel stevig kunt discussiëren en ik begrijp dat dit in het verleden ook is gebeurd. Des te prettiger dat we die pilots hebben en de evaluatie daarvan kunnen meenemen bij het uitzetten van het nieuwe beleid, maar we hebben ook gezien dat er nieuwe ontwikkelingen zijn. De chipkaart is genoemd en daarvan hebben we gezegd dat die moet gaan aansluiten bij wat wij in de toekomst werkelijk willen.

Er is een aantal belangrijke zaken aan de orde. Het gaat over kwantiteit, over kwaliteit, over financiële middelen. Die discussie moet heel goed worden voorbereid en ik ben het ermee eens dat het ook moet gaan om inzicht in gedifferentieerd tarief. Het lijkt mij heel verstandig dat mee te nemen. Ook de flatrate is een belangrijk punt in het kader van de chipkaart. Ik zal het in afstemming met mijn collega goed voorbereiden. Alles bij elkaar is mijn inzet erop gericht in maart tot die discussie te komen. Dat is vrij snel en daarvoor moeten alle zeilen worden bijgezet. We moeten ook bekijken of het wel kan. De inbreng van mevrouw Hendriks als vertegenwoordigster van de OV-gebruikers vond ik een heel wezenlijke. Zij zei dat we het ruim van te voren moeten doen, willen we het goed kunnen uitdragen en heel veel misverstanden kunnen voorkomen. Dat hebben we goed gehoord en we proberen dat in de planning in te brengen. Wij bekijken op dit moment of we dat zo kunnen insteken dat we op maart kunnen uitkomen.

Mevrouw Gounou vindt het jammer dat zo weinig promotie van die pilots heeft plaatsgevonden. Ik kan al wel vertellen dat er zeer binnenkort, misschien al volgende week, huis aan huis in de hele provincie, ook in het SRE-gebied, een krant op de deurmat zal vallen waarin het onderwerp OV centraal staat en ook een link naar websites wordt aangegeven, zodat mensen allemaal kennis kunnen nemen van wat er op dat gebied is en op welke wijze zij handig een dienstregeling kunnen vinden.

De heer Vreugdenhil heeft het onderscheid tussen stad en platteland ook in de commissie naar voren

gebracht. Wij hebben het opgepakt en bekeken of we met de gegevens die wij nu hebben, daaruit nog iets kunnen destilleren. Dat is lastig maar we blijven kijken of we op basis van de verzamelde gegevens al wat meer erover kunnen zeggen. Het door hem opgevoerde punt van het kiezen van scholen door leerlingen in samenhang met de kosten van openbaar vervoer, is natuurlijk heel wezenlijk. Ik denk dat we dat in het kader van de tariefstelling verder moeten bezien.

De voorzitter: Ik kijk even rond. Gehoord de eerste termijn, het antwoord van de gedeputeerde en gezien de formulering van het voorstel, verwacht ik niet veel animo voor een tweede termijn. Dat klopt. Ik stel voor, dit voorstel zonder stemming aan te nemen. Ik heb het gevoel dat dit voorstel wordt gedeeld of is er toch iemand die behoefte heeft aan een stemming?

Mevrouw *Tsoutsanis-van der Koogh* (VVD): Voorzitter! Ik heb geen behoefte aan een stemming maar wel aan een verduidelijking, namelijk dat het dictum op punt 3 wordt aangepast.

De voorzitter: Dat is geen probleem, waarvan akte in notulen.

Mevrouw *Gounou* (PvdA): Voorzitter! Volgens mij is de essentie van beslispunt 3 te onderzoeken of de OV-chipknip überhaupt een plattarief kan faciliteren. Het gedifferentieerde tarief begrijp ik wel, maar ik meen dat een en ander in de integrale prijsstrategie moet worden bekeken. Zover wil ik dus niet gaan.

De voorzitter: Zullen wij dan toch maar stemmen? Ik kijk nog even naar collega Jacobs.

Mevrouw *Tsoutsanis-van der Koogh* (VVD): Voorzitter! Dit betekent dat er een amendement moet worden opgesteld en in stemming moet worden gebracht.

Mevrouw *Jacobs* (GS;PvdA): Voorzitter! Ik begrijp de opmerking van mevrouw Gounou over de

inpassing van de flatrate. Dat heeft te maken met de wijze van tariefstelling. Nu wordt gewerkt met een tarief per uur en straks is het een tarief per kilometer. Wij hebben ook te maken met de hoogte van de tarieven. Het inpassen van de chipcard is natuurlijk gekoppeld aan het al of niet kunnen toepassen van de flatrate. Wij moeten de voor- en nadelen goed bekijken en zullen de uitkomst met de Staten delen. Ik kan mij voorstellen dat u behoefte hebt aan inschattingen op basis van verschillende tariefmogelijkheden van gratis tot het volledige tarief. Willen wij tot een goed besluit komen, dan zullen wij aan beide vragen tegemoet moeten komen.

De *voorzitter*: Kunnen wij dan zonder een amendement besluiten?

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Wij kunnen toch met een mondeling amendement genoeg nemen? Ik heb echt problemen met de wijze waarop het nu verwoord staat. Ik kan mij prima vinden in de uitleg van de gedeputeerde. Ik neem aan dat daarmee het dictum in het besluit veranderd wordt.

De *voorzitter*: In mijn woorden lag de suggestie besloten om de notulen mee te nemen. Dan is er eigenlijk een soort mondeling amendement. Het besluit onder 3 wordt dus als volgt gewijzigd: "De mogelijkheid te onderzoeken of het GOV1-tarief op de datum van invoering van de OV-chipkaart in de provinciale OV-concessies elektronisch aangeboden kan worden en daarbij ook de gevolgen van tariefdifferentiatie en de invoering van de flatrate in beeld te brengen".

Mag ik voorstellen dat wij het voorstel aannemen?

Statenvoorstel 33/09 wordt zonder stemming aangenomen.

Nummer 45/09

Samenwerkingsovereenkomst Fokkerterrein Woensdrecht

De *voorzitter*: Het woord is aan de heer Mulders

van het CDA.

De heer *Mulders* (CDA): Voorzitter! Ik hoop dat het goed gaat, want ik heb last van mijn stem. Ben ik duidelijk hoorbaar?

De *voorzitter*: Uw microfoon staat niet helemaal goed.

De heer *Mulders* (CDA): De samenwerkingsovereenkomst Aviolanda ligt voor. Het is een mooi voorstel maar er waren nog wat onduidelijkheden. Vorige week woensdag hebben wij in de commissie nogmaals gesproken over de ruimtelijke aspecten. De essentie van het voorstel is de ontwikkeling van een hoogwaardige economische bedrijfstak, namelijk luchtvaartgebonden onderhoudswerkzaamheden.

Wij zijn blij dat de Maintenance Valley Woensdrecht steeds meer gestalte krijgt maar wij zijn ons ook bewust van de weerstand tegen en de vele vragen bij dit onderwerp in het verleden. Die betreffen de economie, de pieken, de natuur, de mogelijkheid dat de Brabantse Wal wordt aangetast en de leefbaarheid in casu geluid en milieu.

Ik herinner mij vrij goed dat een van mijn eerste bezoeken als Statenlid aan Woensdrecht was. Wat mij opviel was dat De Kooy rommelig overkwam, dat Defensie meedacht op allerlei terreinen en dat ook de tegenstanders vrij uitvoerig aan het woord mochten komen in de bijeenkomst met de gemeente. Ik had dat nog nooit meegemaakt. Misschien was het een nieuwe manier van polderen, maar het heeft in ieder geval wel indruk op mij gemaakt.

In het voorstel worden enkele uitgangspunten genoemd: hoogwaardige activiteiten landingsbaan gebonden, gebaseerd op de principes people, profit en planet; voldoende marktpotentie, dat veronderstelt geen knelpunten in bestemmingsplannen, natuur en milieu, een marktconforme prijs voor grond en gebouwen en men gaat bij de joint venture uit van een financieel gezonde onderneming.

Aan die uitgangspunten zitten ook risico's; een aantal zaken moet namelijk worden aangenomen.

Stel je eens voor dat de belangstelling van het bedrijfsleven tegenvalt of dat Stork/Fokker onverhoopt vertrekt uit Woensdrecht, of dat RO-regels of wetgeving op het terrein van natuur en milieu de ontwikkelingen belemmeren. Het is uitermate lastig om als Staten een eigen risicoanalyse te maken. Wij moeten ervan uitgaan dat ondanks de verschillende openeinden de verschillende uitgangspunten kloppen. Wij gaan ervan uit dat de risico's uitvoerig en met maximale zorgvuldigheid zijn onderzocht en dat er ruimte is om eventuele organisatorische of financiële tegenvallers op te vangen. Kunnen GS dit bevestigen gezien de enigszins verwarrende informatie die ons de afgelopen twee weken heeft bereikt?

Wij zijn buitengewoon positief over het voorstel, met name omdat daarin een aantal CDA-uitgangspunten bijeenkomen. Ik noem er enkele: herstructurering en uitbreiding, zuinig ruimtegebruik, hoogwaardige bedrijvigheid, goed voor Brabant, de Luchtvaart Academie, een voortzetting van Fokker en Defensie. Ik heb begrepen dat over een maand een contract wordt getekend met Boeing over het opleiden van mensen voor het onderhoud aan Boeing-toestellen. Dat is een zeer positieve ontwikkeling. Verder het behoud van een aantrekkelijke woonomgeving met behoud van de Brabantse Wal. Ik neem aan dat je als buitenlandse werknemer daar heel graag wilt wonen. Dan de joint venture, met name de gezamenlijke betrokkenheid en verantwoordelijkheid van de verschillende deelnemers, spreekt het CDA erg aan. Ten slotte een erfpachtovereenkomst met Fokker, eisen aan de staat van de gebouwen en het groen. Wij hopen dat dit later kan worden doorgezet op andere delen van het terrein. Het zijn allemaal zaken waaraan wij een groot belang hechten teneinde op langere termijn een mooi terrein te maken.

Ik heb nog een paar opmerkingen over de ontwikkeling van het bedrijventerrein. Ik heb begrepen dat de BOM (Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij) in ieder geval vier tot zes jaar betrokken blijft. De verwachting is dat dan het terrein wel ongeveer vol zal zijn. Op pagina 13 staat dat de BHB (Brabantse Herstructurerings-

maatschappij voor Bedrijventerreinen) voor 60% participeert in de ontwikkelmaatschappij. Naar ons idee fungeert de BHB dan meer als trekker dan als aanjager. Hoe zit dit eigenlijk? Doet een lager percentage niet meer recht aan het feit dat de BHB aanjager is, terwijl een hoger percentage de BHB misschien een beslissende partij maakt? Wij willen daarover meer duidelijkheid.

Volgens ons heeft de zeven ha. onvoldoende kritische massa voor een zelfstandig luchtvaartcluster. Het is een specifieke bedrijfstak waarbij de onderlinge samenhang heel wezenlijk is. Wij vragen ons af of er op de langere termijn mogelijkheden zijn voor uitbreiding tot 25 ha of 30 ha en wat daarvan de ruimtelijke consequenties zijn. Waar moet die ruimte gevonden worden? Bij Defensie of elders?

Natuurlijk wil de rest van Brabant ook profiteren van dit luchtvaartcluster. Er zijn initiatieven in Tilburg en Eindhoven. Die zijn erg belangrijk en daarop moet nadrukkelijk provinciale sturing komen zodat Brabant in de volle breedte profiteert van zowel het Woensdrechtse verhaal, het Tilburgse verhaal als het Eindhovense verhaal en dat een en ander complementair is in plaats van concurrerend.

De voorzitter: Het woord is aan de heer Schouten van de SP.

De heer Schouten (SP): Voorzitter! Uit de Memorie van Antwoord hebben wij begrepen dat wat het ruimtelijk programma betreft de Staten niet gebonden zijn aan het voorliggende Statenvoorstel; dat het eventueel hier kan komen als een nieuw Statenvoorstel.

Wat zijn dan de afspraken waard die in juli tussen de besturen gemaakt? En welke bevoegdheid hebben PS in dezen? Juist het ruimtelijk programma is immers het kader van het voorstel. Met het ruimtelijk programma hebben wij de meeste problemen. Ik wil graag nog meer horen over de stelling dat zo'n joint venture een nuttig instrument is. Het is ingekaderd in een bredere context en dat is het probleem. In het voorstel wordt gesproken over de bedrijvenfilter. De Memorie van Antwoord zegt weinig over de

uitwerking. Dat leidt meteen tot de vraag hoe de overlast gereguleerd wordt. Er zijn tenslotte meer verkeersbewegingen c.q. meer geluid in de wijde omgeving. Er is meer uitstoot van stoffen en gassen. Welke eisen kunnen gesteld worden aan belangstellende bedrijven? In welke mate kunnen zij gebonden worden om speciale aandacht aan de natuur te schenken? En wat gaat er gebeuren als Stork wordt overgenomen door een ander bedrijf? Hoe hard is de concerngarantie?

Welke consequenties heeft een verruiming van de openingstijden voor het geluid? Daarover staat niets in de Memorie van Antwoord terwijl de overlast het fundamentele probleem is in dit hele programma en daarmee ook in dit voorstel.

Er wordt gesproken over erfpacht maar die kan na 20 jaar verdwijnen en overgaan in huur. Uit de Memorie van Antwoord blijkt dat het de bedoeling is dat die 6 ha uiteindelijk eigendom worden. Hoe lang duurt die erfpacht? Is dit zinvol beleid? Wij menen dat erfpacht een structureel instrument moet zijn juist vanwege de publieke belangen.

Wij vragen ons af of wij zo nodig vandaag moeten beslissen. In de Memorie van Antwoord wordt niet aangegeven of er voldoende belangstelling van bedrijven is. Ook is niet duidelijk hoeveel belangstelling de banken hebben, terwijl dat toch een belangrijk criterium is. Met andere woorden: als wij vandaag besluiten geven wij GS enigszins een blanco mandaat. Dat vinden wij toch te ver gaan en vragen daarom een nadere verduidelijking.

De *voorzitter*: Het woord is mevrouw Tsoutsanis van de VVD.

Mevrouw *Tsoutsanis-van der Koogh* (VVD): Voorzitter! Vandaag spreken wij over de joint venture Aviolanda en een samenwerkingsovereenkomst tussen publieke partijen, de gemeente Woensdrecht en Stork/Fokker.

Ik wil de uitgangspunten van de VVD toelichten. Wij vinden de ontwikkeling van Maintenance Valley Woensdrecht niet alleen van strategisch belang voor West-Brabant, maar ook voor heel Brabant. Hoogwaardige werkgelegenheid, innovatie en onderwijs op topniveau in

internationaal verband zijn speerpunten die de VVD zelf zeer aan het hart gaan. Wij verwachten dat deze samenwerking tussen provincie, gemeente en Stork/Fokker een geweldige sprong voorwaarts kan betekenen. Het geeft kansen op verdere ontwikkeling. Wij ondersteunen dat van harte, ervan uitgaande dat de regelgeving op het vlak van de ruimtelijke ordening, het milieu en de natuurbescherming voldoende ontwikkelingsruimte biedt. Wij gaan ervan uit dat de partijen de benoemde strikte voorwaarden om de balans tussen economie en ecologie, tussen bedrijvigheid, milieu en leefbaarheid, zullen bewaken en waarmaken bij de verdere ontwikkeling. Er moet blijvend aandacht zijn voor de regio en zijn inwoners. Wij pleiten voor een zorgvuldig communicatieplan gedurende het ontwikkelings-traject.

Voor wij zover zijn, moet er wel een transparant besluit worden genomen over de deelname aan de joint venture. Er zit nog een aantal onduidelikheden in het voorliggende voorstel. Dat heeft naar ons idee te maken met de haastige spoed waarmee GS dit voorstel aan PS hebben voorgelegd. Haastige spoed is zelden goed! Wij hebben bij een eerder agendapunt vandaag al gesproken over snelheid en kwaliteit van stukken. Wij hebben vragen gesteld in de commissie. Die zijn volgens GS wellicht voldoende beantwoord, maar in ons beeld zijn zij niet zorgvuldigheid ten aanzien van de besluitvorming. Verder is er een open eind ontstaan door ons recent bekend geworden feiten. Dit brengt ons tot de volgende vragen.

Allereerst de positie van de BOM/BHB. Uit mijn gesprekken met de eindverantwoordelijken is mij gebleken dat zij geen plek innemen in de joint venture; geen medeoprichter dus. De eerste pagina van het voorstel zet ons dan wel op het verkeerde been. Het meest recente feit is dat de BOM/BHB uitdrukkelijk geen meerderheidsaandeelhouder wil zijn in de CV/BV van 60% met dus de grootste verantwoordelijkheid voor het welslagen ervan. Naar verluidt, hebben zij besloten mee te doen voor een belang van 49%. De grondslag van de verhoudingen en de posities in de joint venture zijn hiermee anders geworden. Als wij goed tellen, zweeft er op dit moment nog 11% rond. Onze

concrete vraag aan GS is dan ook, wat gaat daarmee gebeuren en is het waar dat men terug moet naar de onderhandelingstafel, zoals ik heb begrepen van de heer Pelle. Hoe heeft dit zo kunnen gebeuren? Wij zijn meestal geneigd om te geloven wat er in de stukken staat, maar wij horen andere dingen van de buitenwacht en dat is lastig. Wij kunnen ons voorstellen dat GS gaan zeggen dat het wel meevalt, maar wij hebben de indruk dat er binnen de BOM/BHB een communicatiekloof zit tussen de top en de medewerkers en een verschil van inzicht bij de interpretatie van informatie en beleid. Tussen BOM/BHB en provincie is kennelijk ook sprake van andere verwachtingen als het verhaal van de 49% klopt. Waar is in dit dossier de coördinerende rol gebleven?

Verder vragen wij ons af of de provincie ambtelijk voldoende toegerust is om dergelijke deelnemingen aan te gaan, te bewaken en tot een goed einde te brengen. Per saldo gaat het immers om het resultaat!

Wij constateren dat de maand oktober cruciaal is voor gegevensinventarisatie en analyse van gegevens. Uitkomsten over de financiële verankering met vreemd vermogen over de feiten van bodemverontreiniging en dergelijke moeten nog komen. Toch zijn die uitkomsten van belang voor de financiële doorvertaling in het meerjaren perspectief waarin wij de ontwikkelingen in Aviolanda zien.

Met betrekking tot de feitelijke belangstelling van bedrijven spreken GS in de Memorie van Antwoord over een mogelijke vertraging. Volgens ons is dat een realistische verwachting. GS koppelen daaraan dat zij deze vertraging wel kunnen opvangen binnen het ontwikkelingsbedrijf. Maar vertraging kost geld en hoe wordt dat geborgd? Wij zijn heel enthousiast over het concept van Maintenance Valley en over de samenwerking die daar ontstaat, maar wij hechten eraan dat bij de start duidelijk is hoe het meerjarenperspectief inclusief risico's er concreet uitziet. Wij willen geen onverwachte financiële verrassingen die het succes van de ontwikkelingen belemmeren.

Samenvattend, voorzitter, wij blijven positief over

de intentie en de samenwerkingsovereenkomst en over de rol van de provincie daarbij, maar wij zijn aan onszelf en aan Brabant verplicht om hierbij een fatsoenlijke risicoparagraaf te hebben. Het moet wat ons betreft een dossier vol inspiratie zijn en blijven en geen hoofdpijndossier worden. Zijn GS van mening dat de nu voorliggende stukken voldoende informatie geven om een besluit te kunnen nemen? Bij een dergelijke strategische ontwikkeling als Maintenance Valley en Pieken in de Delta zouden wij graag zien dat wij er Statenbreed achter kunnen staan. Wij wachten de antwoorden af.

De *voorzitter*: Het woord is aan de heer Wagemakers van de PvdA.

De heer *Wagemakers* (PvdA): Voorzitter! Wij hebben in coalitieverband afgesproken dat wij niet bij elk onderwerp in herhaling treden. Dat scheelt tijd en het debat wordt wat levendiger. Dat is ook het voordeel van een kleinere partij: elk voordeel heb zijn nadeel! Het voordeel is dat we elkaar niet steeds nazeggen.

Wij waren enigszins verbaasd dat dit dossier eerst bij de commissie Ruimte en Milieu op de agenda stond, overigens ter kennisname, en tien dagen geleden met enige spoed naar de commissie EMG is gezonden. Daar ontstond spraakverwarring en dat zou met dit dossier nooit hebben gemogen.

Wij steunen van harte het initiatief om Woensdrecht en omgeving te helpen in dit samenwerkingsverband, maar dat gaat niet met zo'n onhandig c.q. beetje klungelig dossier. Bij de behandeling in de commissie bleek al dat ongeveer de helft van dat pakket niet aan de orde was. Wat is er dan wel aan de orde? Een groot aantal opmerkingen die gemaakt zijn in de Memorie van Antwoord. Mijn voorgangster zei het al en ik wil het herhalen: haastige spoed is zelden goed!

Worden Gilze, Tilburg en Eindhoven niet vergeten? Verder is het pakket over de ruimtelijke ordening uit het dossier gehaald en daarom vragen wij ons af of het allemaal nog klopt. Het lijkt alsof het klopt maar is dat inderdaad zo? Om een voorbeeld te geven: de kaarten kloppen niet met de tekst, de kaarten zijn moeilijk te lezen, het was

een doolhof. Hoeveel hectare uitbreiding zit erin en waar komt die uitbreiding? Zouden GS voor de commissie RM de ruimtelijke aspecten van dit samenwerkingsverband nog even kunnen aangeven in een notitie? Het zou heel jammer zijn als wij hier goede afspraken maken maar straks moeten concluderen dat het om redenen van ruimtelijke ordening of om milieutechnische redenen niet kan.

De voorzitter: Het woord is aan de heer Martens van de fractie van GroenLinks.

De heer Martens (GroenLinks): Voorzitter! Voor ons ligt de samenwerkingsovereenkomst Fokkerterrein Woensdrecht. Wat ons betreft dekt deze titel niet de lading. Wij zien deze samenwerkingsovereenkomst duidelijk als onderdeel van het gehele ruimtelijke programma Aviolanda Woensdrecht. De bijlagen voor de commissies RM en EMG zaten er ook niet voor niets bij. Wij kijken naar deze samenwerkingsovereenkomst als onderdeel van het gehele ruimtelijke programma. Ik sluit mij aan bij de woordvoerder van VVD die duidelijk het evenwicht zoekt tussen de drie P's: people, planet, profit. Zij gaat ervan uit dat er voldoende aandacht is voor die andere doelstellingen, maar wij willen dat graag zwart op wit hebben. Wij vinden met name het planetaspect heel belangrijk en vinden dat hier nog te veel losse eindjes zijn. In de commissie zijn wij o.a. op de financiering daarvan ingegaan.

Er worden miljoenen uitgegeven voor een eventuele herstructurering van 6 ha Fokkerterrein. Dat is veel geld. Volgens mij kunnen wij daarvoor meer hectare bedrijventerreinen herstructureren in Brabant. Als voor 100% duidelijk was dat er verder geen losse einden zijn, dan zouden wij daarmee een stuk kunnen meegaan. De vorige sprekers noemden al enkele losse eindjes, ik wil er nog een paar aan toevoegen. Allereerst de zekerheid dat Stork blijft op het terrein. Het eigenaarschap is nu omgezet in een erfpachtconstructie. GS benadrukken dat dit eigenlijk niets uitmaakt want erfpacht is net zo zeker als eigenaar. In de Memorie van Antwoord

worden daarvoor een aantal argumenten genoemd. Zoals zo vaak, hoe sterker iets benadrukt wordt, hoe argwanender wij soms worden. Missen wij ergens iets? Wij vinden de argumentatie van GS niet voldoende. Vervolgens lees ik dat Stork een tussentijdse opzeggingsmogelijkheid heeft op grond van overheidsregulering, met name in het kader van Natura 2000. Dit is niet denkbeeldig. Dan zouden wij in een financieel moeras verzeild raken en dat is toch het laatste wat wij willen!

De heer Vreugdenhil (ChristenUnie-SGP): Voorzitter! Ik was gisteren op het IPO-congres en daar werd een aantal projecten gepresenteerd waarvan werd gezegd dat daarmee de provincie echt partijen bij elkaar brengt en projecten versnelt. Brabant werd op een aantal punten de hemel in geprezen. Ik dacht erbij: maar geen Aviolanda. Dit is een dossier waarin je heel veel fout ziet gaan. Een dossier zou je gemakkelijk moeten kunnen lezen en alle punten scherp moeten krijgen, maar voor dit dossier moet je grote pakken papier doorploeteren. Je politieke voelhorens gaan wel overeind staan gezien alle vragen en risico's. Ik hoef ze niet te herhalen want ze zijn al genoemd. Ik wil er wel bij zeggen dat de ChristenUnie-SGP-fractie heel nadrukkelijk de kaders zoals ze nu zijn gesteld vanuit het ruimtelijk beleid, vanuit de natuurbeschermingswet en vanuit milieubeleid – dan hebben we het dus over geluidsruimte, over openingstijden van het vliegveld e.d. – als uitgangspunt neemt voor dit hele project. Dan komen meteen knelpunten aan bod, want is het project wel mogelijk binnen die kaders die we hebben gesteld. Als we hieraan goedkeuring willen geven, dan moeten we met elkaar er helder en open over gecommuniceerd hebben en ook tegenover de burgers helder zijn over wat de gevolgen zijn van het project. Ik krijg namelijk steeds meer het gevoel dat hier heel veel zaken omheen zitten die ons niet helder worden gemaakt, waardoor wij op dit moment onmogelijk kunnen instemmen met het voorstel zoals het nu voor ons ligt.

Mevrouw Verstappen (PvdD): Voorzitter! Zoals al in

eerdere discussies is aangegeven zien wij een bedrijventerrein op deze locatie, ingeklemd tussen diverse zeer waardevolle natuurgebieden, met de aanzuigende werking van meer mensen, meer verkeer, meer woningbouw en toename van licht, geluid en fijn stof, niet zitten. Leefbaarheid en ecologie komen ermee onder druk te staan. De oorspronkelijke bedoeling was, de onderdelen people, planet en profit gelijkwaardig te bedelen, maar het onderdeel planet komt er bekaaid vanaf. Er zijn geen middelen voor gereserveerd, er moet nog gezocht worden naar mogelijke subsidiebronnen, in opdracht van gelden moet nog worden voorzien. Een heel concreet voorbeeldje: Bij de groencompensatie wordt gesproken over herstel van het beekdal van de Kooislout. Dat maakt al deel uit van de natuurcompensatie die nodig is door de aanleg van de nieuwe randweg. Dat hoeft hierbij dus niet te worden opgevoerd. Nog afgezien van het kwalitatief ernstig tekortschieten van deze natuurcompensatie, worden volgens onze informatie voor de derde keer dezelfde hectares als compensatie opgevoerd. Dat is goedkoop scoren, lijkt mij. Wilt u aangeven of dit inderdaad klopt? Vijftien jaar geleden toen Fokker een deel van de Vinkenbergh heeft gekapt en ingelijfd om vliegtuigparkeerplaatsen te maken, was het de eerste keer dat dezelfde hectares als natuurcompensatie werden opgevoerd.

Er is dus aan het planet-aspect onvoldoende aandacht besteed. De plaatselijke milieubelangen-groepen waarmee ik heb gesproken, voelen zich door de provincie aan de kant gezet. Zij zeggen dat hun vertrouwen in de overheid ernstig is geschaad en dat de overheid geen betrouwbare gesprekspartner bleek te zijn. Dit zijn letterlijke citaten. Zij vragen ook om uitstel Waarom deze haast? Is er onvoldoende tijd geweest om een gedegen reactie te kunnen geven op het voorliggende stuk door deze groeperingen? Waarom zijn zij niet tijdig over lopende procedures geïnformeerd? Kunt u zich voorstellen dat deze belangengroeperingen zich niet serieus genomen voelen en zelfs zeggen dat de overheid geen betrouwbare gesprekspartner blijkt te zijn?

In de Memorie van Antwoord stellen GS dat Provinciale Staten zich door in te stemmen met de

deelneming van de provincie aan de joint venture op geen enkele wijze binden aan het ruimtelijke programma Aviolanda/Woensdrecht, dat in juli 2009 is vastgesteld door de bij de totstandkoming van het programma betrokken bestuurlijke vertegenwoordigers. Wij zetten daar toch de nodige vraagtekens bij, want door één onderdeel uit het ruimtelijk programma te lichten, loop je het risico in een fuik terecht te komen en kun je als provincie niet meer terug.

Wij vinden het voorstel zoals het er nu ligt, veel te prematuur. Het kent te veel losse eindjes. Wat de planet-zijde betreft, zijn wij van mening dat eerst alle ruimtelijke en milieuaspecten, waaronder de problematiek van de geluidsoverlast, waarover nog geen enkele overeenstemming met de diverse gesprekspartners is bereikt, en de diverse milieurisico's duidelijk in beeld gebracht moeten worden.

Ook de financiering van maatregelen voor groene ontwikkelingen dient eerst duidelijk geregeld te zijn.

Van de people zeiden we al dat het nog maar de vraag is of de leefbaarheid toeneemt met meer lawaai, meer licht, meer fijn stof enz.

Wat de profit-zijde betreft, als je leest dat de risico's aanvaardbaar genoemd worden nog zonder dat ze precies in kaart zijn gebracht wat die risico's zijn, dan stellen we daar toch vragen bij, met name de vraag, waarom Stork/Fokker eigenlijk hulp van de overheid nodig heeft. Het klinkt ons als het aloude verhaal in de oren: winsten worden geprivatiseerd en verliezen, in dit geval risico's, worden collectief gedragen.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Voorzitter! Ik begrijp dat de heer Wagemakers een cursus wil, hoe doe ik het als kleine partij. Ik kan hem die cursus geven, geen punt. Het is misschien handig voor uw partij voor de volgende periode.

In het stuk wordt gevraagd of wij wensen of bedenkingen hebben. Die hebben wij en ze waren voor ons wat ongrijpbaar. We voelden ons lichtelijk ongelukkig met het dossier. Mijnheer Wagemakers, het is weer in het voordeel als je een kleine partij bent, want dan heb je een grote partij voor je die het onderzoek heeft verricht. Ik was

wat geschokt door de gegevens die de VVD naar boven haalde, want ik vond het zacht gezegd heel vervelend. Ik ga ervan uit dat als dit soort van feiten waar is, ze ons op tijd worden toegestuurd. Op tijd is niet tijdens een PS-vergadering en ook niet een paar dagen van te voren maar echt in de beslissingsprocedure redelijk aan het begin. Ik vind het erg jammer dat het zo is gelopen. Ik sluit mij aan bij een aantal gestelde vragen.

In de Memorie van Antwoord komt u terug op de maatregelen die u neemt. Ik vroeg mij af of u die inmiddels met Namiro en andere belanghebbende partijen hebt gecommuniceerd omdat zij met name op dat terrein de klacht hebben dat de resultaten van de mutual gains approach niet voldoende in de stukken waren opgenomen. Ik vraag mij af, of dat nu wel het geval is na deze Memorie van Antwoord. Wilt u daar nog op ingaan?

Wij zijn altijd een groot voorstander geweest van Aviolanda. Wij vinden het buitengewoon belangrijk voor West-Brabant en voor heel Brabant vanwege verschillende doeleinden. Maar of wij met dit stuk echter kunnen instemmen, hangt van uw antwoord af.

De heer Rüpp (GS;CDA): Voorzitter! Het zal inderdaad een hele opgave worden. Laat ik maar beginnen met te zeggen dat de wijze waarop het dossier is behandeld en aangeleverd niet de schoonheidsprijs verdient. Dat constateerden we feitelijk al verleden week in de commissievergadering. Wij waren er zelf niet al te gelukkig mee, ook niet door allerlei ontwikkelingen die op het laatste moment binnenkwamen. Mijn verontschuldiging daarvoor. Toch hebben we gemeend het punt vandaag op de agenda te moeten laten staan, omdat ik in ieder geval een poging wil ondernemen om uit te leggen, hoe de verschillende zaken te scheiden en te onderscheiden zijn en wat de consequenties zijn van instemming met dit voorstel voordat we kunnen afwegen, of we het willen aanhouden of niet. De argumenten die door een aantal van u daarvoor zijn aangevoerd, zijn op zichzelf volstrekt legitiem, gezien de rommeligheid van de informatieaanlevering aan u. Dat wil ik bij

voorbaat gezegd hebben.

Ik neem iets meer tijd, voorzitter, om mijn antwoord toe te lichten. Het is mij nu ook duidelijk hoe het allemaal in de afgelopen weken is gelopen. Voorheen zat het bij collega Moons in de portefeuille. Het is overgedragen en dat is niet overal even vlekkeloos gebeurd. Dat is geen verwijt in haar richting. Dingen lopen zoals ze op een gegeven moment lopen.

Even terug naar het begin. Zoals door een aantal van u is aangegeven is er brede instemming, ook in deze Staten, om na te denken over de hele maintenance-paragraaf in de Brabantse economie die verder strekt dan alleen rond Woensdrecht maar doorloopt tot Breda, Tilburg en zelfs onderdelen in Eindhoven. Deze ontwikkeling in Brabant heeft potentie, ook op het gebied van innovatie, kennis en werkgelegenheid. Woensdrecht neemt een heel specifieke plek in, zeker door de aanwezigheid van Stork en Fokker op dat terrein, dat al jarenlang in gebruik is. Er zijn door allerlei ontwikkelingen vanuit het uitwerkingsplan 2002 gesprekken gestart met de verschillende belanghebbende partijen in en om Woensdrecht. We zitten daar met een uitwerkingsplan van het bedrijventerrein De Kooi en wetend dat er allerlei ontwikkelingen zijn rond het vliegveld Woensdrecht zelf, kennend de discussie rond de Brabantse Wal en de wateronttrekking en – huishouding en de Natura 2000 gebieden daar, is duidelijk dat daar belangen bij elkaar komen die niet altijd samen kunnen gaan en die zelfs conflicteren. Daarom is Frans Evers, voormalig DG-milieu van VROM vanuit de natuurhoek, erbij gehaald om via de mutual gains approach te kijken of we vanuit een aantal uitgangspunten een programma met elkaar kunnen afspreken dat ontwikkelingskansen biedt voor dat deel van West-Brabant en tegelijkertijd recht doet aan ontwikkeling en bescherming van de natuur. Die hele ruimtelijke agenda is afgelopen zomer door alle partijen onderschreven, ook door de milieufederatie en ook de WMF heeft haar handtekening er onder gezet en het is ook als programma in de commissie EM, met uitnodiging van RM, in september 2008 gepresenteerd. Binnen dat programma zit ook de ontwikkeling

van het hele Stork en Fokker terrein, dat – ik kan het niet genoeg benadrukken – een bestaand terrein is met een bestaande bestemming voor de ontwikkeling van bedrijven binnen het kader van de beperkingen op het gebied van licht, geluid en andere milieumaatregelen. Dat hele terrein is eigendom van Stork. In dat hele gebied dat is bestemd voor bedrijvigheid, ligt nog 6 ha ongebruikt. Inmiddels zijn er ontwikkelingen gaande, zoals o.a. de vestiging van de Aviation Academy, en de onderhandelingen en onder-tekening van afspraken met Boeing voor die Aviation Academy. Verder kijkt Defensie er welwillend naar en heeft het aangegeven, eind van dit jaar te willen meetekenen. Dat zet wat druk op de ontwikkeling van dat gebied. Een half jaar geleden is bij ons van Stork nadrukkelijk de vraag binnengekomen er gesprekken over te kunnen hebben omdat Stork zelf het terrein niet wil ontwikkelen. Stork zegt dat het niet haar kerntaak is en hun handen vol te hebben aan wat ze zelf doen. Ze vinden vliegtuiggerelateerde industrie daar prima en ze zijn er groot voorstander van maar ze willen het niet zelf doen. Als uitwerking van het hele ruimtelijke programma ligt er tegelijkertijd voor dat terrein een herstructureringsopgave. Het terrein ligt er verrommeld bij, het ziet er slecht uit en moet worden aangepakt. Dat is de reden dat wij met hen in gesprek zijn gegaan en ons hebben afgevraagd of we binnen de bestaande praktijk, los van allerlei uitwerkingen van het hele ruimtelijke programma, dit terrein kunnen herstructureren – om die reden zijn de BOM en de BHB erbij gekomen – om het klaar te maken voor de taak die het vanuit de maintenance-hoek kan hebben. Nu kan er veel meer. Er kan bij wijze van spreken een Praxis komen als het een perifere grootschalige detailhandel is. Er kunnen andere zaken komen die dat belemmeren. Dat is ook de reden dat wij heel graag willen participeren in deze joint venture om daardoor als overheid sturing te hebben op dat terrein, op wat daar gaat gebeuren en hoe het wordt ingericht. Erfpacht is daarbij een belangrijk onderdeel omdat we door die erfpachtconstructie mede-eigenaar blijven van de grond en kunnen bepalen aan wie het verkocht wordt. Als je ziet hoe

de economie en bedrijven zich ontwikkelen is duidelijk dat we van geen enkel bedrijf de garantie kunnen krijgen dat ze over vijf jaar nog zitten op de plek waar ze nu zitten. Alleen heb ik dan liever voor zo'n kwetsbaar terrein waar we bezig zijn met herstructurering en herontwikkeling in het kader van het hele vliegtuigonderhoud en andere zaken die erbij horen, dat wij sturing kunnen geven aan het proces en mede kunnen bepalen aan wie het verkocht wordt dan dat we nu helemaal niets doen en Stork straks zegt, z'n bakens te verzetten en het terrein te verkopen aan wie het maar wil hebben binnen de bestemming die er nu op rust.

De heer *Martens* (GroenLinks): Uiteraard willen we als overheid sturing houden, zeker op zo'n bedrijventerrein dat in zo'n kwetsbaar gebied ligt. U gaf aan dat Stork niet zelf dat terrein verder wil ontwikkelen. Dan is er de keuze tussen enerzijds als overheid er zelf in stappen met een samenwerkingsovereenkomst en er dus ook geld in steken, en anderzijds ervan uitgaan dat we als overheid, zowel provincie als rijk, ons instrumentarium van vergunningverlening hebben waaraan ontwikkelingen kunnen worden getoetst. Hebben we dan niet door de regelgeving voldoende mogelijkheden? Wij zien als GroenLinks-fractie niet voldoende argumenten om er zelf risicodragend in te stappen.

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Wij hebben dat instrumentarium wel. We kunnen een bestemmingsplan vaststellen met beperkte gebruiksmogelijkheden, bijvoorbeeld met alleen maar bestemmingen die gerelateerd zijn aan de vliegtuigindustrie. We kunnen met ons milieuvergunningenbeleid er sturing aan geven, maar op het moment dat wij dat eenzijdig doen, betalen we een schadevergoeding op grond van planschade. De ruimte die er nu is voor ontwikkeling is, binnen geluidscontouren e.d., vele malen groter, ook voor detailhandel die een veel hogere prijs oplevert, dan we straks in die joint venture mogelijk willen maken. Het is dus van tweeën een, ofwel we zetten als overheid ons instrumentarium in en zijn bereid er planschade voor te bepalen, ofwel we participeren in deze club en gaan samen

ontwikkelingen tot stand brengen, waarbij we ze ook nog sterker binden aan dat terrein door die erfpachtconstructie en door het contract voor 15 of 20 jaar. Fokker en Stork zijn wel een heel belangrijke asset om de rest te kunnen ontwikkelen.

De heer *Martens* (GroenLinks): Gaan we dan op alle bedrijfsterreinen waar volgens ons ongewenste ontwikkelingen zijn, zo'n joint venture opstarten en als ondernemer begeleiden?

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Nee, dat doen we niet. Dat doen we alleen op die plekken waar de Staten prioriteit aan hebben gegeven. Daarom kijken we ook heel nadrukkelijk naar wat er in de toekomst moet gebeuren met de High Tech Campus Eindhoven. Waarom doen we het bij AFC (Agro- en Foodcluster) Dinteloord wel, waarom participeren wij op deze manier in Moerdijk. Dat zijn de grote ontwikkelingen die bepalend zijn voor de economie in Brabant. Het gaat dus niet om het bedrijventerreintje dat achter mij in Odiliapeel ligt, want dat is niet beslissend in de economische ontwikkelingen. Dat is ook een deel van de belangenafweging en dat speelt hierbij nadrukkelijk. Ik ben uiteraard bereid in de commissie RM dat hele ruimtelijke programma uit te zetten en te bespreken hoe dit onderdeel daarin past. Ik probeer u er nu van te overtuigen mijnheer Wagemakers, dat ook al zou dat hele ruimtelijke programma van Aviolanda uiteindelijk niet worden uitgevoerd, omdat we het met elkaar niet eens worden of het niet willen, dan nog blijft dit terrein, zoals het er nu ligt, herontwikkeld en geherstructureerd worden en blijft het interessant voor onderhoudstaken van vliegtuigen.

Dan ga ik over tot het economische gedeelte en over de participatie zelf, waar ook een aantal indringende en terechte vragen over is gesteld, met name vanuit de VVD. Vanuit de raad van commissarissen van de BOM is gisteren het bericht gekomen dat men heeft besloten niet voor 60 % te participeren in de ontwikkeling van het terrein maar voor 49 %. Ik moet u allereerst corrigeren dat de BOM/BHB niet in de oprichting van de joint venture zit, want de drie partijen in de joint

venture zijn de provincie, de gemeente Woensdrecht en Fokker. Alleen van de poten daaronder is er een 'n herstructureringspoot. Daarin participeert de BHB. Deze wil echter alleen een minderheidsbelang van 49 % hebben. Dat betekent dat die 11 % verschil moet worden verdeeld tussen de gemeente Woensdrecht en de provincie.

Mevrouw *Tsoutsanis-van der Koogh* (VVD): Op blz. 1 van het voorstel staat dat deze onderneming (joint venture) door de provincie wordt opgericht samen met de gemeente Woensdrecht en de BHB. Opgericht!

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Dat is niet juist. Ik corrigeer het hier ter plekke. Het is zoals het in het organogram staat.

De gemeenteraad van Woensdrecht heeft ingestemd met de oprichting, uitgaande van die 60 %. Dat heeft de burgemeester van Woensdrecht, die op de tribune zit, mij daarstraks nog bevestigd. Het zal dus opnieuw daar aan de orde moeten komen. Waar hebben we het echter feitelijk over. U vroeg namelijk terecht, welke risico's we dragen. Onder paragraaf 20 van het voorstel op blz. 13/16 staan de financiële aspecten. Daar ziet u dat in de totaliteit onder het eigen vermogen 1,4 miljoen staat. Die is volgens het voorstel verdeeld over 60-20-20. Dat wordt dus 49-20-20 plus nog te verdelen 11 % over die 20-20. Daarover moeten we met Woensdrecht nog aan de onderhandelingstafel. Dan praten we over een verschuiving van 11 % van 1,4 miljoen, dus maximaal 150.000 euro. Dat is het risico dat nu niet bij de BHB maar bij de twee andere partijen komt te liggen. In het totaal gezien is dat voor ons een aanvaardbaar risico.

Het tweede aspect van de risico's, waar u ook nadrukkelijk naar vroeg, is wat we doen als er geen belangstelling voor is. Wij weten dat er voor die 6 ha belangstelling is, maar het is evident dat in deze tijd van economische crisis investeringen nogal eens worden uitgesteld en pas later plaatsvinden. Wij hebben met de BOM/BHB afgesproken dat het herstructureringstraject vier tot zes jaar loopt en wij verwachten ook dat binnen die zes jaar, de

conjunctuur weer aantrekt. Wij vinden het daarom een alleszins aanvaardbaar risico. Wij denken dat er ontwikkelingsmogelijkheden blijven. In het totaal participeren wij in 7 miljoen aan aandelen, met de twee dochters. Over dat bedrag hebben we het als het gaat om die herontwikkeling.

De heer *Wagemakers* (PvdA): Uw opmerking gaat over een prognose die wij niet kunnen maken. Denkt u dan ook dat het gevolgen zou kunnen hebben voor bijvoorbeeld een vermeende ontwikkeling, die nog niet echt aan de orde is, rond Tilburg of andere plekken? Anders gezegd, blijven wij het als provincie uitsmeren of bent u van mening dat mocht het tegenvallen wij moeten promoten naar Woensdrecht te gaan?

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Wij weten met elkaar dat de tijd van het bedenken van een plan om ergens iets te gaan ontwikkelen tot het moment van realiseren in Nederland tussen de negen en vijftien jaar is. Gelet op prognoses, bijvoorbeeld als het gaat om het herstructureren van bedrijventerreinen, ruimte vrijspelen en ook nieuwe terreinen in ontwikkeling nemen, is het te kort door de bocht om het moment van vandaag te laten bepalen of je een ontwikkeling als plan gaat inzetten of niet, omdat het zo'n ongelooflijk lange doorlooptijd heeft. Als we kijken naar de afgelopen vijftig jaar en prognoses voor de komende tien jaar dan komen we er ongelooflijk dicht bij. Er zijn dieptepunten, als de grond langer braak ligt, en er zijn momenten dat er veel te weinig is en we het willen versnellen. Wij hebben er steeds voor gepleit ervoor te zorgen dat er voldoende op voorraad is zodat op het moment dat de vraag aantrekt, het er ook is. Ik heb het bij de woningbouw gedaan en doe hierbij het zelfde. We zijn bezig voor heel Brabant een convenant met het rijk af te sluiten voor 2000 ha aan bedrijvigheid voor de komende tien jaar. Die moeten dan wel nu in de planprocedures komen, wil je überhaupt over zeven jaar een schop in de grond kunnen steken. Ik houd dat dus overeind.

Richting SP wil ik benadrukken dat daar waar het gaat om de ontwikkeling van juist dit terrein en de mogelijkheden die daardoor ontstaan, dit allemaal

moet gebeuren binnen de nu bekende beperkende maatregel op het gebied van geluid. Er ligt al een geluidszone omheen. Als daar dus bedrijven worden ontwikkeld, moet een herprioritering van het geluid daarbinnen plaatsvinden, want er mag geen toename van het geluid zijn. Er zit een onzekere factor in rond Natura 2000. De behandeling van de crisis- en herstelwet in de Tweede Kamer zal heel bepalend zijn voor het natuurbeschermingsonderdeel daarvan. Dat geldt voor veel zaken. Bestaand gebruik en bestaande rechten worden in het algemeen gerespecteerd.

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): De Raad van State heeft in zijn advies over de crisis- en herstelwet al gezegd dat zoals de Natuurbeschermingswet daarin wordt behandeld, dit in Europa niet wordt gehaald. De Raad van State geeft het advies, dit onderdeel er weer uit te halen. Loopt dit plan niet hetzelfde risico als bijvoorbeeld de Moerdijk, dat nu op slot zit?

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Uw conclusie, ook inzake Moerdijk, is te voorbarig. Er is volop discussie gaande, hoe om te gaan met bestaand gebruik en welke mogelijkheden er wel of niet zijn. Overigens doet de crisis- en herstelwet daar niets bij of af. Als het onderdeel natuurbescherming eruit wordt gehaald, blijft het probleem wel bestaan. We hebben nu bijvoorbeeld op het gebied van ammoniak met alle partijen, boerenpartijen, milieupartijen, overheden, overeenstemming bereikt over hoe daarmee om te gaan. Als dat een onderdeel van het wetsvoorstel wordt, hebben we in ieder geval een basis waarvoor draagvlak is om ermee te gaan werken. Ik voorzic dat dit bij andere zaken ook zo gaat gebeuren.

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): De vraag blijft, of het wel een verantwoord risico is om met gemeenschapsgeld straks misschien vast te lopen op deze onzekere factor, die toch vrij had gemaakt kan worden als het even tegenzit.

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Het antwoord daarop is wat mij betreft ja.

De heer *Martens* (GroenLinks): Voorzitter! We moeten elkaar hier niet onnodig problemen aanpraten. We spreken nu over een bestaande bestemming. Op andere plaatsen zouden we het herstructurering noemen. Ik zou willen voorstellen het bij dit dossier te blijven houden.

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Een van uw concrete vragen was, om hoeveel hectare uitbreiding het gaat. Dat is nul. Er is geen sprake van uitbreiding; het blijft binnen het bestaande terrein. Ik denk dat we het hele programma, zoals ik al heb toegezegd, verder in de commissie RM moeten bespreken.

Dan vraagt u natuurlijk of we in staat zijn dit te doen. Wij zijn ertoe in staat en dat blijkt ook uit andere zaken die we hebben gedaan. Kijk naar het hele havenschap Moerdijk en andere participaties. Wat dat betreft sta ik ook voor onze ambtenaren, die er uitermate zorgvuldig en goed mee omgaan. Ik heb daarstraks al gezegd wat er in het dossier is gebeurd en hoe het gelopen is. Dat moet u ons als bestuur dan maar aanrekenen, want wij moeten de sturing op dat punt geven. Er is echter voldoende expertise en als die er niet is, huren we die in.

Mevrouw *Tsoutsanis-van der Koogh* (VVD): Dat is dan genoegzaam beantwoord ten aanzien van deelnemingen maar ik dacht dat u misschien ook iets kon zeggen over de organisatie en hoe u die ziet.

U hebt de overgang van de 60 naar de 49 % toegelicht. Mijn vraag is wat u dan aan sturing in huis anders gaat doen. Eerst had u de BHB als bepalende invloed op de activiteiten van de ontwikkelaars.

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Dat blijft overeind. Het gaat hier om de participatie en het hele aandelengedeelte maar het werk van de herstructurering van dat terrein wordt gedaan door de BHB. Dat is hun opdracht. Dat gaan we zelf niet doen.

Mevrouw *Tsoutsanis-van der Koogh* (VVD): Jawel, maar u zag ze toch nadrukkelijk als meerderheidsaandeelhouder een sterk sturende invloed hebben. Daar hebben we ze ook voor. Het

is een vooruitgeschoven post, zeg maar. Gaat dat zo door, wordt het een gentlemans agreement tussen u en de BOM/BHB? Als puntje bij paaltje komt gaat het om het financiële risico. Is inhoudelijk de sturing die ze doen dan nog het zelfde of is de sturing geboden aan die 49 %?

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Nee, inhoudelijk blijft het hetzelfde. Dit is een uitzonderingssituatie. Bij de hele herstructurering van bedrijven in Brabant kennen wij dit soort participaties niet. Er worden afspraken gemaakt. De BHB voert deze ook uit met de gemeenten c.q. met het management van de bedrijven en er wordt gefinancierd. Daarbij is de provincie niet betrokken op de manier waarop zij hierbij betrokken is. Dat verandert ook niet.

De heer *Mulders* (CDA): Ik sprak zojuist heel kort met de burgemeester van Woensdrecht die zei inderdaad dat het te overzien is. De gedeputeerde zei dat er geen ruimtelijke gevolgen zijn van de herstructurering van die 6 ha. Als dit te weinig is en een doorontwikkeling naar 26 ha gewenst is, loopt men dan niet tegen allerlei ruimtelijke knelpunten aan?

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Dat is nog niet helemaal te overzien. Wij beperken ons nu tot het terrein zelf. Als dat deel waarop de heer Mulders doelt, aan de orde is, moet het besproken worden in het ruimtelijke programma waarover de verschillende partijen overeenstemming hebben bereikt met de daarbij behorende investeringen in natuur- en kwaliteitsverbetering. Dat onderdeel wil ik graag in de commissie Ruimte en Milieu verder met u bespreken. Daar komen al die verschillende aspecten aan de orde.

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): Ik heb met vier verschillende werkgroepen gesproken die zich bezighouden met ruimte en milieu. Die zijn allemaal nogal verontwaardigd over de snelheid en de wijze waarop zij er niet bij betrokken worden.

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Mevrouw Lestrade vroeg daar ook heel nadrukkelijk naar. Het verwondert mij niet en het verwondert mij wel. De mutual

gains approach heeft ertoe geleid dat alle partijen hebben ingestemd. Ik heb later begrepen dat met name de plaatselijke milieupartijen niet zo gelukkig waren met de handtekening van de BMF (Brabantse Milieufederatie). Wij hebben op dat onderdeel met de BMF te maken, als vertegenwoordiger van de milieupartijen en die heeft ingestemd. Dat constateer ik.

In onze optiek geeft dit invulling aan wat wij al eerder van plan waren. Ik heb geprobeerd duidelijk te maken waarom het een losstaand gegeven is. Hoewel het wel onderdeel uitmaakt van het totale plan, is het ook daarvan te scheiden. Omdat – en dat mag u ons inderdaad verwijten – daaruit de suggestie is gekomen dat dit een belangrijk onderdeel is van het totale afwegingsprogramma dat je niet los daarvan kunt zien en niet gecommuniceerd is met de andere partijen, zijn die boos daarover. Dat begrijp ik, gezien het verloop van het proces. Ik heb dat aangegeven en denk dat wij daar wel wat werk hebben te doen om dat met hen te bespreken. Toch hechten wij eraan om nu uw instemming voor dit voorstel te krijgen, omdat het een belangrijk vliegwiel is voor de verdere uitwerking van het programma. De gemeente Woensdrecht heeft inmiddels ingestemd, Stork is daarmee klaar en ik heb niet de indruk dat er nog nieuwe informatie of antwoorden te geven zijn over dit specifieke onderdeel. Als de Staten – en met name de VVD – van mening zijn dat er nog losse eindjes zijn, wil ik daarop graag reageren. Naar onze mening hebben wij de risico's en de participatie voldoende toegelicht. Wij hebben ook aangegeven dat dit een bestaande situatie is binnen een ruimtelijk gebied. Dat die noopt tot herstructurering waarmee wij zo snel mogelijk moeten beginnen.

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): De BMF is klaarblijkelijk niet in staat geweest om de plaatselijke milieu- en natuurwerkgroepen te vertegenwoordigen. Dat betekent dat de plaatselijke bevolking ..

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Mevrouw Verstappen generaliseert wel heel erg.

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): Ik heb met vier verenigingen gesproken.

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Mevrouw Verstappen noemt dat de plaatselijke bevolking?

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): Ik weet niet precies hoeveel mensen in die verenigingen vertegenwoordigd zijn, maar wij weten allemaal dat Brabanders de natuur hoog in het vaandel hebben. Dat blijkt uit allerlei onderzoekjes. Als GS dit weten, waarom dan toch zoveel haast om en ander door te zetten?

De *voorzitter*: Het is een herhaling van uw vorige interruptie, mevrouw Verstappen.

Mevrouw *Verstappen* (PvdA): Dat is misschien wel zo, voorzitter, maar wat is het draagvlak voor dit voorstel? Is het niet belangrijk om bij dit soort beslissingen naar draagvlak te zoeken?

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Voorzitter! Er is een heel groot draagvlak. De gemeenteraad van Woensdrecht, de grootste betrokken partij, die de bevolking van Woensdrecht geacht wordt te vertegenwoordigen, stemt unaniem in en de plaatselijke milieuvereniging is tegen. Dat moeten wij wegen, dat is waar.

De heer *Schouten* (SP): De heer Rüpp is op enkele punten nog niet ingegaan: de concerngarantie, de belangstelling van de banken, de bedrijvenfilter en de betrokkenheid van de bedrijven bij de natuurdoelen. Na zijn beantwoording wil ik een korte schorsing vragen.

De *voorzitter*: Ik stel voor dat de gedeputeerde deze vragen nog beantwoordt en wij dan schorsen voor een kopje thee.

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Ik heb geprobeerd op een paar van de vragen van de heer Schouten een generiek antwoord te geven, zoals de openingstijden van het vliegveld en dergelijke. Die zijn gebonden aan de huidige wetgeving. De concerngarantie is geregeld via Stork door middel

van de erfpachtconstructie. Als er contractbreuk wordt gepleegd en het bedrijf zou verdwijnen om wat voor redenen dan ook, kan die erfpachtconstructie worden ingeroepen. Die kan niet zomaar worden overgedragen. Dat punt is dus juridische gegarandeerd.

De heer *Schouten* (SP): Hoe zit het als het bedrijf wordt overgenomen?

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Als het wordt overgenomen, is het een van de belaste zaken binnen het bedrijf die bij een bedrijfsovername moet worden overgenomen en worden vastgelegd. In die situatie verandert er niets. Verplichtingen moeten zij nakomen, zoals een bedrijf dat een ander bedrijf overneemt ook vastzit aan huurcontracten en dergelijke. Daarin zit dus geen verschil.

Over het bedrijvenfilter hebben wij in de commissie ook al gesproken. Wij hebben geprobeerd om daarover iets in de Memorie van Antwoord te zetten, maar het bedrijvenfilter is niets anders dan dat de bedrijven die toegelaten worden op enigerlei wijze in dienst moeten staan van het totale vliegtuigonderhoud etc. wat daar plaatsvindt. Daarop zit de focus. Allerlei andere bedrijven die niets met maintenance te maken hebben, worden daar niet toegelaten. Dat hebben wij afgesproken via dat bedrijvenfilter. Ik meen dat dit heel sterk is.

De heer *Schouten* (SP): Ik heb ook gevraagd naar de binding aan de natuurdoelen van die bedrijven.

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Er is volgens mij geen binding aan de natuurdoelen, anders dan dat men rekening moet houden met beperkingen die vanuit het bedrijventerrein zelf worden opgelegd. Als de heer *Schouten* doelt op het totale ruimtelijke programma waarin o.a. een ecoduct zit, wijs ik erop dat dit verder moet worden uitgewerkt en waarvoor financiën beschikbaar moeten worden gesteld. De heer *Schouten* heeft ook gezien dat bij de hele ontwikkeling gerekend is met een opbrengst van ongeveer 6 ton die voor natuur en natuurdoelen wordt ingezet, met name ten

behoefte van het terrein zelf en de omgeving. Dat is echter lang niet genoeg voor het totale ruimtelijke programma rondom de Brabantse Wal. De bedrijven die daar komen, zullen overigens wel moeten meewerken om ervoor te zorgen dat de geprognosticeerde 6 ton er daadwerkelijk uitkomt. Wij tenderen de belangstelling van de banken. Onze eerste indruk is dat het rond komt. Dat komt ook omdat de provincie zelf een buitengewoon sterke en stabiele positie heeft en dan gaan de banken wel mee.

De heer *Vreugdenhil* (ChristenUnie-SGP): Ik wil het even scherp krijgen. De gedeputeerde zegt dat de bestaande kaders van natuurwetgeving vigerend zijn. Heeft hij het gevoel dat de bedrijven die daarheen getrokken moeten worden, binnen de nu geldende contouren hun activiteiten kunnen ontplooiën of voorziet hij dat de kaders dan moeten worden opgerekt?

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Ik voorzie dat het kan omdat het moet. Het oprekken van die kaders zal niet eenvoudig zijn. Het betekent wel, maar dat is een onderdeel van de hele herstructurering, dat de geluidspunten die nu voor de belasting van de geluidscontouren zorgen of geluiddempend worden gemaakt of op een andere wijze op het terrein gesitueerd worden, zodanig dat de totale toevoeging van geluid nooit buiten de contouren komt. Technisch kan dat, dat heeft ook te maken met waar de bronpunten zitten. Die opgave moet in de herstructurering worden meegenomen omdat de lijn vastligt.

Het is mogelijk dat door gebruikmaking van bepaalde technieken meer ruimte kan worden gecreëerd, maar de overlast op de omgeving mag daardoor niet toenemen. Dat geldt ook voor het aantal vliegtuigbewegingen dat gebonden zit aan de Ke-zones erom heen. Die Ke-zones liggen vast. Daarmee ligt het aantal vliegbewegingen ook vast. Het moet binnen de bestaande geluidscontouren worden opgevangen, inclusief de openingstijden.

De heer *Vreugdenhil* (ChristenUnie-SGP): Hoe worden die contouren uitgelegd? Wordt dan gesproken in vliegbewegingen of gaat het over de

totale geluidscontour? Qua overlast voor de omgeving maakt dat een groot verschil uit. Ik wil graag horen hoe de handhaving gaat.

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Het is terecht dat de heer Vreugdenhil deze opmerking maakt. Toch zijn het twee verschillende dingen. De geluidscontour voor de vliegtuigen ligt apart vast. Daarmee is aangegeven wat de maximale belasting door vliegtuigbewegingen kan zijn. Wij weten dat op dit moment Woensdrecht nog ruimte heeft voor een toename van het aantal vliegbewegingen binnen de bestaande contouren.

De geluidscontour voor het bedrijventerrein is een heel andere geluidscontour. Die komt namelijk niet uit de Luchtvaartwet maar uit de Wet milieubeheer en staat los van de geluidscontour voor vliegtuigen. Het zijn twee verschillende zaken. De geluidscontour die uit de Wet Milieubeheer komt, moet gehandhaafd worden. Dat kan een toename van geluid betekenen als dat tegelijkertijd gepaard gaat met de inrichting c.q. een afname van andere zaken. Vanuit die geluidscontour mag de overlast voor de omgeving niet toenemen. Als bijvoorbeeld Defensie zijn vliegbewegingen verandert bijvoorbeeld omdat het onderhoud op Woensdrecht sterk gaat toenemen omdat men dit ook voor Italië en Noorwegen gaat doen, kan het aantal vliegtuigbewegingen toenemen alsmede het geluid, maar het moet altijd binnen de nu neergelegde contour blijven. Die biedt nog ruimte. Het moet duidelijk zijn dat de ontwikkelingen dit effect kunnen sorteren, maar dat kan altijd gebeuren ook zonder onze deelname.

De vergadering wordt van 15.50 uur tot 16.05 geschorst.

De *voorzitter*: Ik constateer dat er behoefte is aan een tweede termijn. Het woord is aan de heer Mulders.

De heer *Mulders* (CDA): Voorzitter! De vraag over de deelname voor 49% is wat ons betreft goed beantwoord. Wij willen geen directe betrokkenheid van de BHB als ontwikkelaar op lange

termijn. Dat moet worden overgelaten aan commerciële partijen en projectontwikkelaars. De BHB kan wel op de achtergrond aanwezig blijven door aandeelhouder te zijn waardoor je enige sturing kunt uitoefenen.

Als het terrein van Defensie verder ontwikkeld wordt, vinden wij het zeer belangrijk dat er met Defensie duidelijke afspraken gemaakt worden over de provinciale doelen op de terreinen economie, natuur en leefbaarheid, los van de ruimtelijke aspecten die al genoemd zijn, opdat de provinciale belangen werkelijk geborgd zijn.

In het stuk wordt gesproken over verkoop als het gaat over de 6 ha. Dat lijkt ons een zeer onlogische stap. Het Fokkerterrein wordt uitgegeven in erfpacht. Dit terrein zou wellicht voor een deel verkocht worden, waarbij het borgen van de provinciale belangen misschien lastiger is dan wanneer sprake is van erfpacht. Mochten wij op termijn met Defensie aan de slag gaan, dan zal er waarschijnlijk een erfpachtconstructie komen waardoor Defensie als overheid een belangrijke vinger in de pap kan houden of in ieder geval een vinger aan de pols.

De heer *Schouten* (SP): Voorzitter! Onze fractie wil graag dat het besluit wordt aangehouden en dat het gewijzigd en aangepast worden aan de hand van de laatst beschikbare gegevens. Dat geldt ten aanzien van de BHB maar ook ten aanzien van de banken. Er wordt uitgegaan van een bepaald bedrag vreemd vermogen, maar wij weten niet welk bedrag het uiteindelijk gaat worden. Wij kunnen niet blind instappen.

Er is onzekerheid over wat de bedrijvenfilter gaat opleveren. Ik heb niet geïnterrumpeerd om te horen of het ging om bedrijven die zich specifiek bezighouden met reparatie, onderhoud of onderwijs, maar of die bedrijven gevraagd kunnen worden zich te binden aan of bepaalde belofes te doen met betrekking tot regels voor natuur en overlast. Vooral overlast blijft een groot probleem. Op nationaal niveau moeten de geluidsgrenzen nog verder worden besloten. Dat is een punt van discussie en kan onzekerheid veroorzaken bij bedrijven die zich eventueel willen vestigen.

Wij weten ook dat er dingen zijn die een

geluidsoverlast veroorzaken die officieel niet meegenomen wordt. Mij is namelijk meegedeeld dat het lawaai van AWACS officieel niet meegeteld wordt. Van dat soort geintjes zijn wij niet gediend. Wij willen meer duidelijkheid over een en ander en daarom zouden wij het voorstel willen aanhouden.

Mevrouw *Tsoutsanis-van der Koogh* (VVD): Voorzitter! Wij hebben de beantwoording goed tot ons laten komen. Ik ga de tweede termijn in met de viertrapsraket van gisteren: ambitie, passie, kwaliteit en resultaat. De ambitie bij deze plannen steunen wij en hebben daarvoor de kaders en een referentiekader aangegeven. Dat moet altijd gebeuren om te voorkomen dat het verkeerd uitpakt. Regelgeving voor natuurbescherming, ruimtelijke ordening en milieu moet voldoende ontwikkelingsruimte bieden. Een balans tussen ecologie, economie, bedrijvigheid en leefbaarheid vinden wij zeer belangrijk. Uit zorg voor de inwoners en de regio hebben wij in eerste termijn gepleit voor een communicatieplan bij het ontwikkelingstraject. De gedeputeerde heeft in dezen geen concrete toezegging gedaan, maar wij nemen aan dat daarvoor aandacht zal zijn. Met passie zien wij dit tegemoet want wij hebben het ook met passie gebracht.

Wij zijn ernstig teleurgesteld over het hele voorbereidingstraject. Ik dacht deze week, wat gebeurt er allemaal: de ene dag hoor ik dit en de andere dag dat en pas gisteravond werd mij het besluit over 49% per toeval duidelijk. Dat kan niet zo. Het moet een dossier met inspiratie zijn; het mag geen hoofdpijndossier worden. Wij moeten altijd goed geïnformeerd worden. Deze gang van zaken baart ons zorgen en zeker bij deze zware strategische dossiers. Dat mag dus niet meer gebeuren.

Als wij werkelijk dit resultaat willen halen, willen wij niet afhankelijk zijn van raadpleging van de notulen om de toezeggingen te lezen en de antwoorden op onze vragen. Wie doet dat nu nog? Van de buitenwacht kunnen wij al helemaal niet verlangen dat die naast het Statenstuk ook nog de notulen gaan raadplegen om te kijken wat juist is. In het voorstel staan aperte onvolledigheden. Wij

verzoeken het college om een apart stuk waarin een en ander staat vermeld. Dat moet echt gebeuren. Het is een langdurig traject en er moet in het archief een stuk liggen dat helemaal goed is en de toezeggingen van GS bevat.

Wij hebben ernstig laten meewegen dat wij een en ander positief willen benaderen. Wij zullen dan ook instemmen met het voorstel omdat wij als Staten een signaal aan de buitenwereld moeten afgeven. Wij zitten hier niet in een koker met elkaar over teksten te praten. Bedrijven moeten getriggerd worden door een goed besluit. De gemeenteraadsleden in Woensdrecht willen ook duidelijkheid op dit dossier. Wij nemen onze verantwoordelijkheid maar GS moeten een kwaliteitsslag maken.

De heer *Heijmans* (SP): Mevrouw Tsoutsanis zegt dat er een apart stuk moet komen waarin de afspraken precies worden vermeld. Hoe moet ik de status van zo'n apart stuk zien? Moeten wij dat dan niet laten bekrachtigen door Provinciale Staten? Dan zitten wij toch dicht bij aanhouden? Of is het een bijlage waarvan zij zegt dat mensen dat toch niet lezen?

Mevrouw *Tsoutsanis-van der Koogh* (VVD): Ik laat dit aan de gedeputeerde over. Ik vind inderdaad wel dat er een duidelijk stuk moet liggen met de toezeggingen van de gedeputeerde en dat dit niet de notulen moeten zijn. Het hoort bij het Statenstuk gevoegd te worden.

De heer *Heijmans* (SP): Ik voorspel mevrouw Tsoutsanis dat wij dan weer discussie krijgen over het stuk dat er dan komt.

De *voorzitter*: Zullen wij even ordentelijk de antwoorden van de gedeputeerde afwachten en dan kijken of het voldoende is?

Mevrouw *Tsoutsanis-van der Koogh* (VVD): Dat lijkt mij een goed idee, voorzitter. Dank u wel.

De *voorzitter*: Dan is nu het woord aan de heer Wagemakers van de PvdA.

De heer *Wagemakers* (PvdA): Voorzitter! Ook nu kan ik weer kort zijn. Ik sluit mij aan bij opmerkingen van de woordvoerders van de VVD en het CDA. Wij zijn erg tevreden dat dit geknipte dossier naar de commissie RM gaat voor behandeling. Het moet een les zijn voor GS en voor ons. Wij moeten de goede volgorde aanhouden, want het leek vandaag een beetje op een commissievergadering. Normaal worden daar de details besproken.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Misschien leek het op een commissievergadering maar dat lag aan de buitengewoon beroerde situatie van de stukken en niet aan de leden van de Provinciale Staten die zich wezenloos gewerkt hebben om een en ander op tijd door te werken. Dat het op een commissievergadering leek, ligt niet aan de Statenleden.

De heer *Wagemakers* (PvdA): Ik was ook nog niet klaar, mevrouw Lestrade. Op de een of andere manier is ons ontschoten dat dit stuk naar de commissie RM is gegaan. Uiteindelijk hebben wij een rommelig dossier gekregen dat niet klopte met wat wij afgesproken hebben. Ik ben het erg eens met de VVD om dit op te schonen. Wij kunnen er niets nieuws meer van maken. Wij willen met het voorstel instemmen want Woensdrecht moet vooruit. De gemeenteraad zal ook dingen moeten aanpassen. Als wij dat allemaal doen, komt het wel goed bij dit joint venture deel.

De heer *Martens* (GroenLinks): Voorzitter! Het is inderdaad een verknipt en opgedeeld dossier.

De gedeputeerde heeft over de geluidsproductie een antwoord gegeven dat mij niet helemaal duidelijk is. Volgens mijn informatie praten wij over twee soorten geluid: het geluid op de grond en het geluid van de vliegbewegingen. Volgens mijn informatie is daar sprake van twee geluidszones: voor het militaire deel en voor het bedrijventerrein. Is er overlap mogelijk of zit daar een keihard schot tussen? Als dat inderdaad het geval is, is er dan nog ruimte voor vliegbewegingen voor het bedrijventerrein?

Ook wij vinden dat het stuk nu moet worden

aangehouden, ook met het oog op onze opmerking in eerste termijn dat wij dit willen zien in het totale plan van het ruimtelijk programma Aviolanda dat eerst in de commissie RM moet worden besproken.

De heer *Vreugdenhil* (ChristenUnie-SGP): Voorzitter! De vraag over de geluidszones is al door de heer Martens gesteld. Ik wacht het antwoord af. Ik wil een principieel punt maken van de vraag of wij dit stuk wel of niet accorderen. De gedeputeerde heeft zelf aangegeven dat hij op 1 oktober wist dat het 49% werd. Dit wordt echter niet vermeld in de Memorie van Antwoord die wij vandaag 2 oktober hebben gekregen en ook niet in een aangepast Statenvoorstel. Wij moeten zelf de concrete cijfers erbij schrijven, terwijl die toch heel belangrijk zijn voor het besluit dat wij gaan nemen. Ik vind niet dat wij hier een besluit kunnen nemen zonder dat een en ander concreet en helder op papier staat en wij een goede afweging kunnen maken. Ik ben principieel tegen het nemen van een besluit op basis van zo'n gang van zaken en daarom ga ik volledig mee met de SP die GS verzoekt het stuk aan te houden. Ik wacht de beantwoording over de vragen over de geluidszones nog af.

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): Voorzitter! Wij delen de mening dat dit stuk niet geaccordeerd kan worden, dat het moet worden aangehouden en verder verhelderd. Zoals ik al verschillende keren heb gezegd, een bedrijventerrein ingeklemd tussen twee zeer waardevolle natuurgebieden moet wat ons betreft niet verder ingevuld worden maar eerder afgebouwd en verplaatst.

Ik ga nog even in op de vraag over de geluidsruimte. De gedeputeerde zegt dat er voldoende geluidsruimte is en dat op dit moment 1/7 deel van de militaire geluidsruimte gebruikt wordt. Die ruimte wordt veelal gebruikt door te vliegen boven natuurgebieden. Pilatus-vliegtuigjes vliegen daar rond en er worden proefvluchten gemaakt juist boven de natuurgebieden die als het ware als een soort vuilnisbak gebruikt worden. Woensdrecht wordt een beetje gemeden en men vliegt boven de natuurgebieden. De geluidsruimte

wordt inderdaad niet helemaal gebruikt en nu hebben de mensen al last van geluidshinder. Kan het resterende 6/7 deel civiel gebruikt worden? Indien dat inderdaad het geval is, vinden GS dat dan wenselijk gezien het feit dat de mensen nu al overlast ervaren?

Ik blijf nog even bij de BMF die er niet in slaagt haar achterban te vertegenwoordigen. Het is niet de eerste keer dat dit gebeurt. Ook voor de overheid is het belangrijk om dit in de gaten te houden. Zij kan niet met de BMF rond de tafel gaan zitten en naar buiten toe net doen alsof daarmee de natuur- en milieuverenigingen worden afgedekt want dat is niet het geval. Dat blijkt wederom.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Voorzitter! Als de VVD deze feiten nu niet boven water had gebracht, wanneer zouden wij dan te weten zijn gekomen dat deze situatie speelt? Wij hebben vanochtend de Memorie van Antwoord gehad en daar stond het niet in. Ik vraag mij af of we het dan wel te horen hadden gekregen. Uw toelichting was uitgebreid en plezierig en het was overigens ook terecht dat u uw excuses aanbood. Ik heb daar dus veel waardering voor, maar wij zouden als volksvertegenwoordigers onze taken niet juist uitvoeren als wij niet goed geïnformeerd en op basis van de juiste stukken onze besluiten nemen. Ik waardeer dus uw mondelinge toelichting, maar de juridische status van dit stuk dat na het nemen van een besluit wordt geleverd en waarin dan de juiste gang van zaken vermeld staat, vind ik vrij discutabel. Heeft niet een van de juristen in dit gebouw een mening over de status van een stuk als het niet bij de besluitvorming is betrokken? Wij zijn dus voor het aanhouden van dit voorstel.

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Voorzitter! Om met het laatste te beginnen, de Memorie van Antwoord was eerder klaar dan gisteravond toen ik pas hoorde dat de 60 % was veranderd in 49 %. Ik wist inmiddels ook dat de politieke partijen ervan op de hoogte waren en ernaar zouden vragen. Als dat niet zo was geweest zou ik natuurlijk zijn begonnen met op die wijziging te wijzen. Als ik dat niet had gedaan, had ik informatie achterge-

houden en dat zou laakbaar zijn geweest.

Het besluit zoals het voorligt, is, in te stemmen met (geen wensen te hebben voor of bedenkingen te hebben tegen) deelneming enz. Die wensen en bedenkingen hebt u wel en die zijn hierin meer dan voldoende mate naar voren gebracht. Ik heb op basis van de discussie die wij hier met elkaar hebben gevoerd, een aantal toezeggingen gedaan en een aantal aanpassingen aangegeven die in het voorstel moeten komen. Dat betekent ook dat feitelijk uw besluit is dat u die wensen en bedenkingen terug wilt zien in het dossier. Het is vervolgens aan GS om dat uit te voeren. Dat betekent – en daar vroeg met name mevrouw Tsoutsanis naar – dat gehoord deze discussie en als dadelijk de meerderheid instemt met de opmerkingen die hier zijn gemaakt en die in het dossier verwerkt moeten worden, het dossier teruggaat naar GS om het in die vorm aan te passen en erover te besluiten. Het is dan ook openbaar. In het kader van uw controlerende taak kunt u zien of het al of niet in voldoende mate is gebeurd en of u ons ter verantwoording wenst te roepen of niet. Als het in voldoende mate is gebeurd, is het daarmee een archiefstuk geworden, conform de discussie die in de Staten is gevoerd, en wordt het opgeborgen. Dat lijkt mij de meest zuivere en juridische weg die voor iedereen volstrekt transparant en open is. Ziet u op enig moment dat er andere dingen staan dan wij hier met elkaar hebben bediscussieerd en afgesproken dan is het aan u daarop de vinger te leggen en te zeggen dat u het stuk opnieuw in behandeling wilt hebben. Zo zou wat mij betreft de gang van zaken kunnen zijn.

De heer *Heijmans* (SP): Voorzitter! Het lijkt misschien procedureel geneuzel maar ik vind toch dat dit geen zuivere manier van werken is. Er ligt een Statenvoorstel. Daarbij komen wensen en bedenkingen naar voren. Die kunnen soms met meerderheden en soms met minderheden geuit worden. Als Provinciale Staten wensen en bedenkingen hebben en GS die vervolgens gaan verwerken, dan lijkt het mij juist dat het voorstel terugkomt in de Staten zodat die kunnen beoordelen of de wensen en bedenkingen op een

juiste manier zijn verwoord en in voldoende mate in het voorstel staan. Nu legt u het initiatief bij de Staten, en wacht u af of een fractie het misschien opnieuw in de Staten wil, hebben maar dat is niet een juiste manier van werken. Als het dan zo moet en het voorstel niet wordt aangehouden, dan pleit ik ervoor dat het definitieve stuk waarin de opmerkingen van vandaag zijn verwerkt, automatisch door GS weer op de agenda worden geplaatst, uiteraard in overleg met de agenda-commissie.

Mevrouw *Tsoutsanis-van der Koogh* (VVD): Voorzitter! Ik zou aan de gedeputeerde willen vragen, hoe ik dan moet omgaan met dit stuk dat nu voorligt met deze datum erboven, wat niet correct is. Blad 1 is al niet goed. U vindt het een detail maar dat is het niet. Als BHB er wel als oprichter bij staat dan is dat geen detail. Er zijn slordigheden en incorrectheden. Daar worstel ik meen. Ik hoop dat u daar een oplossing voor hebt.

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Ik heb geprobeerd aan te geven dat de oplossing is, het dossier op al die punten aan te passen en opnieuw voor te leggen. Overigens, ik kan de heer Heijmans wel volgen in zijn redenering. Ik denk, hoewel ik er geen expert in ben, dat wat hij zei staatsrechtelijk ook juist is. Wat mij betreft is het geen enkel probleem dat als u instemt met dit dossier met de geuite wensen en bedenkingen, wij die verwerken in een aangepast dossier en dat 23 oktober in PS terugbrengen om het af te tikken. Daarmee hebben we de lijn nu vastgesteld en weten we als college dat we op die lijn kunnen voortgaan en dat het officieel wordt bekrachtigd op 23 oktober. Ik vind dat eigenlijk wel staatsrechtelijk gezien de meest juiste weg. Dan kunt u uw controlerende taak als Provinciale Staten uitoefenen. Ik denk dat wij het op deze wijze volgende week of misschien een week later weer in het college hebben, zodat we het kunnen doorsturen naar de Staten voor de vergadering van 23 oktober. Gehoord de discussie hier weten wij dat er een meerderheid is die instemt en kunnen wij de voorbereidingen treffen. Dan heeft ook u, mevrouw Lestrade, straks een aangepast dossier waarin al die vuiligheden zijn geschrapt en de

toezeggingen zijn verwerkt.

Dan wil ik nog even op een paar onderdelen ingaan. De geluidszones rond vliegvelden zijn dusdanig dat er nooit onderscheid wordt gemaakt tussen civiel en militair. U kent de discussie rond Eindhoven. Daar ligt één geluidszone en die wordt gerelateerd aan het aantal vliegbewegingen en de militaire operaties die daar kunnen worden uitgevoerd. Dat geldt dus ook voor Woensdrecht. Er is dus geen schot gezet tussen civiele en militaire vliegbewegingen binnen die zone. Er liggen wel afspraken aan ten grondslag over aantallen civiel en militair. Ik neem aan dat mevrouw Verstappen gelijk heeft als zij zegt dat éénzevende deel wordt gebruikt en er voor zeszevende deel ruimte is. Juridisch gezien betekent dit dat het ook kan worden volgemaakt. U vraagt mij iets moreels, namelijk of het toelaatbaar is. Ja, de wetgever heeft het bepaald.

De heer *Van Zeeland* (SP): Zijn bij die geluidszones ook de vluchten meegerekend die officieel niet als vluchten gelden? Ik denk aan de schijnlandingen van de AWACS-toestellen waarvan de burgertypes het luchtruim al niet meer in mogen.

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Ik ken niet exact de situatie op Woensdrecht, dus moet ik een voorbehoud maken, maar ik weet vanuit mijn ervaring als voorzitter van de COVM (Commissie voor Overleg en Voorlichting over de Milieuhygiëne) Volkel en vanuit de COVM Eindhoven, waar we met dezelfde problematiek te maken hebben, dat wordt geprognostiseerd wat er aan vliegbewegingen is. Er wordt ook nog gedifferentieerd naar type vliegtuigen en er wordt op basis van radarbewegingen gerapporteerd wat er plaatsvindt. Die twee dingen moeten in overeenstemming met elkaar zijn. Stel dat om wat voor reden dan ook – geclassificeerd, roept men dan – men niet meeneemt, hoeveel vluchten er vanuit Amerika of elders op die vliegvelden landen, dan worden ze toch wel gerapporteerd in de radarsystemen en komen ze terug in de rapportage van de werkelijke geluidsbelasting. Het ministerie van VROM ziet erop toe dat het ook daadwerkelijk wordt uitgevoerd.

De heer *Van Zeeland* (SP): Ik zou het toch heel prettig vinden als u wilt nagaan, in hoeverre de schijnlandingen daar en op andere militaire vliegvelden in Brabant echt worden meegerekend bij de vliegbewegingen.

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Ik zal die vraag uitzetten en beantwoorden.

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): Ik begrijp uit uw antwoord dat dat zeszevende deel gewoon ingevuld kan worden.

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Juridisch en wettelijk.

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): Er is nu al geluidsoverlast gelet op klachten daarover. U had het in het begin van uw verhaal over welvaart en welzijn.

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Mevrouw Verstappen, u moet met mij deze discussie niet voeren. Door de landelijke wetgever is vastgesteld in het structuurschema militaire terreinen 2, wat de ruimte is die men acceptabel vindt voor vliegbewegingen. Ga naar uw partijgenoot mevrouw Thieme en laat die het daar aan de orde stellen. Ik kan er geen antwoord op geven.

Mevrouw *Verstappen* (PvdD): Dan is het nu in ieder geval voor de Staten duidelijk dat de geluidsoverlast met een factor zeven kan toenemen.

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Volgens mij is voor de Staten en in ieder geval voor degenen die wetend hoe het met geluidszoneringen zit, altijd duidelijk geweest. Het geldt voor veel andere vliegvelden ook.

De BHB is er niet voor de lange termijn. Het is voor de herstructureringsopgaven en er is een bepaalde periode voor uitgetrokken. Straks moet het vanuit de private ontwikkelingen plaatsvinden. Wij zien erop toe – dat komt ook terug in de commissie RM – dat als er verdere ontwikkelingen plaatsvinden, bijvoorbeeld op het vliegveld voor de vliegindustrie, de provinciale belangen ook daarbij

geborgd zijn. Daar maken we ook met Defensie afspraken over.

Het is bittere noodzaak zo snel mogelijk aan een communicatieplan te werken en op die manier beter te communiceren dan tot op dit moment is gebeurd.

De *voorzitter*: De discussie gehoord stel ik voor het impliciete voorstel van de gedeputeerde om op 23 oktober een sterk verbeterd stuk opnieuw aan de vergadering voor te leggen, de uitkomst van de discussie is. Democratie gaat ook over de kwaliteit van besluitvorming. Ik denk dat we het aan onze stand verplicht zijn, het netjes te doen. Dat werk is hier vandaag voortreffelijk gedaan. Dat betekent wel dat we nu moeten besluiten het voorstel aan te houden en op basis van een verbeterd stuk op 23 oktober, voorafgaand aan de algemene beschouwingen, als eerste agendapunt het stuk opnieuw in uw midden te moeten neerleggen.

Ik stel vast dat de aanwezige fracties met deze conclusie instemmen.

Onderzoek geloofsbrieven, toelating en beëdiging tijdelijk lid van Provinciale Staten

De *voorzitter*: De aanleiding voor dit agendapunt is dat een Statenlid met zwangerschapsverlof gaat. Namens ons allemaal wil ik mevrouw Paulides van harte feliciteren met de toestand waarin zij zich bevindt en zeggen dat wij haar een buitengewoon mooie en fijne zwangerschapstijd en bevalling toewensen. Wij willen onze wensen begeleiden door een bosje bloemen dat ik u nu graag kom brengen.

(Applaus)

De *voorzitter*: We gaan nu een tijdelijke vervanger benoemen, de heer Van de Ven, en die wordt nu genoemd in het rapport van mevrouw Lestrade.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): De commissie tot onderzoek van de geloofsbrieven heeft de geloofsbrieven van de heer C.P.J.M. van de Ven

onderzocht en in orde bevonden. De heer Van de Ven voldoet aan de voorwaarden voor het lidmaatschap van Provinciale Staten en vervult volgens zijn eigen opgave geen met het lidmaatschap van Provinciale Staten onverenigbare openbare betrekkingen. De commissie geeft de Staten dan ook in overweging te besluiten tot toelating van de heer Van de Ven.

De voorzitter: Ik stel vast dat we kunnen overgaan tot het laten afleggen van de eed. Ik vraag de griffier de heer Van de Ven binnen te brengen. Ik zie dat zijn stoel reeds door mevrouw Paulides leeg is gemaakt.

In handen van de voorzitter legt de heer Van de Ven de eed af.

De griffier: Ik zweer dat ik om tot lid van Provinciale Staten benoemd te worden rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd.

Ik zweer dat ik om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk, enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen.

Ik zweer dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als lid van het provinciaal bestuur naar eer en geweten zal vervullen.

De heer *Van de Ven* (CDA): Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De voorzitter: Ik feliciteer u van harte, mijnheer Van de Ven. Ik wens u namens ons allen buitengewoon veel plezier en succes met uw lidmaatschap van Provinciale Staten. En daarbij hoort een bos bloemen.

(Applaus)

De voorzitter: Ik stel voor dat ik in verband met de afronding van de vergadering de gelegenheid om u nieuwe collega te feliciteren even uitstel tot na de sluiting.

Op verzoek van mevrouw Geeraedts deel ik u

mede dat er in deze zaal na de vergadering nog een presentatie van een kwartier komt over het waterplan. Het is nuttig deze presentatie bij te wonen omdat u dan van de nogal dikke nota en bijlagen de essentie meekrijgt.

Ik dank u allen voor uw inbreng. De eerstvolgende vergadering is 23 oktober.

De voorzitter sluit te 16.41 uur de vergadering.

Besluit

Provinciale Staten van Noord-Brabant,

- gezien het voorstel van de griffier d.d. 7 januari 2010, nr.,
- gelet op artikel 2.27, vijfde lid, van het Reglement van orde Provinciale Staten 2007;

besluiten:

de notulen van het verhandelde door Provinciale Staten in hun vergadering op 2 oktober 2009 vast te stellen.

's-Hertogenbosch, 5 februari 2010

Provinciale Staten voornoemd,

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk, voorzitter,

mw. drs. E.M.W.J. Wöltgens, griffier.